Projekt ERASMUS+ nr 101134472/JOY21/08/2023

JOY IN SPORTS

PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ KSZTAŁTOWANIA POLITYKI SPORTOWEJ

Zalecenia dotyczące przeciwdziałania dyskryminacji i zwiększenia poczucia radości w sporcie młodzieżowym

Funded by the European Union. Views and options expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).

Co-funded by the European Union

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Estonian Foundation of Sports Education and Information

Projekt ERASMUS+ 101134472/JOY21/08/2023

PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ KSZTAŁTOWANIA POLITYKI SPORTOWEJ

Zalecenia dotyczące przeciwdziałania dyskryminacji i zwiększenia poczucia radości w sporcie młodzieżowym

Spis treści

01 Streszczenie **4**

1.1 Problem 4
1.2 Co przetestowano i opracowano w ramach projektu JOY 5
1.3 Kluczowe wnioski 7
1.4 Sześć zaleceń JOY dotyczących polityki: kluczowe punkty 8

02 Dlaczego Europa potrzebuje bardziej otwartego na wszystkich i dającego więcej radości sportu młodzieżowego **10**

2.1 Nierówny dostęp, dyskryminacja i wykluczenie 10
2.2 Znęcanie się, presja, dobrostan psychiczny i rezygnacja 11
2.3 Dlaczego poczucie przynależności i radość są celami polityki, a nie „miłym dodatkiem” 12
2.4 Wspólna odpowiedzialność w całym systemie sportu młodzieżowego 13

03 Projekt JOY i podstawa badawcza **15**

3.1 Cele projektu JOY i partnerstwo 15
3.2 Metodologia współtworzenia 15
3.3 Projekty pilotażowe i grupy docelowe 16
3.4 Co i w jaki sposób poddano ocenie 17
3.5 Ograniczenia wyników 18

04 Rozwiązania sprawdzone w praktyce w ramach projektu JOY **20**

4.1 Podejścia oparte na sztuce i kreatywności 20
4.2 Pozytywne i integracyjne relacje trenerskie 21
4.3 Konstruktywna informacja zwrotna i uwzględnianie opinii sportowców 21
4.4 Odporność psychiczna i dobre samopoczucie psychiczne 22
4.5 Wsparcie rówieśnicze i współodpowiedzialność za grupę: model VIP 23
4.6 Zapobieganie rezygnacji i wzmacnianie długotrwałego udziału 23
4.7 Trening oparty na refleksji i e-portfolio JOY 24

05 Od praktyki do polityki: założenia polityki proponowanej w projekcie JOY **25**

5.1 Sport ukierunkowany na młodzież i oparty na prawach 25
5.2 Poczucie przynależności, integracja i niedyskryminacja 26
5.3 Kompetencje i odpowiedzialność trenerów 26
5.4 Uczestnictwo rówieśników i opinie młodych ludzi 27
5.5 Dobrostan psychiczny i odporność psychiczna 27
5.6 Dostępność i możliwość poniesienia kosztów uczestnictwa 27
5.7 Monitorowanie integracji, doświadczeń i rezygnacji 28

06 Zalecenia dotyczące polityki JOY **30**

6.1 Zalecenie 1: Powiązanie publicznego i gminnego finansowania sportu ze standardami integracji i dobrostanu młodzieży 31
6.2 Zalecenie 2: Włączenie kompetencji JOY do programów kształcenia i certyfikacji trenerów 33
6.3 Zalecenie 3: Nałożenie na kluby obowiązku opracowania zasad włączania wszystkich uczestników, przeciwdziałania znęcaniu się oraz zapobiegania rezygnacji z uprawiania sportu 35
6.4 Zalecenie 4: Wprowadzenie ustrukturyzowanych mechanizmów uwzględniających opinie młodych ludzi i wsparcie rówieśnicze, takich jak VIP 37
6.5 Zalecenie 5: Włączenie dobrego samopoczucia psychicznego, pozytywnej informacji zwrotnej i odporności psychicznej do codziennych standardów jakości sportu młodzieżowego 39

6.6 Zalecenie 6: Mierzyć to, co ma znaczenie — uczestnictwo, poczucie przynależności, integrację, dobrostan i zachęcanie młodzieży do dalszego uprawiania sportu, a nie tylko wyniki sportowe 41

07 Jak wdrożyć zalecenia 45

7.1 Poziom europejski i unijny 46
7.2 Ministerstwa krajowe i organy ds. sportu 47
7.3 Gminy i władze lokalne 48
7.4 Federacje sportowe 54
7.5 Kluby sportowe 55
7.6 Organizacje szkolące trenerów 56
7.7 Proponowane wskaźniki i zasady monitorowania 56
7.8 Plan działania dotyczący wpływu polityki JOY na lata 2026–2029 57
7.9 Dotychczasowe działania na rzecz wdrażania zaleceń JOY i jej wdrażanie 59

08 Krajowe sposoby wdrażania zaleceń i możliwość wykorzystania doświadczeń w innych krajach 61

8.1 Finlandia 61
8.2 Polska 61
8.3 Portugalia 61
8.4 Turcja 64
8.5 Estonia 64
8.6 Możliwość zastosowania rozwiązań w innych krajach Europy 65

09 Trwałość rezultatów i wdrażanie zaleceń 66

9.1 Pakiet edukacyjny 2.0 i otwarte zasoby 66
9.2 Dialog z interesariuszami i dialog na temat polityki sportowej 67
9.3 Sieci europejskie i upowszechnianie 68
9.4 Utrzymanie i rozszerzenie programu JOY po zakończeniu finansowania w ramach programu Erasmus+ 69

10 Wnioski: Od sportu z radością do polityki sportowej sprzyjającej włączeniu społecznemu 71

10.1 Zgodność z aktualnymi priorytetami polityki UE 71
10.2 Wniosek: Od sportu z radością do polityki sportu sprzyjającej włączeniu społecznemu 72

Bibliografia 75

Załącznik 1 Lista kontrolna dotycząca polityki JOY dla gmin 79

Załącznik 2 Lista kontrolna dotycząca polityki JOY dla klubów i federacji sportowych 81

Załącznik 3 Zalecane wskaźniki 85

Załącznik 4 Dowody dotyczące zaangażowania, upowszechniania i wdrażania polityki JOY 89

O konsorcjum JOY 95

01

Streszczenie

1.1 Problem

Sport może w znacznym stopniu wspierać zdrowie fizyczne dzieci, ich dobrego samopoczucia psychicznego, rozwoju społecznego oraz poczucia przynależności. Uprawianie sportu pozwala nawiązywać przyjaźnie, wzmacnia pewność siebie, rozwija umiejętności społeczne oraz zapewnia dzieciom cenne okazje do nauki współpracy, odpowiedzialności i odporności psychicznej. Jednak nie każde dziecko odnosi jednak te korzyści.

W całej Europie dzieci i młodzież napotykają różne bariery utrudniające im pełne uczestnictwo w zorganizowanych zajęciach sportowych. Bariery te mogą być związane z niepełnosprawnością, sytuacją społeczno-ekonomiczną, płcią, pochodzeniem etnicznym lub kulturowym, doświadczeniem migracji, postrzeganiem własnych umiejętności, obrazem własnego ciała, kosztami lub dostępnością zajęć sportowych, a także atmosferą panującą w klubie lub drużynie. Znęcanie się, rasizm, dyskryminacja, nietolerancja i wykluczenie mogą negatywnie wpływać na doświadczenia związane ze sportem i przyczyniać się do wycofania się, a ostatecznie do rezygnacji. W związku z tym w pierwotnej wersji programu JOY jako główne wyzwania, którymi należy się zająć, wskazano nierówne szanse na uczestnictwo w sporcie oraz niewystarczające działania na rzecz włączenia wszystkich uczestników.

> Problem polega zatem nie tylko **na tym**, **czy dzieci mają dostęp do sportu**, ale także na **tym, jakiego rodzaju doświadczenia spotykają po rozpoczęciu udziału w zajęciach sportowych**.

Dziecko może formalnie być członkiem klubu, ale nadal czuć się wykluczone z grupy. Młody sportowiec może regularnie uczęszczać na treningi, ale odczuwać ciągłą presję związaną z wynikami, strach przed popełnieniem błędów lub mieć niewielkie możliwości współdecydowania. Dziecko może posiadać sprawność fizyczną

niezbędną do uprawiania sportu, ale napotykać bariery finansowe, społeczne, kulturowe lub związane z dostępnością. Podobnie trener może chcieć stworzyć środowisko sprzyjające integracji, ale nie dysponować praktycznymi narzędziami lub wiedzą niezbędną do reagowania na zjawiska takie jak znęcanie się, różnorodność, trudności emocjonalne czy zróżnicowane potrzeby młodych sportowców.

Program JOY opiera się na założeniu, że **uczestnictwo, integracja, poczucie przynależności, dobre samopoczucie i radość są ze sobą powiązane**. Gdy młodzi sportowcy czują się bezpieczni, szanowani, kompetentni i związani z innymi, są bardziej skłonni do dalszego uprawiania sportu. Pakiet edukacyjny 2.0 traktuje zatem długotrwały udział nie tylko jako kwestię wyników sportowych, ale jako wynik szerszego otoczenia dziecka, obejmującego autonomię, kompetencje, relacje, atmosfera sprzyjająca uczeniu się, przystępność cenową, dostępność oraz odpowiednie oczekiwania.

Dla władz publicznych, federacji sportowych i klubów rodzi to ważne pytanie dotyczące polityki: **w jaki sposób można zorganizować młodzieżowy sport, aby integracja i radość nie były przypadkowymi skutkami, ale uznanymi standardami jakości?**

Niniejsza Biała Księga stanowi odpowiedź na to pytanie.

Główna zmiana polityki proponowana przez JOY polega na przejściu od samego finansowania uczestnictwa do inwestowania w odpowiednie warunki do uprawiania sportu. Dostęp ma znaczenie, ale sam dostęp nie wystarczy, jeśli dziecko nie może w pełni uczestniczyć w zajęciach, czuć się bezpiecznie, wyrażać swoich opinii lub pozostać zaangażowane.

Główny wniosek dla osób kształtujących politykę sportową jest zatem prosty: integracja powinna być nie tylko oczekiwana, ale także wspierana odpowiednimi środkami. Kluby i trenerzy, którzy docierają do młodzieży borykającej się z większymi barierami i utrzymują jej zaangażowanie, potrzebują uznania, praktycznego wsparcia oraz, w stosownych przypadkach, dodatkowych zasobów.

1.2 Co przetestowano i opracowano w ramach projektu JOY

Projekt Erasmus+ **„JOY in SPORTS – Wzmocnienie integracji i radości w klubach sportowych w Europie”** powstał w celu promowania integracji, entuzjazmu i radości w sporcie dziecięcym oraz zachęcania do udziału w nim poprzez praktyczne podejścia oparte na relacjach trener–dziecko i dziecko–dziecko.

Streszczenie

Główną innowacją projektu było włączenie **metod opartych na sztuce, aktywności fizycznej, pedagogiki pozytywnej, wsparcia rówieśniczego oraz coachingu refleksyjnego** do codziennego środowiska sportowego młodzieży.

Projekt został zorganizowany w ramach pięciu pakietów roboczych. Pakiety robocze WP2, WP3 i WP4 stworzyły kolejne etapy opracowywania i doskonalenia rozwiązań, od zebrania dowodów i współtworzenia, poprzez praktyczne testy, aż po końcową wersję materiałów edukacyjnych.

WP2 – W ramach przygotowań zidentyfikowano praktyki sportowe i artystyczne sprzyjające integracji. Partnerzy przeanalizowali podejścia promujące inkluzywność, zbadali połączenia ćwiczeń fizycznych z metodami opartymi na sztuce, wybrali podejścia nadające się do wdrożenia pilotażowego oraz opracowali pierwszy pakiet edukacyjny dla trenerów – CEP 1.0. W ramach WP2 ustalono również punkt odniesienia dla zrozumienia zjawiska znęcania się i zachowań dyskryminacyjnych w środowiskach sportowych. Podejście oparte na współtworzeniu miało na celu zapewnienie, że metody były wybierane nie tylko na podstawie teorii, ale również we współpracy z klubami i docelowymi odbiorcami.

Wniosek w ramach programu Erasmus+ opisuje ten proces współtworzenia jako przejście od zrozumienia obecnej sytuacji poprzez wywiady, ankiety i warsztaty, poprzez opracowanie prototypu i przeprowadzenie pilotażu, aż po ocenę i udoskonalenie we współpracy z docelowymi odbiorcami.

WP3 – Wdrożenie polegało na przetestowaniu kombinacji zajęć sportowych i artystycznych w codziennej praktyce organizacji prowadzących sport młodzieżowy. W ramach projektu zaplanowano około 30 projektów pilotażowych w krajach uczestniczących, obejmujących różne dyscypliny sportowe i zróżnicowane grupy uczestników. Projekty pilotażowe zostały zaprojektowane tak, aby uwzględnić osoby obu płci, dzieci pełnosprawne i niepełnosprawne oraz uczestników pochodzących z różnych środowisk społeczno-ekonomicznych i kulturowych.

Faza pilotażowa stanowiła ważny pomost między początkową wersją pakietu edukacyjnego 1.0 a kolejną wersją pakietu edukacyjnego 2.0. Działania nie były jedynie realizowane; doświadczenia uczestników i wyniki były poddawane ocenie, tak aby wyciągnięte wnioski mogły posłużyć do udoskonalenia podejścia.

W kwietniu 2026 r. w ramach projektu poinformowano, że wdrożenie i ocena projektów pilotażowych zostały zakończone we wszystkich krajach partnerskich, a końcowe sprawozdanie z pakietu roboczego 3 (WP3) zostało już opublikowane. Na stronie internetowej projektu odnotowano wysoki poziom uczestnictwa i zaangażowania, pozytywne emocjonalne zaangażowanie oraz poczucie przynależności do zespołu we wszystkich projektach pilotażowych, natomiast Finlandia i Polska dostarczyły dodatkowych wyników końcowej oceny na potrzeby skonsolidowanej oceny.

WP4 – Pakiet edukacyjny dla trenerów przekształcił te doświadczenia i wnioski w kompleksowy zestaw praktycznych materiałów. Po zakończeniu projektów pilotażowych partnerzy wspólnie uzgodnili zasady

pedagogiczne, uwzględnili różnice kontekstowe i kulturowe, opracowali narzędzia do praktyki refleksyjnej oraz sfinalizowali Pakiet edukacyjny 2.0. Zasób ten jest przeznaczony dla trenerów, liderów zespołów, wolontariuszy i osób pracujących z młodzieżą i jest dostępny w językach projektu pod adresem www.joyinsports.com

Pakiet edukacyjny 2.0 łączy obecnie pedagogikę opartą na sztuce, psychologię pozytywną, relacje trener–sportowiec, motywację i konstruktywną informację zwrotną, wsparcie rówieśnicze w ramach modelu VIP, odporność psychiczną, dobre samopoczucie psychiczne, refleksyjna praca trenerska, zapobieganie rezygnacji oraz obszerny zestaw praktycznych ćwiczeń JOY.

> W ten sposób JOY stworzyło coś więcej niż tylko zestaw ćwiczeń. Opracowano **praktyczny model pomagający tworzyć warunki do uprawiania sportu dla młodzieży, w których dzieci mogą uczestniczyć, czuć się częścią grupy, uczyć się, wyrażać siebie i pozostawać zaangażowane przez dłuższy czas.**

1.3 Kluczowe wnioski

Doświadczenia programu JOY wskazują, że włączeniu młodzieży w sport sprzyjają działania, gdy działania dotyczą nie tylko indywidualnych zachowań, ale także relacji oraz szerszego otoczenia dziecka.

Z pakietów roboczych WP2–WP4 wyłania się kilka powtarzających się wniosków.

Po pierwsze, **poczucie przynależności ma znaczenie**. Młodzi ludzie chętniej angażują się, gdy doświadczają akceptacji, zaufania i pozytywnych relacji z kolegami z drużyny oraz trenerami. Pakiet edukacyjny wskazuje na poczucie więzi oraz pozytywne relacje między trenerem a zawodnikiem jako ważne warunki dalszego uczestnictwa.

Po drugie, **kreatywność może stanowić dodatkowy sposób angażowania uczestników i ułatwiania komunikacji**. Metody oparte na sztuce pozwalają młodym sportowcom na interakcję poza tradycyjnymi ćwiczeniami nastawionymi na osiąganie wyników. Ruch, improwizacja, rytm, odgrywanie ról, obrazy oraz wspólne działania twórcze mogą pomóc uczestnikom w wyrażaniu siebie i nawiązywaniu kontaktów z kolegami z drużyny na różne sposoby. Na stronie internetowej projektu podano, że w ramach WP3 przetestowano konkretnie połączenia sztuki i aktywności fizycznej, w tym takie podejścia jak teatr forum.

Po trzecie, **kluczowe znaczenie ma jakość relacji i komunikacji między trenerem a zawodnikiem**. Informacja zwrotna, komunikacja i klimat emocjonalny wpływają na to, czy błąd stanie się okazją do nauki, czy powodem do wycofania się. Pakiet edukacyjny 2.0 zachęca zatem trenerów do oddzielenia sportowca jako osoby od konkretnego zachowania lub wyniku, doceniania wysiłku i intencji, udzielania jasnych wskazówek oraz stwarzania sportowcom okazji do refleksji i przejęcia inicjatywy.

Po czwarte, **młodzi ludzie mogą się wzajemnie wspierać**. Model wzajemnego wsparcia VIP rozszerza odpowiedzialność za integrację poza trenera. Osoby pełniące rolę VIP mogą witać nowych członków, dodawać otuchy kolegom z drużyny, pomagać w wyjaśnianiu procedur oraz pełnić rolę pomostu między młodzieżą a dorosłymi.

Po piąte, **odporność psychiczna nie powinna być utożsamiana z prostym znoszeniem presji**. Podejście JOY traktuje odporność psychiczną jako zdolność do rozpoznawania stresu, podnoszenia się po niepowodzeniach, regulowania emocji i dalszego podejmowania ważnych dla siebie aktywności. Zależy to częściowo od środowiska stworzonego przez trenerów i rówieśników.

Wreszcie **długoterminowy udział wymaga zwrócenia uwagi na bariery strukturalne**. Koszt, dostępność, wymagane zaangażowanie czasowe, rodzaj oferowanego sportu oraz oczekiwania wobec młodzieży – wszystko to może wpływać na udział w zajęciach. Polityka integracji musi zatem uwzględniać zarówno warunki organizacyjne, jak i indywidualne postawy.

Wstępne i opublikowane wyniki pakietu roboczego WP3 są zgodne z tymi zasadami. Na stronie internetowej projektu opisano, że programy pilotażowe w Turcji, Portugalii i Estonii przyniosły pozytywne doświadczenia związane z pracą zespołową, komunikacją, twórczą ekspresją i poczuciem przynależności. W późniejszych skonsolidowanych raportach z projektu stwierdzono, że wyniki w krajach uczestniczących wskazywały na wysoki poziom uczestnictwa, poczucie przynależności do zespołu oraz pozytywne emocje i zaangażowanie.

Wyniki te należy jednak interpretować w ramach ograniczeń metodologicznych opisanych w rozdziale 3. Najważniejszym wnioskiem dotyczącym polityki na tym etapie nie jest stwierdzenie, że jedno ćwiczenie lub jedna metoda powoduje konkretny efekt psychologiczny, ale że **integracyjne, skoncentrowane na relacjach i sprzyjające refleksji środowiska trenerskie zapewniają warunki sprzyjające uczestnictwu, poczucie przynależności oraz pozytywne doświadczenia w sporcie.**

1.4 Sześć zaleceń politycznych JOY: kluczowe punkty

Doświadczenia związane z projektem JOY prowadzą do sześciu kluczowych zaleceń.

01

Finansowanie publiczne i dostęp do publicznych obiektów sportowych powinny być powiązane z wymiernymi standardami w zakresie inkluzywności, dobrostanu dzieci i niedyskryminacji, przy jednoczesnym zapewnieniu dodatkowego wsparcia dla klubów, które podejmują bardziej wymagające działania na rzecz równego dostępu i rzeczywistego włączenia wszystkich uczestników.

02

Kształcenie trenerów i ich ciągły rozwój zawodowy powinny obejmować kompetencje związane z integracją, konstruktywną informacją zwrotną, uwzględnianiem głosu sportowców, pozytywnymi relacjami, dobrostanem psychicznym, odpornością psychiczną oraz twórczymi metodami angażowania uczestników.

03

Organizacje zajmujące się sportem młodzieżowym powinny ustanowić jasne praktyki w zakresie integracji, przeciwdziałania znęcaniu się i zapobiegania rezygnacji z uprawiania sportu, zamiast polegać wyłącznie na nieformalnej dobrej woli.

04

Dzieci i młodzież powinny mieć realne możliwości kształtowania swojego środowiska sportowego, w tym poprzez jasno określone formy wzajemnego wsparcia między rówieśnikami, takie jak podejście JOY VIP.

05

Dobre samopoczucie, poczucie przynależności i bezpieczeństwo psychiczne powinny być uznawane za wskaźniki jakości w sporcie młodzieżowym, obok rozwoju technicznego i wyników zawodniczych.

06

Organizacje sportowe i władze publiczne powinny monitorować poziom uczestnictwa, poczucie przynależności, utrzymanie aktywności, dostępność oraz doświadczenia związane z wykluczeniem, tak aby decyzje polityczne opierały się na rzeczywistych doświadczeniach dzieci.

Zestaw tych zaleceń stanowi praktyczny system mający na celu włączenie idei integracji do sposobu finansowania, realizacji, oceny i doskonalenia sportu młodzieżowego. Zostały one szczegółowo omówione w rozdziałach 5 i 6.

02

Dlaczego Europa potrzebuje bardziej inkluzywnego i nastawionego na radość sportu młodzieżowego

2.1 Nierówny dostęp, dyskryminacja i wykluczenie

Europejski sport młodzieżowy ma potencjał, by zbliżać do siebie dzieci z różnych środowisk, jednak możliwości uczestnictwa i doświadczenia w tym zakresie pozostają nierówne.

Pierwotna koncepcja projektu JOY podkreślała bariery dotykające dzieci niepełnosprawne, pochodzące z mniejszości i rodzin migrantów oraz dzieci z mniej korzystnych warunków społeczno-ekonomicznych. Uznano w niej również rasizm, znęcanie się, dyskryminację i nietolerancję za przeszkody w realizacji integracyjnego potencjału sportu.

Wykluczenie może występować na kilku poziomach.

Może to być **wykluczenie strukturalne**, w którym koszty, transport, niedostępne obiekty, nieelastyczne harmonogramy lub ograniczony wybór dyscyplin sportowych utrudniają uczestnictwo.	Może to być **wykluczenie społeczne**, w którym dziecko jest fizycznie obecne, ale nie czuje się akceptowane ani doceniane przez kolegów z drużyny lub dorosłych.	Może również wystąpić **wykluczenie kulturowe i behawioralne**, obejmujące stereotypy, rasizm, seksizm, dyskryminację osób niepełnosprawnych, znęcanie się lub założenia dotyczące tego, kto jest z natury predysponowany do uprawiania sportu.

Z tego powodu samo zwiększenie liczby zapisów nie stanowi wystarczającego wskaźnika integracji. Decydenci polityczni i organizacje sportowe powinni również zadawać sobie pytanie, czy młodzież może uczestniczyć w sposób znaczący, czy czuje się akceptowana po rozpoczęciu uczestnictwa oraz czy ma realną szansę na kontynuację.

> Podejście JOY stawia zatem poczucie przynależności na równi z dostępem.

2.2 Znęcanie się, presja, dobrostan psychiczny i rezygnacja

Rezygnacja ze sportu rzadko wynika wyłącznie z jednego czynnika.

Relacje, ocena własnych umiejętności, przyjemność, inne obowiązki wymagające czasu, koszty, negatywne doświadczenia społeczne i nadmierna presja mogą z czasem wzajemnie na siebie oddziaływać. W związku z tym Pakiet Edukacyjny 2.0 traktuje rezygnację jako problem wielowymiarowy, wymagający podjęcia działań ze strony trenerów, klubów, rodziców i rówieśników.

Młodzież potrzebuje możliwości poczucia się kompetentną, nie będąc definiowaną wyłącznie przez wyniki. Potrzebuje odpowiednich wyzwań, konstruktywnej informacji zwrotnej i realistycznych oczekiwań. Potrzebuje również relacji opartych na wsparciu oraz środowisk, w których popełniane błędy nie zagrażają jej poczuciu własnej wartości.

Presja ma szczególne znaczenie w wyczynowym sporcie młodzieżowym. Sama rywalizacja nie jest z natury negatywna, podobnie jak podejście JOY nie jest nastawione przeciwko rywalizacji. Celem jest raczej zapobieganie sytuacji, w której środowiska rywalizacji stają się przestrzeniami, w których strach przed porażką, niepokój lub oczekiwania zewnętrzne systematycznie podważają dobre samopoczucie i zaangażowanie.

Materiały JOY podkreślają, że odporność psychiczna nie oznacza tłumienia niepokoju czy emocji. Młodzi sportowcy mogą nauczyć się rozpoznawać reakcje na stres i opracowywać strategie radzenia sobie w wymagających sytuacjach. Trenerzy mogą to wspierać poprzez normalizowanie błędów, otwarte rozmowy na temat presji oraz zapewnianie sportowcom bezpiecznych pod względem psychologicznym okazji do próbowania, ponoszenia porażek i ponownego podejmowania prób.

W ramach projektu zwrócono również uwagę na lęk przed zawodami jako praktyczny problem zgłaszany w rozmowach z trenerami. Opracowane w ramach projektu JOY materiały dotyczące tego tematu zawierają podejścia mające na celu pomóc sportowcom zrozumieć stres i regulować swoje reakcje, zamiast traktować lęk jako osobistą słabość.

> Z perspektywy polityki oznacza to, że zapobieganie rezygnacji należy traktować jako część zarządzania jakością sportu młodzieżowego, a nie jedynie jako kwestię indywidualnej motywacji.

2.3 Dlaczego poczucie przynależności i radość są celami polityki, a nie „miłymi dodatkami”

Radość można łatwo błędnie interpretować jako przekonanie, że sport powinien zawsze być łatwy, rozrywkowy lub wolny od wymagań. Nie jest to stanowisko programu JOY.

Młodzi sportowcy mogą doświadczać wyzwań, rywalizacji, frustracji, błędów i rozczarowań, a mimo to utrzymywać zasadniczo pozytywny stosunek do sportu. Liczy się to, czy otoczenie pozwala im mierzyć się z wyzwaniami, zachowując przy tym godność, poczucie sprawczości, więzi oraz poczucie przynależności.

> W tym sensie radość jest istotnym wskaźnikiem jakości uczestnictwa. W ramach podejścia JOY pojawia się ona, gdy łączą się ze sobą poczucie przynależności, znaczące wyzwania, pozytywne relacje, poczucie sprawczości, możliwość wyrażania siebie oraz bezpieczeństwo psychiczne.

Dziecko, które wielokrotnie doświadcza upokorzenia, wykluczenia lub strachu, może formalnie pozostać zapisane w klubie, ale społeczna wartość jego uczestnictwa uległa osłabieniu. Z drugiej strony dzieci, które doświadczają znaczących wyzwań w połączeniu z zaufaniem, przyjaźnią, nauką i uznaniem, mają większe szanse na rozwinięcie trwałej relacji ze sportem.

Poczucie przynależności jest równie ważne. Oznacza ono coś więcej niż tylko umieszczenie na liście członków drużyny. Obejmuje poczucie akceptacji, uznania i włączenia w życie grupy.

Pakiet edukacyjny 2.0 stawia te doświadczenia w centrum swojego podejścia. Stwierdza on, że program JOY ma na celu wspieranie radości i zaangażowania, pewności siebie i odporności psychicznej, skupienia i nauki, poczucia przynależności i integracji oraz długotrwałego udziału.

Dla decydentów oznacza to, że statystyki dotyczące uczestnictwa powinny być uzupełnione pytaniami o **jakość tego uczestnictwa**.

Skuteczny system sportu młodzieżowego powinien zatem być w stanie odpowiedzieć nie tylko na pytanie:

„Ile dzieci bierze udział?", ale także:

„Kto bierze udział?"
„Kto rezygnuje?"
„Kto czuje się częścią tej społeczności?"
„Kto wielokrotnie napotyka przeszkody?"
„Czy młodzi sportowcy czują się szanowani i wysłuchani?"

Są to uzasadnione pytania dotyczące polityki i zapewnienia jakości. Model JOY można wyjaśnić w prosty sposób: dostęp umożliwia rozpoczęcie aktywności; integracja sprawia, że uczestnictwo ma sens; poczucie przynależności sprawia, że sport staje się „moim miejscem"; a utrzymanie pokazuje, czy otoczenie daje młodym ludziom powody i możliwości, by pozostać w sporcie.

2.4 Wspólna odpowiedzialność w całym systemie sportu młodzieżowego

Integracji nie można powierzyć wyłącznie poszczególnym trenerom.

Trenerzy mają znaczny wpływ na warunki panujące podczas treningów i zawodów, ale warunki, w jakich pracują, są kształtowane przez organizacje i politykę.

Dlaczego Europa potrzebuje bardziej integracyjnego i nastawionego na radość sportu młodzieżowego

Gminy i władze lokalne wpływają na dostęp poprzez finansowanie, obiekty, zasady zamówień publicznych, dotacje i partnerstwa z lokalnymi klubami sportowymi. Daje im to możliwość uwzględnienia kryteriów integracji społecznej i zorientowania na dziecko w decyzjach dotyczących wsparcia publicznego. Pierwotna aplikacja JOY wyraźnie przewidywała włączenie metod promujących integrację do standardów gminnych.

Związki sportowe mają wpływ na przepisy, systemy akredytacji, programy rozwoju klubów oraz kształcenie trenerów. Mogą one ustanowić wspólne oczekiwania dotyczące bezpiecznego i sprzyjającego integracji sposobu prowadzenia treningów.

Kluby sportowe przekładają te zasady na codzienną praktykę organizacyjną. Kierownictwo klubu ma wpływ na rekrutację, przystępność cenową, komunikację z rodzicami, procedury przeciwdziałania znęcaniu się, sposób przyjmowania nowych uczestników oraz sposób rozpatrywania zgłaszanych problemów.

Organizacje zajmujące się kształceniem trenerów decydują o tym, czy trenerzy otrzymują przygotowanie nie tylko w zakresie instruktażu technicznego, ale także w zakresie obowiązków interpersonalnych, edukacyjnych i psychospołecznych związanych z trenowaniem dzieci.

Sami młodzi ludzie, w tym VIP-y i inni liderzy rówieśniczy, przyczyniają się do kształtowania kultury zespołowej, gdy otrzymują bezpieczne, dostosowane do wieku sposoby na przyjmowanie innych, przekazywanie informacji zwrotnej oraz uczestnictwo we wspólnym przywództwie.

Rodzice mają również wpływ na dostęp do edukacji i kontynuację nauki. Rozumieją przeszkody związane z kosztami, transportem, wyposażeniem, presją czasu i obowiązkami rodzinnymi, a także wpływają na to, czy dzieci postrzegają rywalizację jako zdrowe wyzwanie, czy jako szkodliwą presję.

Rozwiązanie tego problemu wymaga działań na wielu poziomach.

> JOY proponuje odejście od sytuacji, w której praktyka integracyjna zależy od szczególnie zmotywowanych poszczególnych trenerów, na rzecz modelu, w którym **integracja jest wbudowana w struktury definiujące wysokiej jakości sport młodzieżowy**.

03

Projekt JOY i podstawa badawcza

3.1 Cele projektu JOY i partnerstwo

JOY in SPORTS powstał jako europejski projekt współpracy, którego nadrzędnym celem jest wzmocnienie inkluzywności i radości w klubach sportowych.

W ramach projektu zidentyfikowano cztery powiązane ze sobą cele: opracowanie praktycznych metod opartych na sztuce i aktywności fizycznej; poszerzanie wiedzy i umiejętności osób pracujących w sporcie młodzieżowym; zachęcanie do uczestnictwa i kontynuacji aktywności przy jednoczesnym ograniczaniu rezygnacji; oraz wzmacnianie relacji między organizacjami sportowymi, klubami, sportowcami, dziećmi, rodzicami i innymi interesariuszami.

Wniosek w ramach programu Erasmus+ zakładał realizację projektu na podstawie współpracę między partnerami z kilku krajów europejskich oraz różnego rodzaju organizacjami, co umożliwiło opracowanie podejścia w zróżnicowanych środowiskach sportowych i kulturowych.

Ten transnarodowy charakter ma duże znaczenie. W projekcie nie zakładano, że jedną kulturę klubową lub model krajowy można po prostu powielać wszędzie. Zamiast tego od partnerów oczekiwano zidentyfikowania wspólnych zasad, przy jednoczesnym umożliwieniu wdrożenia odzwierciedlającego kontekst krajowy, kulturowy i organizacyjny.

3.2 Metodologia współtworzenia

Współtworzenie odgrywało kluczową rolę w procesie rozwoju projektu JOY.

Zamiast samodzielnego projektowania kompletnej interwencji i przekazywania jej klubom w późniejszym terminie, w projekcie zastosowano wieloetapowy proces obejmujący mapowanie, konsultacje, wdrażanie pilotażowe, ocenę i udoskonalanie.

Podstawy tego procesu ustanowiono w ramach WP2.

Przeanalizowano i omówiono istniejące podejścia do integracji oraz praktyk opartych na sztuce. Partnerzy zbadali, w jaki sposób ćwiczenia fizyczne można połączyć z metodami opartymi na sztuce, a następnie wybrali podejścia, które uwzględniono w początkowej wersji pakietu edukacyjnego dla trenerów 1.0. W fazie przygotowawczej uwzględniono również punkt odniesienia dotyczący znęcania się i zachowań dyskryminacyjnych.

We wniosku projektowym współtworzenie opisano jako proces rozpoczynający się od zrozumienia aktualnej sytuacji poprzez dyskusje, wywiady, ankiety i warsztaty, po którym następuje opracowanie wstępnych metod, przeprowadzenie pilotażu z udziałem przedstawicieli klubów sportowych, a następnie ocena i udoskonalenie.

Metodologia ta ma dwie zalety z punktu widzenia polityki.

Po pierwsze, uznaje ona trenerów i młodych sportowców za źródła wiedzy, a nie jedynie odbiorców interwencji.

Po drugie, zwiększa to prawdopodobieństwo, że gotowe materiały będą mogły być wykorzystywane w rzeczywistych warunkach treningowych.

W ramach WP4 kontynuowano tę zasadę współtworzenia. Warsztaty projektowe skupiały się w szczególności na zidentyfikowaniu zasad pedagogicznych, wykorzystaniu wspólnego generowania pomysłów oraz zapewnieniu, że powstały w ich wyniku Pakiet Edukacyjny 2.0 odzwierciedlałby inkluzywność, dostępność i praktyczną skuteczność.

3.3 Projekty pilotażowe i grupy docelowe

Pakiet roboczy 3 (WP3) stanowił główne środowisko praktycznego testowania podejścia JOY.

Działania pilotażowe zostały zrealizowane w pięciu krajach partnerskich: Finlandii, Polsce, Portugalii, Turcji i Estonii. W projektach pilotażowych wzięło udział 519 dzieci i młodych zawodników, co przekroczyło zakładany w

projekcie cel 450 uczestników. Działania były realizowane w ramach różnych dyscyplin sportowych uprawianych przez młodzież, w tym piłki nożnej, koszykówki, piłki ręcznej, hokeja na lodzie, rugby, siatkówki, karate i tańca.

519 dzieci i młodych zawodników	**450** cel projektu	**5** krajów partnerskich	**8** sport młodzieżowy

Wybór projektów pilotażowych miał na celu odzwierciedlenie różnorodności pod względem rodzajów sportu, płci oraz sprawności fizycznej i niepełnosprawności, a także zaangażowanie różnych grup dzieci i młodzieży.

W projektach pilotażowych wykorzystano kombinacje zaczerpnięte z Pakietu Edukacyjnego 1.0, w tym zajęcia oparte na sztuce i nastawione na radość, zintegrowane ze sportem.

> Szczególnie ilustrującym przykładem było zastosowanie **teatru forum** w szkole TuTo Captain School w Finlandii. Teatr forum przekształca uczestników z biernych obserwatorów w osoby, które mogą interweniować w scenariuszu, testować alternatywne reakcje i odkrywać różne rozwiązania sytuacji społecznych. W ramach projektu JOY zostało to powiązane z młodymi kapitanami i przywództwem rówieśniczym oraz uzupełniło szerszą filozofię wsparcia rówieśniczego modelu VIP.

Działania pilotażowe w Turcji, Portugalii i Estonii przyniosły pozytywne doświadczenia w zakresie ducha zespołowego, kreatywnej ekspresji, komunikacji i poczucia przynależności. Finlandia i Polska uzupełniły pozostałą bazę dowodową, a w 2026 r. w raporcie z projektu stwierdzono, że ocena pilotażowa we wszystkich krajach uczestniczących została zakończona.

Różnorodność kontekstów pilotażowych ma szczególne znaczenie dla transferu polityki, ponieważ wskazuje, że zasady JOY można dostosowywać, a nie wdrażać jako sztywny program.

3.4 Co i w jaki sposób poddano ocenie

Podejście ewaluacyjne projektu JOY obejmowało połączenie danych ilościowych i jakościowych.

Projekt uwzględniał dane wyjściowe dotyczące znęcania się i zachowań dyskryminacyjnych, opinie uczestników, wywiady i ankiety oraz ocenę przed i po wdrożeniu programu pilotażowego.

Pierwotne cele programu Erasmus+ określały również wskaźniki dotyczące uczestnictwa, przestrzegania zasad, rezygnacji, integracji, zdrowia i dobrego samopoczucia.

Zgodnie ze sprawozdaniami projektowymi w ocenach pilotażowych przeanalizowano doświadczenia, w tym uczestnictwo, motywację, ducha zespołowego, poczucie przynależności oraz zaangażowanie emocjonalne. Opublikowane podsumowanie raportu WP3 zawiera informacje zwrotne zebrane od trenerów i uczestników podczas fazy pilotażowej. Trenerzy ogólnie opisywali ćwiczenia JOY jako angażujące, elastyczne oraz sprzyjające pracy zespołowej, komunikacji i pozytywnej atmosferze szkoleniowej. Wskazali również możliwości ulepszenia instrukcji i lepszego dostosowania zajęć do różnych grup wiekowych.

Końcowa faza sprawozdawczości w ramach WP3 gromadzi te materiały z wszystkich krajów uczestniczących w projekcie.

Ocenę tę należy postrzegać jako służącą dwóm celom.

Jeden z nich jest **zorientowany na wyniki**: ustalenie, czy doświadczenia z etapu pilotażowego wiązały się z pozytywnymi zmianami lub postrzeganiem.

Drugi ma **charakter rozwojowy**: chodzi o zidentyfikowanie, które podejścia były wystarczająco użyteczne, praktyczne i akceptowalne, aby je włączyć lub udoskonalić w ramach pakietu edukacyjnego 2.0.

Dla projektu JOY ten drugi cel jest szczególnie ważny. Projekt ten jest inicjatywą edukacyjną i mającą na celu rozwój praktyki, a także ćwiczeniem ewaluacyjnym.

3.5 Ograniczenia dowodów

Dowody zebrane w ramach projektu JOY powinny być przedstawiane w sposób przejrzysty.

Programy pilotażowe dostarczają cennych dowodów opartych na praktyce z wielu europejskich środowisk, jednak w Białej Księdze należy unikać przedstawiania każdej pozytywnej zmiany jako dowodu bezpośredniej przyczynowości.

Uczestnicy niekoniecznie pochodzili z reprezentatywnych próbek krajowych, kluby różniły się pod względem kontekstu organizacyjnego i kulturowego, interwencje były dostosowywane do lokalnych warunków, a kilka wskaźników opiera się na odczuciach uczestników lub trenerów. Ponadto na doświadczenia społeczne, takie jak poczucie przynależności i radość, wpływa wiele wzajemnie oddziałujących na siebie czynników.

> Z tych powodów najsilniejsze wnioski dotyczą **wykonalności, akceptowalności, powtarzających się wzorców i obiecujących praktyk**, a nie ostatecznych skutków przyczynowych jednej interwencji.

Opublikowany raport z pakietu roboczego WP3 potwierdza zasięg fazy pilotażowej i podsumowuje pozytywne opinie trenerów w różnych kontekstach sportowych. Jednakże publicznie dostępny raport nie zawiera szczegółowych wyników na poziomie krajowym, statystycznych miar wielkości efektu ani wystarczających informacji metodologicznych, które pozwoliłyby ustalić efekty przyczynowo-skutkowe lub długoterminowe ograniczenie dyskryminacji i rezygnacji.

Wyniki należy zatem przedstawiać przede wszystkim jako dowód wykonalności wdrożenia oraz jako zachęcające doświadczenia uczestników i trenerów.

Aby zapewnić jasność i przejrzystość, w białej księdze należy rozróżnić:

celami projektu;
zaobserwowanymi wynikami;
doświadczeniami zgłaszanymi przez uczestników;
zmianami zmierzonymi;
oraz wnioskami, które można w uzasadniony sposób wyciągnąć z tych ustaleń.

Taka przejrzystość wzmacnia, a nie osłabia argumenty polityczne. Decydenci potrzebują wiarygodnych dowodów, a wiarygodne dowody obejmują jasność co do tego, co jest już wiadome, a co wymaga dalszych badań.

04

Co, jak pokazuje JOY, sprawdza się w praktyce

4.1 Podejścia oparte na sztuce i kreatywności

Wyróżniającym wkładem programu JOY jest integracja podejść opartych na sztuce ze sportem młodzieżowym.

Celem nie jest zastąpienie sportu sztuką. Praktyki twórcze zapewniają raczej młodym ludziom dodatkowe sposoby interakcji, uczenia się i wyrażania siebie w ramach sportu.

Zajęcia obejmujące rytm, ruch, improwizację, opowiadanie historii, odgrywanie ról, obrazy lub kreatywność grupową mogą chwilowo odwrócić uwagę od konwencjonalnych hierarchii sportowych. Dziecko, które nie jest najszybszym biegaczem ani najsilniejszym graczem, może wnieść swój pomysł, poprowadzić improwizację lub pomóc w rozwiązaniu kreatywnego zadania grupowego.

Pakiet edukacyjny 2.0 opisuje młodych sportowców jako aktywnych uczniów i twórców oraz zachęca do zabawowego odkrywania, działań o otwartym zakończeniu, improwizacji i refleksji w ramach jasnych struktur. Stanowi to istotną zmianę pedagogiczną: trener pozostaje odpowiedzialny za strukturę i bezpieczeństwo, ale staje się również facylitatorem procesu uczenia się.

Wyniki WP3 wskazują, że kreatywne i oparte na współpracy ćwiczenia JOY można włączyć do różnych dyscyplin sportowych dla młodzieży i środowisk treningowych. Trenerzy odnotowali poprawę w zakresie komunikacji, współpracy, motywacji oraz ogólnej atmosfery treningowej. Informacje zwrotne podkreślają również znaczenie jasnych instrukcji i dostosowania do wieku przy wdrażaniu tych ćwiczeń do regularnej praktyki trenerskiej.

Wpływ na politykę polega na tym, że trenerzy powinni uznać pedagogikę kreatywną za uzasadnione narzędzie rozwoju społecznych i relacyjnych aspektów sportu.

4.2 Pozytywne i integracyjne relacje trenerskie

Niewiele osób ma bardziej bezpośredni wpływ na codzienne doświadczenia sportowe dziecka niż trener.

Dlatego program JOY traktuje relację trener–sportowiec jako fundamentalny element integracji.

Skuteczna relacja łączy przywództwo z szacunkiem, komunikacją, zaufaniem i wrażliwością na potrzeby. Młodzi sportowcy potrzebują jasnych oczekiwań i granic, ale muszą również czuć, że dorośli postrzegają ich jako rozwijające się osoby, a nie tylko jako zawodników.

Pakiet edukacyjny 2.0 podkreśla, że relacje wpływają na motywację, pewność siebie, uczenie się i dobre samopoczucie. Silne relacje opierają się na zaufaniu, zaangażowaniu, współpracy i wspólnym zrozumieniu.

Nie oznacza to obniżania standardów.

Pozytywne podejście trenerskie może być wymagające. Sportowcy mogą być stawiani przed wyzwaniami, korygowani i zachęcani do doskonalenia się. Różnica polega na tym, by korekta dotyczyła konkretnego zachowania lub działania, nie umniejszając przy tym osobistej wartości sportowca.

Dla decydentów i federacji kluczowym przesłaniem jest to, że kompetencje w zakresie relacji są kompetencjami trenerskimi.

4.3 Konstruktywna informacja zwrotna i uwzględnianie opinii sportowców

Informacja zwrotna stanowi jedną z najczęstszych form interakcji między trenerem a sportowcem, a zatem jedną z najsilniejszych okazji do budowania pewności siebie lub poczucia niepewności.

JOY zachęca do udzielania informacji zwrotnej, która jest jasna, konkretna i zorientowana na naukę.

Sportowcy powinni rozumieć, co się wydarzyło, co można poprawić i co mogą spróbować zrobić w następnej kolejności. Trenerzy mogą również wykorzystywać pytania, aby skłonić sportowców do refleksji, na przykład pytając, co sportowiec próbował osiągnąć lub co zauważył podczas danego ćwiczenia.

Wspiera to poczucie sprawczości sportowca.

Głos sportowca wykracza poza zwrot informacji. Młodzi ludzie powinni mieć odpowiednie możliwości dzielenia się pomysłami, refleksji nad ćwiczeniami, omawiania doświadczeń zespołowych oraz zgłaszania swoich obaw.

> Zapewnienie dzieciom głosu nie oznacza przenoszenia na nie obowiązków dorosłych związanych z ochroną lub przywództwem. Oznacza to uznanie, że młodzi sportowcy posiadają bezpośrednią wiedzę na temat własnych doświadczeń i że wiedza ta może przyczynić się do poprawy jakości treningów oraz decyzji podejmowanych przez klub.

4.4 Odporność psychiczna i dobre samopoczucie psychiczne

JOY traktuje odporność psychiczną jako zdolność rozwojową, a nie jako tłumienie emocji czy „twardość psychiczną".

Sport nieuchronnie wiąże się z czynnikami stresogennymi: rywalizacją, błędami, decyzjami dotyczącymi selekcji, trudnymi sesjami treningowymi, niepewnością i rozczarowaniem.

Zdrowy rozwój wymaga zatem, aby młodzi sportowcy mierzyli się z wyzwaniami, z którymi mogą sobie poradzić, mając jednocześnie dostęp do wspierających relacji i strategii radzenia sobie.

Pakiet edukacyjny 2.0 łączy odporność psychiczną z rozpoznawaniem reakcji na stres, regulacją układu nerwowego, wspierającym dialogiem wewnętrznym oraz wizualizacją. Podkreśla również, że trenerzy powinni pomagać w tworzeniu warunków, w których młodzi ludzie mogą bezpiecznie doświadczać trudnych chwil, rozmawiać o nich i regenerować się po nich.

> Dobre samopoczucie psychiczne nie powinno stać się kolejnym celem narzuconym trenerom bez odpowiedniego szkolenia i ścieżek skierowań. Nie oczekuje się, że trenerzy zastąpią wykwalifikowanych specjalistów ds. zdrowia psychicznego.

Ich rolą jest przyczynianie się do tworzenia środowiska sprzyjającego dobrostanowi, rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych oraz świadomości, kiedy potrzebne jest dodatkowe wsparcie.

4.5 Wsparcie rówieśnicze i współodpowiedzialność za grupę: model VIP

Rówieśnicy mają ogromny wpływ na to, czy sport jest postrzegany jako przyjazny, czy wykluczający.

Model JOY VIP bezpośrednio odnosi się do tej kwestii, przyznając młodym sportowcom ustrukturyzowaną rolę wsparcia rówieśniczego.

Osoby pełniące rolę VIP mogą witać nowoprzybyłych, dodawać otuchy kolegom z drużyny, normalizować popełniane błędy, pomagać innym w zrozumieniu rutynowych czynności oraz wzmacniać komunikację między młodymi sportowcami a trenerami.

Model ten poszerza również pojęcie przywództwa.

Zamiast ograniczać przywództwo do jednego stałego kapitana lub najlepszego zawodnika, rotacja obowiązków stwarza możliwości większej liczbie młodych ludzi, by przyczyniali się do społecznego funkcjonowania drużyny. Podejście VIP powinno zatem być przedstawiane nie tylko jako wsparcie rówieśnicze, ale także jako ustrukturyzowany udział młodzieży i współodpowiedzialność za grupę.

Podejście to zostało dokładniej zbadane w ramach projektu „Szkoła Kapitanów" oraz pracy z wykorzystaniem teatru forum w Finlandii, pokazując, w jaki sposób przywództwo rówieśnicze można połączyć z podejściami partycypacyjnymi w celu analizowania trudnych sytuacji społecznych.

> W kontekście kształtowania polityki i rozwoju klubów systemy wzajemnego wsparcia stanowią praktyczny sposób na uwidocznienie i usystematyzowanie udziału młodzieży.

4.6 Zapobieganie rezygnacji i wzmacnianie długotrwałego udziału

Zapobieganie rezygnacji wymaga czegoś więcej niż tylko przekonywania młodych ludzi do pozostania w sporcie.

Organizacje muszą przeanalizować warunki, które wpływają na to, czy uczestnictwo pozostaje realistyczne i ma sens.

> Pakiet edukacyjny 2.0 identyfikuje szeroki zakres istotnych czynników: autonomia; ocena własnych umiejętności; poczucie przynależności; atmosfera sprzyjająca uczeniu się; równowaga między sportem a innymi zobowiązaniami; koszty; oczekiwania; wartości; relacje trener–sportowiec; relacje rówieśnicze; wsparcie rodziców; dostępność; oraz różnorodność pod względem rodzaju i poziomu oferowanych możliwości uprawiania sportu.

Ma to szczególne znaczenie dla kształtowania polityki.

Niektórych przyczyn rezygnacji nie da się rozwiązać wyłącznie poprzez lepszą komunikację ze strony trenera. Wysokie opłaty, nieodpowiednie harmonogramy, niedostępne obiekty lub nadmierny nacisk na jedną ścieżkę zawodową wymagają decyzji organizacyjnych.

> Dlatego JOY wspiera podejście do utrzymania zawodników oparte na całym środowisku.

4.7 Trening oparty na refleksji i e-portfolio JOY

Dobre trenowanie rozwija się zarówno poprzez refleksję, jak i doświadczenie.

E-portfolio JOY zachęca trenerów do ponownego przeanalizowania sytuacji z treningów i zbadania powtarzających się wzorców. Trenerzy mogą zastanowić się, w jaki sposób zawodnicy reagują na różne rodzaje informacji zwrotnej, kiedy uczestnicy angażują się aktywnie, a kiedy się wycofują, co wzmacnia lub osłabia zaufanie oraz w jaki sposób ich własne reakcje wpływają na atmosferę w grupie.

W ten sposób refleksja staje się formą ciągłego rozwoju zawodowego.

Celem nie jest nadzór ani ocena poszczególnych trenerów. Praktyka refleksyjna pomaga raczej trenerom uwidocznić decyzje podejmowane w sposób niejawny oraz systematycznie uczyć się na podstawie doświadczeń.

W ramach pakietu roboczego WP4 wyraźnie uwzględniono opracowanie struktur e-portfolio jako część podejścia opartego na praktyce refleksyjnej.

> Na poziomie polityki sugeruje to, że rozwój trenerów nie powinien kończyć się wraz z uzyskaniem kwalifikacji. Ciągła refleksja, uczenie się od rówieśników oraz wsparcie zawodowe powinny stanowić część nowoczesnego systemu jakości w zakresie szkolenia młodzieży.

05

Od praktyki do polityki: Ramy polityki JOY

Głównym wnioskiem politycznym płynącym z projektu JOY jest to, że integracji nie da się osiągnąć poprzez jedno działanie, jednego trenera czy jedną kampanię uświadamiającą.

> Wymaga to stworzenia **ekosystemu**.

Dlatego też JOY proponuje ramy polityki łączące doświadczenia poszczególnych dzieci z praktyką trenerską, organizacją klubów, standardami federacji oraz polityką publiczną.

Ramy te opierają się na siedmiu wymiarach.

5.1 Sport zorientowany na młodzież i oparty na prawach

Sport młodzieżowy istnieje przede wszystkim dla dzieci i młodzieży.

Ich bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne, godność, rozwój oraz prawo do uczestnictwa bez dyskryminacji powinny zatem stanowić wytyczne dla decyzji organizacyjnych i politycznych.

Podejście skoncentrowane na dziecku nie oznacza, że dorośli rezygnują z oczekiwań lub rozwoju wyników. Oznacza to, że ambicje sportowe są realizowane w granicach, które szanują potrzeby rozwojowe dzieci.

Wniosek w ramach programu Erasmus+ wyraźnie umiejscowił projekt JOY w kontekście praw dziecka oraz zobowiązał projekt do zapewnienia dobrowolnego uczestnictwa i uznania każdego dziecka jako jednostki.

Podejście oparte na prawach wymaga od organizacji rozważenia nie tylko tego, czy oferują one zajęcia, ale także tego, czy dzieci mają do nich dostęp, mogą w nich uczestniczyć oraz wywierać na nie wpływ w sposób sprawiedliwy i bezpieczny.

5.2 Przynależność, integracja i niedyskryminacja

Integracja musi być widoczna w codziennej praktyce.

Polityka przeciwdziałania dyskryminacji jest niezbędna, ale same pisemne zasady nie tworzą poczucia przynależności.

Organizacje sportowe powinny być w stanie wykazać, w jaki sposób przyjmuje się nowych członków, jak radzi się sobie z prześladowaniem, jak uwzględnia się potrzeby dzieci o zróżnicowanych potrzebach oraz w jaki sposób zespoły budują pozytywne relacje między rówieśnikami.

JOY traktuje poczucie przynależności jako efekt, który należy celowo wspierać.

Obejmuje to uznanie różnych form różnorodności oraz unikanie założeń, że wszyscy młodzi sportowcy potrzebują lub pragną tej samej ścieżki rozwoju sportowego.

> Polityka sportu inkluzywnego powinna zatem łączyć **wymogi dotyczące niedyskryminacji** z **pozytywnymi oczekiwaniami dotyczącymi poczucia przynależności i jakości uczestnictwa**.

5.3 Kompetencje i odpowiedzialność trenerów

Trenerzy zajmują pozycję autorytetu i zaufania.

Sama wiedza techniczna nie wystarcza zatem do prowadzenia treningów młodzieżowych.

Ramy kompetencji oparte na modelu JOY obejmowałyby komunikację, budowanie pozytywnych relacji, konstruktywne przekazywanie informacji zwrotnej, inkluzywność, uwzględnianie głosu sportowców, rozpoznawanie potrzeb emocjonalnych, wspieranie odporności psychicznej oraz umiejętność dostosowywania zajęć do zróżnicowanych grup.

Należy rozwijać zarówno odpowiedzialność, jak i regulacje.

Organizacje powinny zapewnić trenerom szkolenia, mentoring, narzędzia do refleksji oraz jasne procedury, zamiast obarczać poszczególnych wolontariuszy odpowiedzialnością za złożone wyzwania związane z inkluzywnością bez zapewnienia im odpowiedniego wsparcia.

Pakiet edukacyjny WP4 zawiera praktyczne materiały, które mogą bezpośrednio przyczynić się do takiego rozwoju zawodowego.

5.4 Uczestnictwo rówieśnicze i opinie młodych ludzi

Dzieci powinny być uznawane za uczestników kształtujących życie społeczne w sporcie.

Głos młodzieży może być słyszalny na różnych poziomach: refleksja podczas treningów, dyskusje w zespole, ankiety wśród sportowców, konsultacje z kierownictwem klubu oraz ustrukturyzowane role wsparcia rówieśniczego.

Model VIP stanowi jeden z praktycznych przykładów.

Polityka powinna zachęcać do takiego uczestnictwa, zachowując jednocześnie jasną odpowiedzialność dorosłych za bezpieczeństwo i decyzje organizacyjne.

Celem nie jest obarczanie młodych ludzi odpowiedzialnością za samodzielne rozwiązywanie problemów związanych z wykluczeniem. Chodzi o zapewnienie, by systemy nie podejmowały decyzji dotyczących młodych sportowców bez wysłuchania osób, które bezpośrednio doświadczają działania tych systemów.

5.5 Dobrostan psychiczny i odporność psychiczna

Dobre samopoczucie psychiczne powinno być uznawane za integralną część wysokiej jakości sportu młodzieżowego.

Wymaga to czegoś więcej niż tylko reagowania dopiero po pojawieniu się poważnych problemów.

Codzienne środowisko treningowe może wspierać dobre samopoczucie poprzez przewidywalne struktury, komunikację opartą na szacunku, wyzwania w znośnym zakresie, poczucie przynależności oraz zdrowe reakcje na błędy i niepowodzenia.

Odporność psychiczną należy również postrzegać jako cechę kształtowaną w ramach relacji i otoczenia, a nie jako coś, czego po prostu wymaga się od poszczególnych osób.

Polityki i standardy jakości mogą to wzmocnić poprzez uwzględnienie bezpieczeństwa psychicznego, pozytywnej informacji zwrotnej oraz odpowiedniego zarządzania presją w ramach kształcenia trenerów i oceny organizacji.

5.6 Dostępność i możliwość poniesienia kosztów uczestnictwa

System sportowy nie może być określany jako sprzyjający włączeniu społecznemu, jeśli znaczne grupy dzieci nie mają do niego realnego dostępu.

Dostępność obejmuje fizyczny dostęp dla dzieci z niepełnosprawnościami, ale wykracza poza infrastrukturę fizyczną.

Bariery mogą stanowić koszty, wymagania sprzętowe, transport, harmonogram, struktury zawodów oraz oczekiwania dotyczące intensywności treningów.

Pakiet edukacyjny 2.0 konkretnie wskazuje koszty, dostępne obiekty, odpowiednie harmonogramy oraz zróżnicowane możliwości uprawiania sportu jako czynniki wpływające na ciągłość uczestnictwa.

Polityka lokalna i krajowa odgrywa zatem ważną rolę w eliminowaniu barier strukturalnych, których poszczególni trenerzy nie są w stanie pokonać.

5.7 Monitorowanie inkluzywności, doświadczeń i rezygnacji

To, co organizacje mierzą, wpływa na to, co traktują priorytetowo.

Systemy sportu młodzieżowego zazwyczaj śledzą liczbę zapisów, wyniki zawodów, kwalifikacje i wyniki sportowe. Są to nadal przydatne wskaźniki, ale dostarczają one ograniczonych informacji na temat integracji.

Ramy monitorowania oparte na podejściu JOY powinny stopniowo uwzględniać pomiary:

uczestnictwo i utrzymanie się w sporcie;
rezygnacji i przyczyn odejścia;
dostępności dla grup borykających się z barierami;
poczucie przynależności;
doświadczenia związane z dyskryminacją lub znęcaniem się;
opinie sportowców i ich zadowolenie;

kompetencje trenerów i ich doskonalenie zawodowe;
oraz dostępność lub dostępność finansowa udziału w zajęciach.

Celem nie jest nakładanie nadmiernych obciążeń administracyjnych na małe kluby. Wskaźniki powinny być proporcjonalne i praktyczne.

> Celem jest stworzenie **systemu wczesnego ostrzegania i uczenia się**.

Jeśli jedna grupa rozpoczyna uprawianie sportu, ale rezygnuje ze niego znacznie wcześniej niż inne, decydenci powinni o tym wiedzieć.

Jeśli sportowcy zgłaszają, że nie czują się bezpieczni lub doceniani, kluby powinny być w stanie na to zareagować.

Jeśli inicjatywa na rzecz integracji przynosi pozytywne doświadczenia, organizacje powinny być w stanie ją zidentyfikować, wyciągnąć z niej wnioski i rozszerzyć jej zasięg.

To dopełnia transformację leżącą u podstaw JOY:

od dobrych praktyk indywidualnych do zrównoważonych praktyk organizacyjnych oraz od zrównoważonych praktyk organizacyjnych do polityki publicznej.

Pierwotny wniosek w ramach programu Erasmus+ przewidywał właśnie tę transformację, wzywając do sformułowania zaleceń dotyczących polityki oraz do włączenia struktur promujących integrację do standardów gminnych.

W kolejnym rozdziale możemy zatem przejść od tych ram do **sześciu konkretnych zaleceń politycznych JOY**, określających, co powinny faktycznie zrobić władze publiczne, federacje, kluby i instytucje kształcące trenerów.

06

Zalecenia projektu JOY dotyczące polityki sportowej

Projekt JOY pokazuje, że zwiększenie inkluzywności i radości w sporcie młodzieżowym wymaga działań wykraczających poza działania poszczególnych trenerów czy klubów. Trwała zmiana wymaga odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, które kształtują codzienne otoczenie sportowe: finansowania publicznego, kształcenia trenerów, zarządzania klubami, uczestnictwa młodzieży, standardów dobrostanu oraz sposobu mierzenia sukcesu.

Jest to zgodne z pierwotną koncepcją projektu JOY. Projekt ma na celu promowanie integracji, entuzjazmu i radości w sporcie, przy jednoczesnym zwalczaniu znęcania się, rasizmu, dyskryminacji i nietolerancji oraz poprawie szans dzieci, które w przeciwnym razie mogłyby napotkać bariery utrudniające im uczestnictwo. Projekt wyraźnie łączy również te praktyczne działania z kształtowaniem polityki, w tym promowaniem standardów integracji w gminach.

W oparciu o podejście JOY, praktyczne metody opracowane w ramach pakietu edukacyjnego oraz doświadczenia zebrane podczas projektów pilotażowych, niniejsza biała księga zawiera **sześć powiązanych ze sobą zaleceń dotyczących polityki**.

Nie należy ich traktować jako sześciu odrębnych działań. Razem tworzą one ramy polityczne, w których:

środki publiczne tworzą zachęty → organizacje ustanawiają standardy → trenerzy posiadają kompetencje do ich wdrażania → dzieci uczestniczą w kształtowaniu swojego środowiska sportowego → dobre samopoczucie staje się częścią jakości → monitorowanie uwidacznia postępy.

6.1 Zalecenie 1: Powiązanie publicznego i gminnego finansowania sportu ze standardami integracji i dobrego samopoczucia młodzieży

ZALECENIE

Władze publiczne powinny stopniowo powiązać wsparcie finansowe, dostęp do obiektów oraz umowy partnerskie z organizacjami sportowymi dla młodzieży z odpowiednimi standardami w zakresie integracji, niedyskryminacji, dostępności i dobrostanu dzieci.

Finansowanie publiczne jest jednym z najsilniejszych instrumentów polityki, jakimi dysponują gminy i inne organy publiczne.

Gminy często wspierają sport młodzieżowy bezpośrednio poprzez dotacje, a pośrednio poprzez subsydiowane obiekty, sprzęt, wydarzenia i partnerstwa. Stwarza to okazję do zapewnienia, że środki publiczne wspierają nie tylko uczestnictwo w sporcie, ale także **jakość i inkluzywność tego uczestnictwa**.

Wniosek JOY przewidywał właśnie ten związek między wnioskami płynącymi z projektu a polityką publiczną. Jednym z celów projektu było wzmocnienie więzi między organizacjami sportowymi, klubami, dziećmi, rodzicami i innymi podmiotami poprzez włączenie struktur promujących inkluzywność do standardów gminnych, szczególnie tam, gdzie gminy sponsorują lokalne kluby sportowe lub z nimi współpracują.

Zalecenie to powinno zatem działać w obu kierunkach. Środki publiczne mogą wyznaczać oczekiwania dotyczące inkluzywności, a także pomagać klubom w ich spełnianiu. Włączenie dzieci niepełnosprawnych, dzieci z rodzin o niskich dochodach, społeczności migrantów lub mniejszości, a także młodzieży bardziej narażonej na ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki może wymagać dodatkowych trenerów, dostosowanego sprzętu,

rozwiązań transportowych, obiektów przystosowanych dla osób niepełnosprawnych, mniejszych grup lub wsparcia rodzinnego.

> Zasadą polityki jest to, że integracja powinna być nie tylko oczekiwana, ale także wspierana odpowiednimi środkami. Stopniowe przejście od finansowania opartego na równości do finansowania opartego na sprawiedliwości uwzględnia fakt, że koszt zapewnienia równych szans nie jest taki sam w każdym środowisku.

Nie oznacza to, że każdy mały klub prowadzony przez wolontariuszy powinien od razu zmagać się ze skomplikowanymi wymogami sprawozdawczymi.

Zasadą powinna być **proporcjonalność i ciągłe doskonalenie**.

Gminy mogłyby wprowadzić kilka podstawowych wymagań wobec organizacji otrzymujących wsparcie publiczne. Mogłyby one obejmować:

- zobowiązanie do niedyskryminacji i równego uczestnictwa;
- procedurę przeciwdziałania znęcaniu się i zapewnienia bezpieczeństwa;
- wyznaczenie osoby odpowiedzialnej lub jasną ścieżkę zgłaszania problemów;
- odpowiednie szkolenia z zakresu integracji dla trenerów pracujących z dziećmi;
- odpowiednią dbałość o dostępność i przystępność cenową;
- mechanizmy umożliwiające wysłuchanie młodych uczestników;
- monitorowanie uczestnictwa i zapobieganie przedwczesnemu rezygnowaniu z zajęć.

Gminy powinny połączyć te oczekiwania ze wsparciem. Kluby mogłyby otrzymać szablony, listy kontrolne do samooceny, możliwości szkoleniowe oraz dostęp do zasobów, takich jak Pakiet Edukacyjny 2.0.

Gminy mogłyby również zarezerwować część środków przeznaczonych na sport młodzieżowy, dostęp do obiektów lub wsparcie w zakresie budowania potencjału dla klubów wykazujących wiarygodne wysiłki na rzecz dotarcia do młodzieży borykającej się z większymi barierami oraz zatrzymania jej w zajęciach. Dzięki temu integracja staje się wspólną odpowiedzialnością publiczną, a nie niefinansowanym oczekiwaniem nakładanym na poszczególnych trenerów.

Celem nie jest zatem:

„Natychmiastowe spełnienie wszystkich standardów pod groźbą utraty finansowania”.

Bardziej konstruktywną zasadą polityki jest:

> **„Sport młodzieżowy wspierany ze środków publicznych powinien wykazywać wiarygodne zaangażowanie na rzecz integracji i ciągłego doskonalenia".**

Lista kontrolna JOY dotycząca polityki dla gmin, zamieszczona w załączniku 1, stanowi praktyczny punkt wyjścia do wdrożenia tego zalecenia.

SUGEROWANE DZIAŁANIA POLITYCZNE

Gminy powinny uwzględnić krótki standard dotyczący integracji i dobrostanu dzieci w przyszłych umowach o finansowaniu sportu oraz corocznie weryfikować postępy wraz z organizacjami otrzymującymi dofinansowanie.

DOWODY I LOGIKA POLITYKI: W ramach WP2 zidentyfikowano strukturalne i społeczne bariery utrudniające uczestnictwo, w tym znęcanie się, dyskryminację, dostępność i koszty. W ramach WP3 przetestowano integracyjne i kreatywne metody w rzeczywistych warunkach klubowych, gdzie konieczne było dostosowanie i wsparcie. W ramach WP4 wyniki tych badań przekształcono w Pakiet Edukacyjny 2.0 oraz praktyczne narzędzia. Polityka finansowania powinna zatem łączyć oczekiwania ze wsparciem w zakresie budowania potencjału.

6.2 Zalecenie 2: Włączenie kompetencji JOY do kształcenia i certyfikacji trenerów

ZALECENIE

Krajowe władze sportowe, federacje i organizacje zajmujące się szkoleniem trenerów powinny włączyć kwestie inkluzywności, pozytywnych relacji, konstruktywnej informacji zwrotnej, głosu sportowców, wsparcia rówieśniczego, odporności psychicznej oraz praktyki refleksyjnej do programów kształcenia trenerów i ich ustawicznego rozwoju zawodowego.

Trenerzy należą do najbardziej wpływowych osób dorosłych w życiu sportowym dzieci.

Kompetencje techniczne pozostają fundamentalne, ale trenowanie młodzieży wymaga również kompetencji pedagogicznych i interpersonalnych.

Pakiet edukacyjny 2.0 podkreśla, że skuteczne relacje między trenerem a sportowcem opierają się na wzajemnym szacunku, komunikacji i wspólnej odpowiedzialności. Opierając się na pracach Jowetta, pakiet podkreśla bliskość, zaangażowanie, komplementarność i wspólne zrozumienie jako ważne wymiary tych relacji.

Pakiet przekłada również psychologię pozytywną na praktykę trenerską. Na przykład podejście PERMA zachęca trenerów do uwzględniania pozytywnych emocji, zaangażowania, relacji, sensu i osiągnięć.

Nie są to kompetencje drugorzędne.

Trener posiadający wiedzę techniczną, który nieumyślnie poniża młodych sportowców, ignoruje wykluczenie lub tworzy środowisko, w którym panuje strach przed popełnieniem błędów, może podkopać motywację dzieci i ich dalszy udział w zajęciach.

Kształcenie trenerów powinno zatem przygotowywać ich do udzielania odpowiedzi na pytania takie jak:

Jak budować poczucie przynależności?
Jak udzielać konstruktywnej informacji zwrotnej bez atakowania sportowca?
Jak reagować, gdy uczestnik zostaje społecznie wykluczony?
Jak odpowiednio angażować sportowców w podejmowanie decyzji?
Jak doceniać wysiłek i postępy w nauce, a nie tylko wyniki?
Jak wspierać odporność psychiczną, nie normalizując przy tym szkodliwej presji?
Jak krytycznie zastanowić się nad własnym zachowaniem trenerskim?

E-portfolio JOY oraz inne narzędzia refleksyjne można włączyć do procesu ciągłego rozwoju zawodowego, tak aby kompetencje te były rozwijane poprzez praktykę, a nie traktowane wyłącznie jako teoretyczna treść kursu.

Co ważne, zalecenie to **nie** zamienia trenerów w psychologów ani pracowników socjalnych. Trenerzy powinni rozumieć granice swoich obowiązków i wiedzieć, kiedy pewne obawy wymagają skierowania sprawy do specjalistów ds. bezpieczeństwa, zdrowia lub innych wykwalifikowanych profesjonalistów.

Zrównoważona integracja wymaga również zwrócenia uwagi na dobre samopoczucie trenerów. Nie można oczekiwać, że trenerzy i wolontariusze będą w stanie sprostać rosnącym obowiązkom w zakresie integracji, ochrony, zdrowia psychicznego i zapobiegania rezygnacjom bez mentoringu, wzajemnego uczenia się oraz dostępu do profesjonalnego wsparcia w sytuacjach wykraczających poza zakres ich roli.

SUGEROWANE DZIAŁANIA POLITYCZNE

Federacje i organizacje szkolące trenerów powinny dokonać przeglądu istniejących programów nauczania na podstawie ramy kompetencji JOY oraz zidentyfikować braki w zakresie kompetencji dotyczących relacji, integracji i dobrego samopoczucia.

Kompetencje te powinny stopniowo stać się częścią zarówno wstępnej certyfikacji, jak i ustawicznego rozwoju zawodowego.

DOWODY I LOGIKA POLITYKI: W ramach WP2 zidentyfikowano praktyki integracyjne i oparte na sztuce oraz ustalono podstawowe obawy dotyczące znęcania się i zachowań dyskryminacyjnych. WP3 wykazało, że interakcje trenerów, ich zdolność adaptacji oraz klimat w grupie kształtują doświadczenia związane z uczestnictwem. W ramach WP4 opracowano narzędzia dla trenerów dotyczące pozytywnych relacji, konstruktywnej informacji zwrotnej, wzajemnego wsparcia VIP, odporności psychicznej oraz praktyki refleksyjnej. Kształcenie trenerów stanowi najbardziej skalowalną ścieżkę tego rodzaju nauki.

Z perspektywy zrównoważonej edukacji trenerzy powinni być również uznawani za edukatorów pozaszkolnych, których codzienne interakcje przyczyniają się do rozwoju społecznego i emocjonalnego młodzieży. Dzięki treningowi sprzyjającemu włączeniu społecznemu, konstruktywnej informacji zwrotnej i wspólnemu podejmowaniu decyzji sport może stać się środowiskiem edukacyjnym sprzyjającym empatii, współpracy, aktywności oraz odpowiedzialnemu uczestnictwu. Kompetencje te wykraczają poza kontekst sportowy i przyczyniają się do tworzenia bardziej odpornych i integracyjnych społeczności.

6.3 Zalecenie 3: Nałożenie na kluby obowiązku ustanowienia polityk dotyczących inkluzywności, przeciwdziałania znęcaniu się oraz zapobiegania rezygnacji z uprawiania sportu

ZALECENIE

Każda organizacja prowadząca zorganizowaną działalność sportową dla młodzieży powinna dysponować jasnymi, praktycznymi i dostosowanymi do wieku procedurami w zakresie integracji, przeciwdziałania znęcaniu się, niedyskryminacji oraz zapobiegania możliwym do uniknięcia przypadkom rezygnacji z uprawiania sportu.

Sam dokument dotyczący polityki nie wystarczy, by stworzyć klub sprzyjający integracji.

Niemniej jednak bez jasno określonej odpowiedzialności organizacyjnej działania często zależą w zbyt dużym stopniu od postaw i umiejętności poszczególnych trenerów.

Dzieci nie powinny doświadczać atmosfery pełnej integracji w jednej drużynie, a dyskryminacji lub krzywdy w innej tylko dlatego, że te dwie drużyny mają różnych trenerów.

Polityka organizacyjna ustanawia minimalne wspólne oczekiwania.

Pakiet edukacyjny 2.0 stanowi szczególnie solidną podstawę w zakresie kwestii rezygnacji z uprawiania sportu. Zaleca on, aby kluby posiadały politykę przeciwdziałania rezygnacji, która buduje świadomość czynników związanych z rezygnacją i aktywnie dąży do zapobiegania niepotrzebnemu wycofywaniu się z uprawiania sportu.

W tych samych materiałach podkreślono kilka powiązanych ze sobą czynników ochronnych: pozytywne relacje między trenerem a zawodnikiem, zaangażowanie rówieśników, wsparcie rodziców oraz dostępność.

Praktyczna polityka klubowa powinna zatem odpowiadać na następujące pytania:

Zapobieganie: Jakie działania podejmuje klub, aby stworzyć środowisko sprzyjające integracji, zanim pojawią się problemy?

Rozpoznawanie: W jaki sposób trenerzy i liderzy klubu będą dostrzegać przypadki wykluczenia, znęcania się lub braku zaangażowania?

Zgłaszanie: W jaki sposób dziecko lub rodzic może bezpiecznie zgłosić swoje obawy?

Reakcja: Kto jest odpowiedzialny za podjęcie działań i co dzieje się dalej?

Wyciąganie wniosków: W jaki sposób organizacja wyciąga wnioski z zaistniałych incydentów oraz z sytuacji, w których dzieci opuszczają klub?

Kwestię rezygnacji należy również interpretować ostrożnie.

Celem nie może być zapobieganie odejściu każdej młodej osoby z każdej dyscypliny sportowej. Zainteresowania dzieci ulegają zmianom, rodziny się przeprowadzają, a młodzież ma prawo wybierać inne zajęcia.

> Polityka dotyczy **rezygnacji**, **którym można zapobiec**: sytuacji, w których młodzież odchodzi z powodu wykluczenia, znęcania się, nieodpowiedniej presji, złych relacji, barier finansowych lub braku odpowiednich ścieżek uczestnictwa.

Kluby powinny zatem starać się zrozumieć, *dlaczego* młodzież odchodzi, zamiast traktować rezygnację jako pojedynczy wskaźnik statystyczny.

Rodzice powinni być traktowani jako partnerzy w tym procesie. Mogą oni pomóc klubom w identyfikacji praktycznych barier, dostrzeganiu wczesnych oznak presji lub wykluczenia oraz wspieraniu zdrowych oczekiwań dotyczących uczestnictwa i rywalizacji.

SUGEROWANE DZIAŁANIA POLITYCZNE

Związki i gminy powinny udostępnić klubom prosty, wspólny szablon obejmujący:

integrację + przeciwdziałanie dyskryminacji + przeciwdziałanie znęcaniu się + ochronę/zgłaszanie przypadków + zapobieganie rezygnacji.

Lista kontrolna JOY zawarta w załączniku 2 może pomóc we wdrażaniu i corocznej samoocenie.

DOWODY I LOGIKA POLITYKI: WP2 i WP3 wykazały, że integracja zależy od całego otoczenia, a nie tylko od indywidualnej dobrej woli. WP4 zawiera praktyczne wytyczne dotyczące zapobiegania rezygnacji z uprawiania sportu i podkreśla znaczenie czynników związanych z rówieśnikami, rodzicami, trenerami oraz dostępnością. Kluby potrzebują zatem prostych, wspólnych zasad, które uwidaczniają działania w zakresie zapobiegania, zgłaszania, reagowania i wyciągania wniosków.

6.4 Zalecenie 4: Wprowadzenie ustrukturyzowanych mechanizmów wyrażania opinii przez młodzież i wsparcia rówieśniczego, takich jak VIP

ZALECENIE

Organizacje zajmujące się sportem młodzieżowym powinny zapewnić mechanizmy dostosowane do wieku, dzięki którym dzieci mogą wpływać na swoje doświadczenia sportowe i wspierać pozytywne relacje rówieśnicze.

Dzieci i młodzież nie powinny być postrzegane wyłącznie jako odbiorcy usług sportowych.

Są uczestnikami posiadającymi cenną wiedzę na temat środowiska, w którym trenują.

Dorośli mogą znać dane dotyczące frekwencji i wyniki zawodów. Młodzi sportowcy wiedzą, czy nowi członkowie są mile widziani, czy popełnianie błędów nie budzi obaw, czy żarty nie przekraczają granicy i nie przeradzają się w znęcanie, czy członkowie drużyny wspierają się nawzajem oraz czy czują się na siłach, by porozmawiać ze swoim trenerem.

Dlatego JOY zaleca tworzenie regularnych okazji, by wiedza ta mogła wpływać na praktykę.

Głos młodzieży nie oznacza, że każda decyzja musi być przekazywana dzieciom. Stopień uczestnictwa powinien odzwierciedlać wiek, dojrzałość, obowiązki związane z ochroną oraz charakter decyzji.

Praktyczne mechanizmy mogą obejmować:

- krótkie rozmowy ze sportowcami w celu uzyskania informacji zwrotnej;
- anonimowe ankiety błyskawiczne;
- dyskusje w zespole;
- przedstawicieli młodzieży;
- rady sportowców;
- wspólnie opracowane porozumienia zespołowe;
- rotacyjne role przywódcze;
- mechanizmy wzajemnego wsparcia.

Model VIP opracowany w ramach programu JOY stanowi szczególnie praktyczny mechanizm wzmacniający zaangażowanie rówieśnicze.

Pakiet edukacyjny 2.0 opisuje cztery podstawowe funkcje VIP-ów: wsparcie społeczne, wsparcie motywacyjne, wsparcie w wykonywaniu zadań oraz pełnienie roli pomostu komunikacyjnego. VIP-owie mogą witać nowych graczy, zachęcać do wysiłku, pomagać kolegom z drużyny w zrozumieniu zadań oraz wspierać komunikację w zespole.

Jest to ważne, ponieważ relacje rówieśnicze mają silny wpływ na doświadczenia dzieci związane ze sportem.

Ustrukturyzowane wsparcie rówieśnicze może wzmocnić pewność siebie, integrację i relacje między sportowcami. Pakiet wyraźnie wskazuje, że mentoring rówieśniczy może pomóc młodym sportowcom czuć się bezpieczniej, pewniej i bardziej włączonymi w grupę.
Uwzględnianie opinii młodzieży i wsparcie rówieśnicze pomagają także budować wspólnotę. Gdy młodzi ludzie współtworzą atmosferę w drużynie, witają nowych członków i uczestniczą w podejmowaniu decyzji mających wpływ na ich doświadczenia sportowe, rozwijają poczucie wspólnej odpowiedzialności. Model VIP opracowany w projekcie JOY oferuje praktyczny model wspierania tego uczestnictwa, uznając jednocześnie, że nadzór dorosłych, zapewnienie bezpieczeństwa oraz odpowiednie wsparcie pozostają niezbędne.

> Przywództwo rówieśnicze nie może jednak przerodzić się w kontrolowanie rówieśników.

Nie należy oczekiwać, że osoby pełniące rolę VIP będą rozwiązywać poważne przypadki związane z ochroną, dyskryminacją lub znęcaniem się. Odpowiedzialność za te kwestie spoczywa na dorosłych i organizacjach.

SUGEROWANE DZIAŁANIA POLITYCZNE

Kluby sportowe powinny wprowadzić co najmniej **jeden ustrukturyzowany mechanizm wyrażania opinii przez młodzież oraz jeden mechanizm wzajemnego wsparcia,** dostosowany do wieku uczestników.

Federacje i gminy mogą uznać udział młodzieży za wskaźnik jakości klubu.

DOWODY I LOGIKA POLITYKI: Pilotażowe projekty JOY oraz Pakiet Edukacyjny 2.0 pokazują, że młodzież może aktywnie przyczyniać się do budowania poczucia przynależności, komunikacji i wzajemnego wsparcia. Model VIP identyfikuje funkcje wsparcia społecznego, wsparcia motywacyjnego, wsparcia w wykonywaniu zadań oraz pomostu komunikacyjnego. Polityka powinna zatem traktować opinie młodych ludzi jako część wysokiej jakości sportu, pozostawiając jednocześnie odpowiedzialność za bezpieczeństwo w rękach dorosłych.

6.5 Zalecenie 5: Włączenie dobrego samopoczucia psychicznego, pozytywnej informacji zwrotnej i odporności psychicznej do codziennych standardów jakości w sporcie młodzieżowym

ZALECENIE

Ramy jakości sportu młodzieżowego powinny uznawać dobre samopoczucie psychiczne, bezpieczeństwo emocjonalne, konstruktywne informacje zwrotne oraz zdrową odporność psychiczną za standardowe elementy dobrego trenowania, a nie za opcjonalne usługi dodatkowe.

JOY nie proponuje zastąpienia sportu wyczynowego środowiskiem pozbawionym trudności, wysiłku czy wyzwań.

Młodzi sportowcy potrzebują okazji do mierzenia się z wyzwaniami, radzenia sobie z niepowodzeniami, uczenia się na błędach i rozwijania odporności psychicznej.

> Kwestią merytoryczną jest to, **jakie środowisko otacza te wyzwania**.

Młody sportowiec może potraktować błąd jako przydatną informację:

„To nie zadziałało. Co mogę zrobić inaczej?"

Albo jako ocenę własnej wartości:

„Nie udało mi się. Nie jestem wystarczająco dobry, żeby tu być".

Praktyka trenerska ma ogromny wpływ na to, która z tych interpretacji się ukształtuje.

Pakiet edukacyjny 2.0 zachęca trenerów do udzielania informacji zwrotnej, która wzmacnia pozytywne wyniki, a jednocześnie wykorzystuje informacje korygujące w celu wspierania postępów. Kładzie również nacisk na pewność siebie, osiągalne cele, pozytywne środowisko treningowe, docenianie wysiłku oraz autonomię sportowca.

Model PERMA zawarty w pakiecie w podobny sposób łączy pozytywne emocje, zaangażowanie, relacje, poczucie sensu i osiągnięcia z dobrym samopoczuciem w sporcie.

Ma to bezpośredni wpływ na standardy jakości.

Program sportowy dla młodzieży o wysokiej jakości nie powinien być oceniany wyłącznie na podstawie medali, miejsc w rankingach zawodów, awansu do elity czy rozwoju technicznego.

Należy również zadać sobie pytanie:

Czy dzieci czerpią radość z udziału w zajęciach?
Czy czują się bezpieczne emocjonalnie?
Czy mogą popełniać błędy bez poczucia upokorzenia?
Czy trenerzy doceniają wysiłek i postępy?
Czy relacje opierają się na wzajemnym szacunku?
Czy sportowcy czują, że są częścią grupy?
Czy wyzwania budują odporność psychiczną, a nie strach?

To rozróżnienie jest szczególnie ważne w dyskusji na temat odporności psychicznej.

Odporność psychiczna nie powinna oznaczać uczenia dzieci tolerowania szkodliwych środowisk. Powinna oznaczać pomaganie im w rozwijaniu zasobów pozwalających konstruktywnie reagować na

normalne wyzwania, przy jednoczesnym zapewnieniu, że dorośli pozostają odpowiedzialni za tworzenie bezpiecznych i sprzyjających warunków.

SUGEROWANE DZIAŁANIA POLITYCZNE

Federacje, gminy i systemy akredytacji klubów powinny uwzględniać **dobre samopoczucie i jakość relacji** obok tradycyjnych wskaźników sportowych w definicjach wysokiej jakości sportu młodzieżowego.

Kształcenie trenerów powinno wzmacniać te same oczekiwania.

DOWODY I LOGIKA POLITYKI: Raport WP3 podkreślił poczucie przynależności do drużyny i pozytywne emocje i zaangażowanie, natomiast Pakiet Edukacyjny 2.0 łączy dobre samopoczucie z pozytywnymi relacjami, konstruktywną informacją zwrotną, wyzwaniami, z którymi można sobie poradzić, odpornością psychiczną oraz coachingiem opartym na refleksji. Standardy jakości powinny zatem uwzględniać społeczne i emocjonalne warunki uczestnictwa.

6.6 Zalecenie 6: Mierz to, co ma znaczenie — uczestnictwo, poczucie przynależności, integrację, dobre samopoczucie i utrzymanie zawodników, a nie tylko wyniki sportowe

ZALECENIE

Władze publiczne, federacje i organizacje sportowe powinny rozszerzyć swoje systemy monitorowania, tak aby jakość sportu młodzieżowego była oceniana nie tylko na podstawie wyników zawodów, ale także poprzez pryzmat uczestnictwa i doświadczeń dzieci.

To, co organizacje mierzą, wpływa na to, co traktują priorytetowo.

Systemy sportowe tradycyjnie generują duże ilości informacji dotyczących zawodów:

wyniki,
klasyfikacje,
zwycięstwa i porażki,
rekordy,
kwalifikacje,
oraz postępy sportowców.

Wskaźniki te są przydatne, ale mówią nam stosunkowo niewiele o tym, czy otoczenie sportowe jest integracyjne.

Organizacja może osiągać dobre wyniki w zawodach, podczas gdy niektórzy młodzi ludzie czują się wykluczeni.

Z drugiej strony program na poziomie lokalnym może wykształcić niewielką liczbę elitarnych sportowców, a jednocześnie wnieść istotny wkład w aktywność fizyczną dzieci, nawiązywanie przyjaźni, budowanie pewności siebie oraz ich długotrwałe zaangażowanie.

Dlatego JOY zaleca bardziej zrównoważone podejście.

Organizacje powinny stosować przynajmniej niewielki zestaw podstawowych wskaźników JOY:

DOSTĘP Czy dzieci borykające się z przeszkodami mają faktycznie możliwość uczestnictwa?	**PRZYNALEŻNOŚĆ** Czy młodzież czuje się akceptowana i stanowi część zespołu?	**BEZPIECZEŃSTWO I SZACUNEK** Czy czują się bezpieczne, szanowane i czy mogą popełniać błędy bez obawy przed upokorzeniem?
GŁOS Czy młodzi ludzie mają poczucie, że trenerzy ich słuchają i że mogą wnieść swój wkład?	**RADOŚĆ** Czy czerpią radość z udziału w zajęciach i chcą w nich kontynuować?	**UTRZYMANIE** Kto zostaje, kto odchodzi i dlaczego?

Zestaw sześciu podstawowych wskaźników JOY został zaproponowany jako praktyczne zasady monitorowania, mające na celu wsparcie organizacji w ocenie dostępności, poczucia przynależności, bezpieczeństwa i szacunku, głosu młodzieży, satysfakcji oraz utrzymania uczestników. Ma on służyć jako przewodnik do refleksji i ciągłego doskonalenia i nie powinien być interpretowany jako zatwierdzone

narzędzie psychometryczne. Konieczne byłyby dalsze badania w celu ustalenia jego rzetelności, trafności i przydatności w różnych kontekstach sportowych i kulturowych.

Monitorowanie powinno pozostać proporcjonalne.

Klub oparty na wolontariacie nie powinien potrzebować zaawansowanego działu badawczego. Krótka coroczna ankieta w połączeniu z podstawowymi informacjami dotyczącymi rejestracji i rezygnacji może już ujawnić cenne wzorce.

Większe federacje i gminy mogą agregować informacje z różnych klubów w celu zidentyfikowania nierówności strukturalnych oraz obszarów, w których wymagane jest dodatkowe wsparcie.

> Co najważniejsze, **część dowodów powinny stanowić perspektywy samych dzieci**.

Organizacja nie może ustalić, czy dzieci czują się częścią społeczności, opierając się wyłącznie na liczbie rejestracji.

Proste pytania, takie jak:

„Czuję, że jestem częścią tej drużyny."
„Czuję się tu bezpiecznie i szanowany."
„Mój trener mnie słucha."
„Moi koledzy z drużyny mnie wspierają."

mogą stanowić uzupełnienie wskaźników administracyjnych.

Dane należy jednak interpretować w sposób odpowiedzialny. Wzrost liczby zgłaszanych problemów może wskazywać raczej na usprawnienie mechanizmów zgłaszania niż na pogorszenie warunków. Podobnie nie można interpretować wskaźnika utrzymania uczestników bez zrozumienia przyczyn, dla których uczestnicy odchodzą.

Celem monitorowania powinno być zatem uczenie się i wprowadzanie ulepszeń, a nie tworzenie rankingów czy nakładanie kar. Preferowany cykl to: pomiar → wysłuchanie → zrozumienie → poprawa → wsparcie.

DOWODY I LOGIKA POLITYKI: Pierwotne cele programu JOY obejmowały wskaźniki dotyczące uczestnictwa, przestrzegania zaleceń, rezygnacji, integracji, zdrowia i dobrego samopoczucia, a w ocenie wykorzystano zarówno dowody ilościowe, jak i jakościowe. Ponieważ dowody mają swoje ograniczenia, monitorowanie powinno wspierać naukę i doskonalenie, a nie tworzenie rankingów czy nakładanie kar.

SUGEROWANE DZIAŁANIA POLITYCZNE

Władze publiczne i organizacje sportowe powinny wprowadzić niewielki, wspólny zestaw wskaźników jakości sportu młodzieżowego, łączący w sobie takie elementy, jak uczestnictwo, utrzymanie aktywności oraz doświadczenia uczestników.

W załączniku 3 zaproponowano szczegółowy zestaw wskaźników oraz sześciodomenowy zestaw podstawowych wskaźników JOY dla organizacji poszukujących praktycznego punktu wyjścia.

Od zaleceń do działania

Sześć zaleceń można przełożyć na proste ramy wdrożeniowe:

Zalecenie dotyczące polityki	Główni odpowiedzialni podmioty	Pierwszy praktyczny krok
1. Powiązanie finansowania i dostępu do obiektów z integracją, dobrostanem i sprawiedliwym wsparciem	Gminy, organy publiczne	Dodanie kryteriów integracji oraz opcji ukierunkowanego wsparcia do dotacji sportowych i umów dotyczących obiektów
2. Włączenie kompetencji JOY do kształcenia trenerów	Związki sportowe, ministerstwa, instytucje kształcące trenerów	Dopasowanie istniejących programów nauczania do kompetencji JOY
3. Opracowanie polityki na rzecz integracji i przeciwdziałania rezygnacjom	Kluby, federacje	Przyjęcie praktycznej, wspólnej polityki i procedury sprawozdawczej
4. Wzmocnienie głosu młodzieży i wsparcia rówieśniczego	Kluby, trenerzy, federacje	Wprowadzenie mechanizmów zbierania opinii sportowców oraz wsparcia VIP/współzawodników
5. Uczynienie dobrego samopoczucia częścią jakości sportu	Federacje, gminy, kluby	Włączenie kryteriów dotyczących relacji międzyludzkich i dobrego samopoczucia do ram jakości

Zalecenie dotyczące polityki	Główni odpowiedzialni podmioty	Pierwszy praktyczny krok
6. Mierz to, co ma znaczenie	Gminy, federacje, kluby	Wprowadź niewielki zestaw podstawowych wskaźników dotyczących doświadczeń i utrzymania zawodników

Zalecenia te celowo działają na różnych poziomach. Klub nie jest w stanie samodzielnie usunąć wszystkich barier finansowych lub strukturalnych. Gmina nie jest w stanie stworzyć poczucia przynależności podczas sesji treningowej. Federacja nie może wiedzieć, jak każdy młody sportowiec postrzega swoją drużynę, jeśli nie dysponuje mechanizmami pozwalającymi na wysłuchanie dzieci.

> Z tego powodu JOY proponuje **model wspólnej odpowiedzialności**.

Sektor publiczny ustanawia sprzyjające warunki i zachęty. Federacje przekładają je na standardy i edukację dostosowane do konkretnych dyscyplin sportowych. Kluby ustanawiają praktyki organizacyjne. Trenerzy tworzą codzienne środowisko. Dzieci i młodzież dzielą się swoimi doświadczeniami i opiniami. Monitorowanie pozwala następnie wszystkim podmiotom sprawdzić, czy system przynosi zamierzone rezultaty.

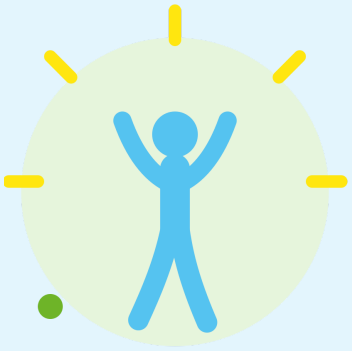
Długoterminowa wartość projektu JOY będzie zależała nie tylko od dalszego wykorzystywania jego zasobów edukacyjnych, ale także od tego, czy jego zasady zostaną zakorzenione w codziennych praktykach i rozwiązaniach instytucjonalnych dotyczących sportu młodzieżowego. Trwały wpływ wymaga inwestycji w rozwój trenerów, kulturę klubową sprzyjającą włączeniu społecznemu, znaczący udział młodzieży oraz partnerstwa między organizacjami sportowymi, rodzinami, instytucjami edukacyjnymi i gminami. W tym sensie projekt JOY oferuje coś więcej niż tylko zestaw narzędzi: zapewnia ramy dla wzmocnienia społecznej i edukacyjnej roli sportu masowego.

Podejście to odzwierciedla również ambicję zrównoważonego rozwoju zawartą już we wniosku w ramach programu Erasmus+: wyniki projektu powinny wykraczać poza pierwotne konsorcjum, zostać włączone do kształcenia trenerów i praktyki klubowej oraz oferować gminom i organizacjom rządowym praktyczne wytyczne dotyczące wspierania integracyjnego sportu młodzieżowego.

W rozdziale 7 sześć powyższych zaleceń przełożono na konkretne obowiązki i działania wdrożeniowe na szczeblu europejskim, krajowym, gminnym, federacyjnym, klubowym oraz w zakresie kształcenia trenerów.

07

Jak wdrożyć zalecenia

Zalecenia przedstawione w rozdziale 6 będą najskuteczniejsze, gdy będą wdrażane na różnych poziomach systemu sportowego, a nie powierzone jednemu podmiotowi.

Doświadczenia projektu JOY pokazują, że włączenie wszystkich uczestników wymaga zarówno działań publicznych, jak i odpowiedniej organizacji oraz codziennych relacji. Gmina może zapewnić dostępne obiekty, ale integracja i tak może się nie powieść, jeśli dziecko spotka się z dyskryminacją w klubie. Federacja może przyjąć politykę integracyjną, ale jej efekt może pozostać ograniczony, jeśli trenerzy nie będą przygotowani do stosowania jej w codziennej pracy. Trener może stworzyć przyjazną drużynę, ale bariery strukturalne, takie jak wysokie koszty uczestnictwa lub niedostępne obiekty, mogą nadal wykluczać niektóre dzieci.

> Wdrożenie wymaga zatem **wspólnej, ale zróżnicowanej odpowiedzialności**.

Cykl wdrażania

Zainteresowane strony mogą skorzystać z prostego cyklu JOY: ZAANGAŻOWANIE -> OCENA -> DZIAŁANIE -> WYSŁUCHANIE -> DOWODY -> WSPARCIE I SKALA.

Zaangażowanie oznacza przyjęcie inkluzywności, poczucia przynależności i dobrego samopoczucia jako celów jakościowych. Ocena oznacza identyfikację barier i obecnych praktyk. Działanie oznacza wybór praktycznych zmian. Słuchanie oznacza angażowanie młodzieży i rodziców. Dowody oznaczają stosowanie proporcjonalnych wskaźników. Wsparcie i skalowanie oznaczają zapewnienie klubom i trenerom zasobów, aby skuteczne praktyki mogły być kontynuowane.

Wspólna odpowiedzialność za wdrażanie

Podmiot	Główna odpowiedzialność	Kolejny praktyczny krok
Władze unijne i krajowe	Określanie kierunków polityki oraz wspieranie integracji poprzez programy, finansowanie i wytyczne.	Uwzględnienie wysokiej jakości uczestnictwa, poczucia przynależności i dobrego samopoczucia w odpowiednich priorytetach polityki sportowej.
Gminy	Powiązanie dotacji, obiektów i partnerstw z ideą integracji oraz zapewnienie dodatkowego wsparcia tam, gdzie bariery są największe.	Należy uwzględnić proporcjonalne kryteria integracji oraz ukierunkowane opcje wsparcia w umowach dotyczących finansowania i obiektów.
Związki sportowe	Włącz kompetencje JOY do standardów kształcenia trenerów, certyfikacji oraz rozwoju klubów.	Należy porównać istniejące programy nauczania i systemy jakości z kompetencjami JOY.
Kluby	Stwórzcie środowiska sprzyjające integracji, eliminujcie bariery, angażujcie rodziny, zapobiegajcie znęcaniu się i słuchajcie młodych ludzi.	Korzystaj z listy kontrolnej JOY, aby opracować roczny plan poprawy integracji.
Trenerzy	Wdrażaj ideę integracji w codziennych relacjach, komunikacji, przekazywaniu informacji zwrotnej oraz praktyce szkoleniowej.	Wykorzystujcie pakiet edukacyjny 2.0 oraz narzędzia do refleksji w codziennej pracy trenerskiej.
Młodzież i VIP-y	Wkładajcie swój wkład w kulturę zespołu, przyjmujcie rówieśników z otwartością i bezpiecznie wyrażajcie swoje opinie.	Stosujcie informacje zwrotne dostosowane do wieku oraz rotacyjne role wsparcia rówieśniczego.
Rodzice	Wspieraj uczestnictwo i identyfikuj przeszkody związane z kosztami, transportem, presją lub sytuacją rodzinną.	Stwórz proste kanały przekazywania informacji i zgłaszania obaw przez rodziców.

Sam projekt JOY został zaprojektowany na podstawie to wielopoziomowe podejście. Jego cel strategiczny wyraźnie zmierzał do wzmocnienia więzi między organizacjami sportowymi, klubami, sportowcami, dziećmi, rodzicami i innymi podmiotami oraz do wspierania struktur promujących integrację w ramach standardów gminnych.

7.1 Poziom europejski i unijny

Na poziomie europejskim inicjatywę JOY należy postrzegać jako wkład w szersze działania mające na celu wykorzystanie sportu jako narzędzia integracji, równości, uczestnictwa i dobrego samopoczucia.

Instytucje europejskie mogą wspierać tę transformację, dbając o to, by programy dotyczące sportu masowego nie oceniały sukcesu wyłącznie na podstawie liczby uczestników lub wyników zawodów. Projekty, sieci i instrumenty finansowania powinny w coraz większym stopniu zachęcać organizacje do wykazania, w jaki sposób środowiska sportowe przyczyniają się do poczucia przynależności, równego uczestnictwa, dobrego samopoczucia dzieci oraz długoterminowego zaangażowania.

Podejście JOY sugeruje kilka praktycznych kierunków działania.

Programy europejskie mogą promować wymianę i adaptację sprawdzonych metod integracyjnych między krajami. Mogą zachęcać do włączania kompetencji społecznych i pedagogicznych do kształcenia trenerów. Mogą wspierać współpracę między sektorami sportu, edukacji, młodzieży, zdrowia i integracji społecznej. Mogą również zwiększać widoczność podejść opartych na dowodach naukowych, które zajmują się problemami rasizmu, znęcania się, dyskryminacji i nierównego uczestnictwa.

Współpraca na szczeblu europejskim jest szczególnie cenna, ponieważ wiele wyzwań zidentyfikowanych w ramach projektu JOY wykracza poza granice krajowe, choć przejawia się w różny sposób w lokalnych kontekstach. W związku z tym projekt nie miał na celu opracowania jednego, sztywnego europejskiego modelu szkolenia trenerów. Pakiet roboczy 4 (WP4) został wyraźnie zaprojektowany tak, aby zachować wspólne zasady pedagogiczne, umożliwiając jednocześnie dostosowanie do uwarunkowań kulturowych i kontekstowych.

> Instytucje i sieci europejskie mogą w związku z tym odgrywać użyteczną rolę jako **podmioty wspierające wspólne zasady i transgraniczne uczenie się**, zamiast narzucać identyczne mechanizmy wdrażania.

Konsorcjum JOY przewidziało również dalszą współpracę z Europejskim Tygodniem Sportu, strukturami olimpijskimi, innymi projektami Erasmus+ Sport oraz europejskimi sieciami zorientowanymi na integrację po zakończeniu okresu realizacji projektu.

7.2 Ministerstwa krajowe i organy ds. sportu

Ministerstwa krajowe i organy ds. sportu mogą przełożyć ogólne zasady integracji na standardy, priorytety finansowania, wymagania szkoleniowe i systemy monitorowania.

Pierwszym priorytetem powinno być uznanie, że jakość sportu młodzieżowego obejmuje **środowisko społeczne i edukacyjne,** w którym uprawia się sport.

Krajowe ramy prawne mogą zachęcać organizacje sportowe lub wymagać od nich zajmowania się następującymi kwestiami:

- niedyskryminację i integrację;
- działania służące ochronie i przeciwdziałania znęcaniu się;
- głos i udział sportowców;
- kompetencje trenerów w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą;
- bezpieczeństwo psychiczne i dobre samopoczucie;
- dostępność i możliwość poniesienia kosztów uczestnictwa;
- zapobieganie niepotrzebnemu rezygnowaniu z zajęć;
- monitorowanie uczestnictwa i utrzymania się w programie.

Władze krajowe mogą również zachęcać do włączania kompetencji związanych z programem JOY do kwalifikacji trenerów oraz do procesu ustawicznego rozwoju zawodowego.

> Nie oznacza to, że każdy trener powinien zostać psychologiem, pracownikiem socjalnym czy terapeutą. Trenerzy pracujący z dziećmi powinni raczej rozumieć podstawowe zasady motywacji, poczucia przynależności, konstruktywnej informacji zwrotnej, integracji i dobrego samopoczucia psychicznego oraz znać granice swojej roli.

Pakiet edukacyjny 2.0 zawiera materiały, które mogą przyczynić się do realizacji takich programów. Jego treść wykracza poza instrukcje techniczne i obejmuje psychologię pozytywną, relacje między trenerem a sportowcem, informację zwrotną, wsparcie rówieśnicze, odporność psychiczną, zapobieganie rezygnacji oraz praktykę refleksyjną.

Władze krajowe mogą również promować współpracę między federacjami sportowymi, gminami, instytucjami edukacyjnymi, strukturami olimpijskimi i paraolimpijskimi oraz organizacjami reprezentującymi grupy napotykające bariery w uczestnictwie.

7.3 Gminy i władze lokalne

Gminy i władze lokalne odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu dzieciom i młodzieży dostępu do integracyjnych, bezpiecznych i przyjemnych warunków uprawiania sportu. Dzięki swoim kompetencjom w zakresie publicznych obiektów sportowych, lokalnych systemów finansowania, usług społecznych oraz współpracy z organizacjami sportowymi gminy mogą wpływać zarówno na możliwości uprawiania sportu, jak i na jakość doświadczeń sportowych dzieci.

Projekt JOY in SPORTS uznaje gminy za ważnych partnerów w przekładaniu inkluzywnych praktyk trenerskich i pozytywnych doświadczeń sportowych na zrównoważoną politykę lokalną. Odzwierciedla to cel projektu, jakim

jest wzmocnienie współpracy między organizacjami sportowymi, klubami, sportowcami, dziećmi, rodzicami i innymi zainteresowanymi stronami, w tym włączenie praktyk promujących inkluzywność do standardów gminnych.

Włączanie idei integracji do gminnej polityki sportowej

Gminy mogą promować sport młodzieżowy sprzyjający integracji poprzez włączenie zasad niedyskryminacji, dostępności, dobra dzieci oraz pozytywnego uczestnictwa do swoich strategii sportowych, kryteriów finansowania oraz umów o współpracy z lokalnymi organizacjami sportowymi.

Zamiast skupiać się wyłącznie na liczbie uczestników lub osiągnięciach zawodniczych, gminne ramy wsparcia mogą również uwzględniać jakość środowiska sportowego, w tym to, czy dzieci czują się bezpieczne, szanowane, włączone i zmotywowane do dalszego uczestnictwa.

Praktyczne działania mogą obejmować:

- Wprowadzenie proporcjonalnych kryteriów dotyczących integracji i dobra dzieci do gminnych dotacji sportowych oraz umów partnerskich.
- Zachęcanie klubów sportowych otrzymujących wsparcie publiczne do wdrażania polityki przeciwdziałania znęcaniu się, dyskryminacji oraz polityki ochrony dzieci.
- Wspieranie przystępnego cenowo udziału w zajęciach sportowych dla dzieci i rodzin borykających się z barierami finansowymi lub społecznymi.
- Poprawę dostępności i równego dostępu do publicznych obiektów sportowych.
- Promowanie edukacji trenerskiej opartej na zasadach integracji oraz korzystania z materiałów edukacyjnych JOY.
- Zachęcanie do tworzenia zorganizowanych możliwości wyrażania przez dzieci i młodzież swoich opinii oraz uczestniczenia w podejmowaniu decyzji mających wpływ na ich doświadczenia sportowe.
- Wzmocnienie współpracy między gminami, klubami sportowymi, szkołami, rodzinami i organizacjami społecznymi.

> Środki te powinny być dostosowane do obowiązków administracyjnych, ram prawnych i dostępnych zasobów każdej gminy.

Finansowanie gminne jako narzędzie integracji

Finansowanie gminne oraz dostęp do obiektów wspieranych ze środków publicznych mogą stanowić praktyczne możliwości promowania praktyk sprzyjających integracji w lokalnych organizacjach sportowych.

Gminy mogą rozważyć powiązanie odpowiednich aspektów wsparcia publicznego z uzasadnionymi oczekiwaniami dotyczącymi dostępności, równych szans, pozytywnego środowiska trenerskiego oraz zapobiegania dyskryminacji i znęcaniu się.

Takie rozwiązania powinny być proporcjonalne do wielkości i możliwości danych organizacji. Mniejsze kluby oraz kluby prowadzone przez wolontariuszy mogą potrzebować wskazówek, szkoleń lub dodatkowego wsparcia w celu wdrożenia wymogów związanych z integracją.

Celem powinno być zachęcanie do wprowadzania ulepszeń i wzmacnianie zdolności organizacyjnych, a nie tworzenie barier administracyjnych, które mogłyby stawiać w niekorzystnej sytuacji mniejsze kluby lub organizacje obsługujące dzieci o większych potrzebach w zakresie wsparcia.

Tam, gdzie jest to prawnie dozwolone, gminy mogłyby uwzględniać udokumentowane dodatkowe koszty związane z integracją, takie jak dostosowany sprzęt, personel pomocniczy lub transport, poprzez ukierunkowane dotacje lub umowy o świadczenie usług. Wszelkie zachęty powinny odzwierciedlać rzeczywiste potrzeby w zakresie wsparcia i być połączone z prostymi wytycznymi oraz proporcjonalnymi wymogami sprawozdawczymi, szczególnie w przypadku małych klubów prowadzonych przez wolontariuszy.

Przykład krajowy: Polska – Wykorzystanie gminnych środków na sport do promowania integracji

Polska stanowi ilustracyjny przykład tego, w jaki sposób gminy mogą wykorzystywać istniejące fundusze sportowe i porozumienia o współpracy w celu wspierania bardziej inkluzywnego sportu młodzieżowego.

Zgodnie z polską ustawą o sporcie (2010 r.) oraz ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (2003 r.) gminy mogą wspierać kluby sportowe i organizacje pozarządowe poprzez dotacje, dostęp do obiektów publicznych oraz lokalne partnerstwa.

Opierając się na tych ramach, gminy mogłyby stopniowo wdrażać zasady integracji JOY do istniejących procedur finansowania sportu.

Przykład istniejącej praktyki gminnej – Gdynia, Polska

Gdynia stanowi udokumentowany przykład wsparcia ze strony gminy dla zorganizowanego sportu młodzieżowego. W lipcu 2026 r. Gdyńskie Centrum Sportu ogłosiło otwarty nabór wniosków dotyczących wsparcia treningów koszykówki dla dziewcząt i młodych kobiet. Gmina pełniła rolę zamawiającego, natomiast miejskie centrum sportu zarządzało procedurą przyznawania środków.

Pokazuje to, w jaki sposób istniejący miejski mechanizm dotacyjny może być wykorzystany do wspierania młodzieżowych działań sportowych. Mechanizmy takie mogłyby stanowić administracyjny punkt wyjścia

do wdrożenia zasad JOY, w tym dostępności, zapewnienia bezpieczeństwa, treningu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz znaczącego udziału młodzieży.

Opublikowanego ogłoszenia o finansowaniu nie należy jednak interpretować jako dowodu, że Gdynia formalnie przyjęła już kryteria inkluzywności specyficzne dla JOY. Ich wprowadzenie wymagałoby wyraźnej decyzji władz miejskich i odpowiedniej dokumentacji.

Źródło: Gdyńskie Centrum Sportu (2026), publiczne zaproszenie do składania wniosków dotyczących wsparcia treningów koszykówki młodzieżowej.

W ramach polskiego systemu finansowania gminnego ogólną ścieżkę wdrażania JOY można przełożyć na pięć następujących praktycznych kroków:

1. **Przegląd istniejących kryteriów finansowania:** ustalenie, czy dotacje gminne uwzględniają obecnie kwestie dostępności, ochrony dzieci, równych szans oraz jakości doświadczeń sportowych dzieci.

2. **Wprowadzenie proporcjonalnych wskaźników integracji:** uwzględnienie kryteriów dotyczących przystępnośc cenowej uczestnictwa, integracji osób niepełnosprawnych, bezpieczeństwa dzieci, treningu sprzyjającego integracji oraz uczestnictwa młodzieży.

3. **Wspieraj wdrażanie:** zapewnij klubom praktyczne narzędzia, szkolenia i wytyczne, w tym odpowiednie materiały z pakietu edukacyjnego JOY 2.0. Tam, gdzie jest to prawnie dozwolone, uwzględnij dodatkowe koszty związane z integracją poprzez ukierunkowane wsparcie finansowe.

4 **Monitoruj istotne wyniki:** oceniaj dostępność, ciągłość uczestnictwa, poczucie przynależności dzieci oraz opinie młodych uczestników, zamiast opierać się wyłącznie na liczbie uczestników lub osiągnięciach zawodniczych.

5. **Przegląd i ulepszenia:** Wykorzystaj dane i opinie klubów, dzieci oraz rodzin do udoskonalenia kryteriów finansowania gminnego oraz środków wsparcia.

Proponowane podejście można przetestować w ramach istniejących gminnych programów dotacji sportowych bez konieczności tworzenia odrębnego systemu finansowania.

Wnioski, które można przenieść na program JOY: Gminy mogą promować integrację poprzez połączenie proporcjonalnych kryteriów finansowania, praktycznego wsparcia dla klubów sportowych oraz merytorycznego monitorowania doświadczeń sportowych dzieci. Polskie ramy ilustrują potencjalną ścieżkę wdrożenia; same w sobie nie dowodzą jednak, że kryteria finansowania specyficzne dla programu JOY zostały już formalnie przyjęte.

Różnice między kontekstem krajowym a gminnym

Pięć krajów partnerskich programu JOY – Finlandia, Polska, Portugalia, Turcja i Estonia – posiada różne systemy organizacji, finansowania i zarządzania sportem lokalnym.

Odpowiedzialność za obiekty sportowe, dotacje, działania na rzecz młodzieży oraz współpracę z organizacjami sportowymi różni się w zależności od kontekstu krajowego i gminnego. Dostępne informacje finansowe różnią się również pod względem klasyfikacji, okresów sprawozdawczych i zakresu.

Ponieważ różnice te uniemożliwiają wystarczająco wiarygodne i zharmonizowane porównania, niniejsza Biała Księga nie przedstawia porównawczych danych dotyczących gminnych wydatków na sport.

Zamiast tego skupia się na wspólnych zasadach polityki i praktycznych środkach, które można dostosować do różnych lokalnych uwarunkowań.

Przykłady z poszczególnych krajów mogą wyjaśnić, w jaki sposób zasady te funkcjonują w ramach różnych systemów prawnych i administracyjnych, jednak lokalnych rozwiązań w zakresie finansowania nie należy przedstawiać jako standardu krajowego. Przed dostosowaniem danego środka do warunków panujących w innej gminie należy sprawdzić odpowiednie uprawnienia prawne, kryteria kwalifikowalności do dotacji oraz wymogi dotyczące zamówień publicznych lub rozliczalności. Odpowiednim miejscem na przedstawienie tych szczegółów kontekstowych są krajowe ścieżki polityki opisane w rozdziale 8.

Brak bezpośrednio porównywalnych danych dotyczących wydatków nie uniemożliwia gminom identyfikowania możliwości wzmocnienia integracji poprzez istniejące polityki, mechanizmy finansowania i porozumienia o współpracy.

Od wsparcia gminnego do praktycznej integracji

Podejście JOY zachęca gminy do rozważenia nie tylko tego, ile dzieci uczestniczy w zorganizowanych zajęciach sportowych, ale także tego, czy uczestnictwo to jest znaczące, sprzyjające włączeniu społecznemu i trwałe.

Na przykład gminy mogą współpracować z organizacjami sportowymi w celu zidentyfikowania barier, które mogą uniemożliwiać dzieciom dołączenie do zajęć sportowych lub kontynuowanie w nich udziału. Mogą to być koszty uczestnictwa, niedostępne obiekty, dyskryminacja, znęcanie się, ograniczone możliwości dla dzieci z niepełnosprawnościami lub niewystarczające wsparcie dla dzieci pochodzących ze środowisk znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Gminy mogą reagować poprzez ukierunkowane wsparcie, partnerstwa, dostępne obiekty, wymagania programowe sprzyjające integracji oraz możliwości rozwoju odpowiednich kompetencji przez trenerów i przedstawicieli klubów.

Pakiet edukacyjny JOY 2.0 oferuje praktyczne podejścia, które mogą wspierać te wysiłki, szczególnie w odniesieniu do treningu sprzyjającego włączeniu społecznemu, pozytywnej informacji zwrotnej, odporności psychicznej, kreatywności, wsparcia rówieśniczego oraz poczucia przynależności dzieci.

Monitorowanie i ciągłe doskonalenie

Gminy mogą zachęcać organizacje sportowe do monitorowania integracji i uczestnictwa za pomocą przystępnego zestawu wskaźników.

Mogą one obejmować:

- Uczestnictwo i utrzymanie aktywności wśród dzieci i młodzieży.
- Dostępność i dostępność finansowa zajęć sportowych.
- Poczucie przynależności, bezpieczeństwa i radości u dzieci.
- Doświadczenia związane z prześladowaniem, dyskryminacją lub wykluczeniem.
- Możliwości wyrażania przez dzieci swoich opinii.
- Udział trenerów w szkoleniach dotyczących integracji.
- Wdrożenie polityki i praktyk integracyjnych przez wspierane organizacje sportowe.

Monitorowanie powinno służyć identyfikacji barier, wskazywaniu kierunków ulepszeń i wspieraniu organizacji, a nie jedynie klasyfikowaniu klubów czy nakładaniu sankcji.

> Wymogi dotyczące ochrony dzieci powinny być zgodne z obowiązującym prawem i oceniane na podstawie wiarygodnego wdrożenia, a nie samego istnienia pisemnych zasad. Dane dotyczące uczestnictwa i utrzymania członków również wymagają ostrożnej interpretacji: zmiana klubu lub zajęć niekoniecznie oznacza rezygnację ze sportu. Opinie młodzieży oraz zbieranie danych w sposób proporcjonalny i z poszanowaniem prywatności mogą pomóc w wyjaśnieniu tych danych.

Gminy powinny również zdawać sobie sprawę, że zmiany w zgłaszaniu przypadków mogą odzwierciedlać większą świadomość i zaufanie. Na przykład wzrost liczby zgłaszanych problemów niekoniecznie oznacza pogorszenie się sytuacji, jeśli dzieci nabrały większej pewności siebie w zgłaszaniu problemów.

Zalecana ścieżka wdrażania na szczeblu gminnym

Praktyczne podejście dla gmin polega na:

1. **Przegląd istniejących zasad:** Określenie, w jaki sposób integracja, dostępność i dobrostan dzieci są obecnie uwzględnione w gminnych strategiach sportowych, dotacjach i ustaleniach dotyczących obiektów.
2. **Zaangażowanie lokalnych interesariuszy:** Konsultacje z klubami sportowymi, trenerami, szkołami, rodzinami i dziećmi w celu zrozumienia barier utrudniających uczestnictwo oraz możliwości poprawy sytuacji.
3. **Wprowadzenie proporcjonalnych oczekiwań dotyczących integracji:** włączenie praktycznych zasad integracji do odpowiednich kryteriów finansowania, umów partnerskich i lokalnych wytycznych.
4. **Zapewnienie pomocy we wdrażaniu zaleceń:** Zachęcanie do korzystania z materiałów edukacyjnych JOY, szkoleń dla trenerów oraz współpracy między lokalnymi organizacjami.
5. **Monitorowanie i doskonalenie:** Regularnie analizuj udział dzieci w zajęciach oraz ich doświadczenia, identyfikuj pojawiające się bariery i odpowiednio dostosowuj środki wsparcia.

Takie podejście pozwala gminom na stopniowe wzmacnianie sportu młodzieżowego sprzyjającego włączeniu społecznemu, przy jednoczesnym uwzględnieniu różnic w zakresie lokalnych zasobów, rozwiązań w zakresie zarządzania oraz zdolności organizacyjnych.

Wnioski dla polityki sportowej

Gminy powinny być postrzegane nie tylko jako podmioty zapewniające infrastrukturę sportową lub wsparcia finansowego, ale także jako partnerzy w promowaniu integracyjnych i zorientowanych na dzieci warunków uprawiania sportu.

Włączając kwestie integracji, dobrego samopoczucia, dostępności i uczestnictwa dzieci do istniejących polityk gminnych i porozumień o współpracy, władze lokalne mogą pomóc w przełożeniu zasad projektu JOY na zrównoważone praktyki organizacyjne.

Wspiera to bezpośrednio cel programu Erasmus+ JOY in SPORTS, jakim jest wzmocnienie współpracy między organizacjami sportowymi a gminami oraz zachęcanie do włączania praktyk promujących integrację do lokalnych standardów.

> **W załączniku 1 do niniejszej białej księgi zaproponowano praktyczną listę kontrolną dotyczącą polityki JOY, którą gminy mogą wykorzystać jako punkt wyjścia.**

7.4 Federacje sportowe

Związki sportowe zajmują kluczową pozycję pomiędzy polityką publiczną a codzienną praktyką klubową.

Ustanawiają one normy dotyczące zawodów, kształcenia trenerów, rozwoju klubów, a w wielu przypadkach również licencjonowania lub akredytacji. Mają one również możliwość rozpowszechniania dobrych praktyk wśród dużej liczby klubów.

Związki mogą wbudować zasady JOY w istniejące systemy, zamiast tworzyć całkowicie odrębny program na rzecz integracji.

Na przykład integracja i dobrostan dzieci mogą stać się częścią kryteriów jakości klubów. Kursy doskonalenia trenerów mogą obejmować moduły dotyczące relacji, informacji zwrotnej i poczucia przynależności. Wytyczne federacji mogą promować różnorodne ścieżki uczestnictwa, tak aby dzieci, które nie chcą podążać ścieżką elitarnych zawodników, nie musiały całkowicie rezygnować z uprawiania sportu.

Federacje mogą również zachęcać kluby do wyciągania wniosków z danych dotyczących uczestnictwa i rezygnacji.

Celem nie powinno być klasyfikowanie klubów na podstawie liczby dzieci pozostających w nich na czas nieokreślony. Rezygnacja z uprawiania sportu może być uzasadnioną decyzją osobistą. Monitorowanie staje się istotne, gdy trendy wskazują, że określone grupy systematycznie napotykają bariery, wykluczenie lub negatywne doświadczenia.

> Federacje powinny zatem pomagać klubom w rozróżnianiu między **normalnymi zmianami w karierze sportowej a rezygnacjami, którym można zapobiec, a które wynikają ze złych warunków uczestnictwa**.

7.5 Kluby sportowe

> Klub sportowy to miejsce, w którym polityka staje się rzeczywistością.

Dla dzieci i rodzin inkluzywność nie jest czymś, z czym spotykają się przede wszystkim w dokumencie strategicznym. Doświadczają jej podczas pierwszej sesji treningowej, w szatni, w komunikacji z trenerem, podczas selekcji, w interakcji z kolegami z drużyny oraz w reakcjach dorosłych, gdy coś idzie nie tak.

Dlatego JOY zaleca, aby kluby traktowały integrację jako część codziennego rozwoju klubu.

Klub może zacząć od stosunkowo prostych pytań:

Kto dołącza do naszego klubu?

Kto nie?

Kto odchodzi i dlaczego?

Jak witamy nowe dzieci?

Co się dzieje, gdy dochodzi do znęcania się?

Czy dzieci wiedzą, z kim mogą porozmawiać?

W jaki sposób trenerzy przekazują informacje zwrotne?

Czy dzieci mogą uczestniczyć w zajęciach na różnych poziomach zaangażowania i umiejętności?

Jakie bariery finansowe lub praktyczne mają wpływ na rodziny?

Czy sami trenerzy otrzymują wystarczające wsparcie?

Pakiet edukacyjny 2.0 dostarcza klubom praktycznych materiałów do pracy nad tymi zagadnieniami.

Współpraca z rodzicami powinna być wyraźnie określona na poziomie klubu. Rodzice mogą zostać zapoznani z jasnymi oczekiwaniami dotyczącymi pozytywnego zachowania na trybunach, zdrowej rywalizacji, praktycznych przeszkód oraz wczesnych sygnałów ostrzegawczych wskazujących, że dziecko traci zainteresowanie.

Na przykład w sekcji poświęconej zapobieganiu rezygnacji zaleca się budowanie pozytywnych relacji między trenerem a zawodnikiem, zaangażowanie rówieśników, wsparcie rodziców, wdrażanie polityki prewencyjnej oraz zapewnienie bezpiecznego i wygodnego dostępu do obiektów.

Model VIP może pomóc klubom w bardziej świadomym kształtowaniu wsparcia rówieśniczego. Osoby pełniące rolę VIP mogą witać nowych uczestników, motywować członków drużyny, ułatwiać komunikację oraz wzmacniać środowisko społeczne.

Kluby mogą również wykorzystywać kartę JOY, alfabet JOY, zajęcia artystyczne oraz narzędzia coachingu refleksyjnego jako łatwo dostępne mechanizmy uwidaczniające inkluzywność.

7.6 Organizacje szkolące trenerów

Kształcenie trenerów to jedna z najbardziej skalowalnych możliwości wynikających z programu JOY.

Trener z czasem wywiera wpływ na dziesiątki, a potencjalnie nawet setki młodych sportowców. Wzmocnienie kompetencji relacyjnych i pedagogicznych jednego trenera może zatem przynieść efekty wykraczające daleko poza pojedynczą interwencję.

JOY sugeruje, że kształcenie trenerów powinno obejmować cztery wzajemnie powiązane wymiary.

Kompetencje techniczne pozostają niezbędne: trenerzy potrzebują wiedzy specjalistycznej dotyczącej danej dyscypliny sportowej.	**Kompetencje pedagogiczne** pozwalają im projektować środowiska edukacyjne dostosowane do dzieci na różnych etapach rozwoju.
Kompetencje relacyjne pozwalają im komunikować się, udzielać informacji zwrotnej, budować zaufanie i odpowiednio reagować na indywidualne różnice.	**Kompetencje refleksyjne** pozwalają trenerom na ciągłe uczenie się na podstawie praktyki.

E-portfolio JOY ma szczególne znaczenie dla czwartego wymiaru. Zachęca trenerów do dostrzegania wzorców, takich jak momenty, w których zawodnicy angażują się lub wycofują, sposób, w jaki odbierane są różne formy informacji zwrotnej oraz jakie zachowania wzmacniają lub osłabiają zaufanie.

Dalszy rozwój zawodowy powinien zatem stanowić uzupełnienie kwalifikacji początkowych. Inkluzję nie należy traktować jako jednorazowego modułu realizowanego na początku kariery trenerskiej.

Systemy rozwoju trenerów powinny również uwzględniać obciążenie pracą i odpowiedzialność emocjonalną. Mentoring, refleksja w gronie rówieśników oraz jasne ścieżki eskalacji problemów pomagają trenerom w

utrzymaniu praktyki opartej na inkluzywności, nie pozostawiając ich samych z problemami wymagającymi wsparcia organizacyjnego lub zawodowego.

7.7 Sugerowane wskaźniki i zasady monitorowania

JOY zaleca **niewielkie, proporcjonalne zasady monitorowania** skoncentrowane na uczeniu się i doskonaleniu.

Celem nie jest ciągłe mierzenie emocji dzieci ani tworzenie niepotrzebnej biurokracji. Organizacje potrzebują natomiast wystarczających informacji, aby zidentyfikować wzorce, które w przeciwnym razie pozostałyby niewidoczne.

Proste ramy mogą łączyć dane administracyjne z krótkimi pomiarami doświadczeń.
Sześć głównych obszarów jest szczególnie przydatnych:

Dostęp Czy dzieci borykające się z przeszkodami faktycznie mają możliwość uczestnictwa?	**Przynależność** Czy młodzi ludzie czują się akceptowani i stanowią część zespołu?	**Bezpieczeństwo i szacunek** Czy młodzież czuje się bezpieczna, szanowana i czy może popełniać błędy bez obawy przed upokorzeniem?
Głos Czy młodzi ludzie mają poczucie, że ktoś ich słucha i że mogą wnieść swój wkład?	**Radość** Czy młodym ludziom sprawia przyjemność uczestnictwo i czy chcą w nim kontynuować?	**Zatrzymanie** Kto pozostaje, kto odchodzi i dlaczego?

Dane należy interpretować ostrożnie. Pojedynczy wskaźnik rzadko sam w sobie świadczy o jakości.

Na przykład niski wskaźnik rezygnacji nie oznacza automatycznie, że klub jest otwarty na wszystkich, natomiast wzrost liczby zgłoszeń dotyczących znęcania się może początkowo wskazywać raczej na to, że dzieci nabrały większej pewności siebie w zgłaszaniu problemów, a nie na to, że znęcanie się nasiliło.

Wskaźniki należy zatem rozpatrywać łącznie i wykorzystywać je do dialogu oraz wprowadzania ulepszeń.

Zasada monitorowania powinna brzmieć: Mierz -> Słuchaj -> Zrozum -> Popraw -> Wspieraj. Nie powinna ona przybrać postaci: Mierz -> Klasyfikuj -> Karaj. To rozróżnienie jest szczególnie ważne dla klubów pracujących z młodzieżą borykającą się z największymi barierami.

Bardziej szczegółowy zestaw wskaźników zaproponowano w załączniku 3.

7.8 Plan działania JOY w zakresie wpływu na politykę na lata 2026–2029

Faza	Harmonogram	Główne działanie	Główni realizatorzy	Oczekiwane wyniki
1. Upowszechnianie	Zakończenie projektu	Opublikowanie białej księgi w sześciu językach	EFSEI + konsorcjum	Publikacje/pliki do pobrania
2. Wdrożenie	0–6 miesięcy	Uzyskanie konkretnych zobowiązań	Partnerzy krajowi	Wskazani adoptujący
3. Wdrożenie	6–18 miesięcy	Sprawdź kryteria JOY, praktyki klubowe, opinie młodych ludzi lub źródła finansowania	Gminy + kluby	Dokumentacja wdrożenia
4. Utrwalenie	6–24 miesiące	Włączenie JOY do programu doskonalenia zawodowego, certyfikacji, standardów klubowych lub kryteriów gminnych	Federacje, uczelnie wyższe, gminy	Kursy, standardy lub kryteria
5. Wykorzystanie dowodów	12–24 miesiące	Przegląd podstawowych wskaźników JOY wraz z klubami i młodzieżą	Kluby + gminy	Dane dotyczące dostępu, poczucia przynależności i utrzymania członków
6. Rozszerzenie zasięgu	18–36 miesięcy	Dzielenie się przykładami wdrożeń poprzez sieci krajowe i europejskie	Konsorcjum + partnerzy europejscy	Nowi rodzice adopcyjni lub kraje
7. Przegląd	36 miesięcy	Przegląd wdrożenia i aktualizacja zaleceń	Konsorcjum JOY	Dokument podsumowujący działania następcze

Krajowe punkty kontaktowe powinny aktualizować rejestr wdrożeń co najmniej co sześć miesięcy. EFSEI powinno podsumować postępy w realizacji kamieni milowych oraz odwołać się do sekcji 7.7 i 7.9 oraz załącznika 4 w zakresie wskaźników i dokumentacji uzupełniającej, unikając powielania tabel dowodowych. Przegląd powinien dokumentować przeszkody, decyzje, które nie zostały podjęte, oraz wszelkie zmiany w celach. Przegląd po 36 miesiącach powinien w sposób przejrzysty przedstawiać zarówno sukcesy, jak i przypadki niewdrożenia.

Przegląd i rozliczalność

Załącznik 4 dokumentuje rozpowszechnianie informacji i zaangażowanie interesariuszy, w tym wydarzenia, publikacje i kontakty instytucjonalne. Dokumentacja ta świadczy o zasięgu i dialogu, ale sama w sobie nie potwierdza przyjęcia polityki. Zweryfikowany wpis dotyczący przyjęcia powinien określać organizację przyjmującą, datę, dokładną politykę lub instrument operacyjny, charakter zmiany związanej z JOY, dokument źródłowy lub oficjalne potwierdzenie oraz odpowiedzialnego weryfikatora. Protokoły spotkań lub pisma mogą potwierdzać zobowiązanie; do potwierdzenia formalnego przyjęcia wymagane są podpisane decyzje, zatwierdzone kryteria finansowania, przyjęte standardy, opublikowane programy nauczania lub równoważne dokumenty instytucjonalne. Wdrożenie powinno być poparte dokumentacją operacyjną i proporcjonalnymi opiniami uczestników. Dopóki takie dokumenty nie zostaną dostarczone i sprawdzone, status musi pozostać „zaangażowanie", „propozycja", „zobowiązanie oczekujące na weryfikację" lub „projekt pilotażowy", a nie „zweryfikowana zmiana polityki".

Weryfikacja przyjęcia i progi dowodowe

Do 6. miesiąca po zakończeniu projektu: wyznaczyć i zarejestrować pięciu krajowych koordynatorów; zidentyfikować co najmniej jedną odpowiednią instytucję decyzyjną i jeden priorytetowy instrument polityczny w każdym kraju uczestniczącym; pozyskać co najmniej jedno udokumentowane zobowiązanie do przyjęcia lub przetestowania w każdym kraju. Do 18. miesiąca: pozyskać co najmniej jeden udokumentowany przykład projektu pilotażowego lub wdrożenia w każdym kraju, wraz z punktem odniesienia i opiniami młodzieży, jeśli to stosowne. Do 24. miesiąca: pozyskanie co najmniej jednej formalnej propozycji włączenia zasad JOY do instrumentu na szczeblu gminnym, federacyjnym lub w zakresie kształcenia trenerów w każdym kraju. Do 36. miesiąca: opublikowanie zbiorczego przeglądu wdrożenia, z rozróżnieniem na propozycje, zobowiązania, projekty pilotażowe, przyjęte instrumenty oraz zmiany w praktyce potwierdzone niezależnymi dowodami. Są to proponowane cele następcze; ich osiągnięcie nie jest gwarantowane.

Mierzalne etapy i sprawozdawczość

Priorytetowe decyzje, które należy podjąć, to: (1) kryteria dotacji lub usług gminnych, które uwzględniają przystępność cenową, dostępność, ochronę oraz znaczący udział młodzieży; (2) standardy federacji sportowych dotyczące jakości klubów lub ochrony, uwzględniające inkluzywność i opinie młodych ludzi; (3) programy kształcenia trenerów lub ustawicznego rozwoju zawodowego, które uwzględniają kompetencje relacyjne, pedagogiczne i refleksyjne w ramach inicjatywy JOY; oraz (4) procedury na poziomie klubów dotyczące informacji zwrotnej, przeciwdziałania znęcaniu się, wsparcia rówieśniczego i zapobiegania rezygnacji z uprawiania sportu. Są to proponowane cele polityczne, a nie zmiany już zapewnione. Każdy partner krajowy powinien zidentyfikować instytucję decyzyjną, istniejące narzędzie, ramy czasowe podejmowania decyzji oraz wykonalność prawną przed podjęciem starań o ich przyjęcie.

Konkretne cele w zakresie wywierania wpływu na politykę

Każdy partner krajowy powinien wyznaczyć jedną osobę odpowiedzialną za zaangażowanie w kształtowanie polityki oraz jednego zastępcę, a dane kontaktowe tych osób powinny zostać zapisane w planie działań następczych konsorcjum. TUAS i TuTo mogą koordynować działania następcze poprzez swoje fińskie sieci sportowe i edukacyjne; Cister Sport de Alcobaça może koordynować działania następcze partnerów portugalskich. Liderzy na szczeblu krajowym w Polsce, Turcji i Estonii, a także konkretne osoby odpowiedzialne za podejmowanie decyzji na szczeblu gminnym, w federacjach lub w systemie edukacji, muszą zostać potwierdzeni przez odpowiednich partnerów, zanim zostaną przedstawieni jako osoby formalnie wyznaczone do pełnienia tych obowiązków.

7.9 Dotychczasowe zaangażowanie w kwestie polityczne i wdrażanie projektu JOY

W końcowej białej księdze należy przedstawić potwierdzone zaangażowanie w kształtowanie polityki oraz dotychczasowe wdrożenie w odniesieniu do zaplanowanych celów projektu w zakresie upowszechniania i polityki.

Partnerzy projektu JOY podjęli działania w zakresie upowszechniania, angażowania interesariuszy oraz wywierania wpływu na politykę we wszystkich krajach uczestniczących. Obejmują one współpracę z gminami, organizacjami sportowymi, uczelniami, federacjami oraz innymi krajowymi i międzynarodowymi interesariuszami.

Potwierdzone działania i dowody przedstawiono w **załączniku 4 – Dowody zaangażowania w politykę, upowszechniania i wdrażania projektu JOY**. W załączniku tym rozróżniono upowszechnianie, zaangażowanie

interesariuszy, przyjęcie lub testowanie, wdrażanie, instytucjonalizację oraz zmianę polityki, aby uniknąć traktowania samej widoczności lub samego udziału jako dowodu wdrożenia polityki.

08

Krajowe ścieżki polityki i możliwość wykorzystania doświadczeń w innych krajach

Projekt JOY powstał jako inicjatywa międzynarodowa, w której uczestniczą Finlandia, Polska, Portugalia, Turcja i Estonia. Dzięki temu projekt ten daje możliwość zbadania nie tylko tego, czy możliwe jest opracowanie wspólnych ram, ale także tego, w jaki sposób ramy te można dostosować do różnych kultur sportowych i środowisk organizacyjnych.

> Wniosek płynący z pakietów roboczych WP2–WP4 jest taki, że **możliwość przenoszenia rozwiązań zależy raczej od dostosowania niż od dokładnego powielania**.

Pakiet roboczy WP4 wyraźnie pozwala na uwzględnienie różnic kulturowych i specyficznych dla danego kontekstu, przy jednoczesnym zachowaniu podstawowej filozofii projektu JOY.

Poniższe uwagi poszczególnych krajów nie powinny zatem być interpretowane jako kompleksowe oceny krajowych systemów sportowych. Wskazują one kierunki wynikające z doświadczeń projektu JOY. Szczegółowe odniesienia do krajowych przepisów prawnych i polityki powinny zostać zweryfikowane i uzupełnione przez odpowiedzialnych partnerów krajowych przed ostateczną publikacją.

8.1 Finlandia

Fińskie doświadczenia związane z projektem JOY stanowią szczególnie przydatny przykład tego, w jaki sposób przywództwo rówieśnicze, refleksyjna praca trenerska oraz współpraca między gminami a środowiskiem sportowym mogą się wzajemnie uzupełniać.

W ramach fińskich projektów pilotażowych zastosowano Pakiet Edukacyjny 1.0 w standardowych środowiskach sportu młodzieżowego. Raporty z projektu wskazują na bardzo wysoką ciągłość uczestnictwa oraz wzmocnione poczucie przynależności, co potwierdzają dane porównawcze „przed i po" oraz refleksje trenerów.

Finlandia wniosła również znaczący wkład w rozwój podejścia VIP. Szkoła Kapitanów TuTo oraz wykorzystanie teatru forum pokazały, w jaki sposób przywództwo młodzieży może wykraczać poza tradycyjną koncepcję kapitana jako osoby skupiającej się przede wszystkim na wynikach.

Zamiast tego młodzi sportowcy mogą nauczyć się wspierać integrację, komunikację i poczucie przynależności do grupy.

W przypadku Finlandii program JOY wskazuje zatem na trzy potencjalne ścieżki wdrożenia:

- włączenie kompetencji relacyjnych i refleksyjnych do kształcenia trenerów;
- ustrukturyzowane przywództwo rówieśnicze i udział młodzieży w klubach sportowych;
- oraz współpracę między gminami, klubami, instytucjami edukacyjnymi i krajowymi organizacjami sportowymi.

Już w pierwotnym wniosku projektowym przewidziano współpracę z Służbami Sportowymi Miasta Turku oraz Fińskim Komitetem Olimpijskim, a także wskazano struktury krajowe i gminne jako potencjalne kanały upowszechniania i wdrażania.
W Finlandii podejście JOY można skutecznie wdrożyć poprzez współpracę między klubami sportowymi, krajowymi federacjami sportowymi, instytucjami edukacyjnymi, gminami i krajowymi organizacjami sportowymi. Fińskie działania upowszechniające wykazały, że zasady radości, inkluzywności i pozytywnych doświadczeń sportowych znajdują silny oddźwięk zarówno wśród podmiotów zajmujących się sportem masowym, jak i decydentów na szczeblu politycznym.

Zaangażowanie klubów piłkarskich, przedstawicieli federacji sportowych, trenerów i wolontariuszy poprzez wydarzenia takie jak Puchar Wiosenny ÅIFK i Sympozjum Erkki Alaja podkreśla potencjał włączenia zasad JOY do kształcenia trenerów, programów rozwoju klubów oraz codziennych praktyk sportowych. Podobnie kontakty nawiązane z przedstawicielami Fińskiego Komitetu Olimpijskiego oraz sieci młodzieżowych organizacji

sportowych stwarzają możliwości promowania podejścia JOY w ramach szerszych krajowych inicjatyw na rzecz rozwoju sportu.

Działania upowszechniające w ramach Dnia Olimpijskiego dodatkowo pokazały wartość wydarzeń sportowych skierowanych do szerokiej publiczności jako platform służących podnoszeniu świadomości na temat warunków uprawiania sportu opartych na radości i integracji wśród uczestników, rodzin oraz interesariuszy społecznych.

Praktycznym rozwiązaniem dla Finlandii byłoby zatem włączenie pakietu edukacyjnego JOY 2.0 oraz zaleceń zawartych w Białej księdze do programów kształcenia trenerów, działań na rzecz rozwoju klubów sportowych, inicjatyw dotyczących sportu młodzieżowego oraz programów nauczania w szkolnictwie wyższym. Dzięki TUAS, TuTo i ich krajowym sieciom wyniki projektu mogą nadal docierać do trenerów, wolontariuszy, menedżerów sportowych i decydentów również po zakończeniu okresu finansowania projektu.

8.2 Polska

Doświadczenia Polski związane z projektem JOY podkreślają znaczenie utrzymania radości i inkluzywności w miejscach, w których sport zorganizowany może nadmiernie koncentrować się na wynikach.

Końcowe sprawozdanie z realizacji pakietu roboczego WP3 wskazuje na trwałe zaangażowanie w różnych dyscyplinach sportowych w ramach polskich projektów pilotażowych oraz dostarcza jakościowych dowodów na przejście w kierunku podejść trenerskich bardziej skoncentrowanych na radości i integracji.

Wcześniejsze komunikaty dotyczące projektu JOY z Polski również przedstawiały podejście, w którym integracja, zdrowe nawyki i radość z uprawiania sportu miały pierwszeństwo przed klasyfikowaniem dzieci jako lepszych lub gorszych zawodników.

Doświadczenia z Polski potwierdzają zatem zasadność stosowania programu JOY zarówno w środowiskach klubów amatorskich, jak i w kształceniu trenerów.

Szczególnie obiecującym kierunkiem wskazanym w pierwotnym wniosku jest włączenie wiedzy związanej z programem JOY do kształcenia trenerów, nauczycieli wychowania fizycznego i powiązanych specjalistów. We wniosku wyraźnie przewidziano przyszłe wykorzystanie materiałów edukacyjnych w kontekście szkolnictwa wyższego i szkoleń zawodowych.

> W przypadku Polski wdrożenie projektu może zatem połączyć **praktykę na poziomie amatorskim z formalnym szkoleniem trenerów i nauczycieli wychowania fizycznego**.

8.3 Portugalia

Pilotażowe działania w Portugalii pokazały, w jaki sposób kreatywne działania można włączyć do środowiska klubowego, zachowując jednocześnie rozpoznawalną strukturę sportową.

W sprawozdaniach z projektu doświadczenia z portugalskiego projektu pilotażowego scharakteryzowano jako pełne energii i twórczej ekspresji. We wszystkich początkowych projektach pilotażowych w Portugalii, Turcji i Estonii odnotowano pozytywne doświadczenia związane z zaangażowaniem, relacjami w zespole i dobrym samopoczuciem.

Rola klubu Cister Sport de Alcobaça jako partnera sportowego jest istotna, ponieważ pokazuje, że metody JOY nie muszą ograniczać się wyłącznie do środowiska uniwersyteckiego lub badawczego. Można je dostosować do codziennej praktyki klubowej.

W przypadku Portugalii doświadczenia związane z programem JOY sugerują zatem położenie nacisku na:

- dostępnych dla trenerów ćwiczeń kreatywnych;
- praktyki integracyjne na poziomie klubu;
- zaangażowanie władz lokalnych i rodzin;

oraz zapewnienie, by innowacyjne podejścia pedagogiczne pozostawały na tyle proste, by można je było stosować rutynowo, a nie tylko podczas specjalnych działań projektowych.

Doświadczenia portugalskie pokazują również, jak ważne jest przekazanie klubom odpowiedzialności za dostosowanie metod. Trenerzy chętniej stosują dane podejście, gdy mogą je włączyć do istniejących treningów, a nie traktować jako program zewnętrzny.

8.4 Turcja

Pilotażowe działania w Turcji stanowią doskonały przykład roli przyjaźni, pracy zespołowej i więzi społecznych w doświadczeniach dzieci związanych ze sportem.

Z podsumowań projektów wynika, że uczestniczący w nich młodzi sportowcy szczególnie podkreślali znaczenie przyjaźni i pracy zespołowej oraz postrzegali sport jako przestrzeń budowania więzi i rozwoju.

Turcja kierowała również pakietem roboczym WP3 poprzez klub Yalova Ortopedikler Spor Kulübü. Pakiet ten obejmował planowanie i realizację około 30 projektów pilotażowych dotyczących różnych dyscyplin sportowych, płci oraz kombinacji uczestników z niepełnosprawnościami i bez nich.

To sprawia, że dostępność i znacząca inkluzja mają szczególne znaczenie w kontekście doświadczeń z Turcji.

Wkład projektu JOY nie polega jedynie na umieszczeniu dzieci o różnych potrzebach w tej samej przestrzeni fizycznej. Prawdziwa integracja wymaga zwrócenia uwagi na komunikację, role, relacje rówieśnicze, pewność siebie oraz to, czy każdy uczestnik ma realną możliwość wniesienia wkładu.

Doświadczenia z Turcji wspierają zatem dalszy rozwój:

- praktyk klubowych sprzyjających integracji;
- treningu uwzględniającego niepełnosprawność;
- wsparcia rówieśniczego;
- metod budowania zespołu i komunikacji;

oraz systematycznego uwzględniania poczucia przynależności i doświadczeń emocjonalnych dzieci.

8.5 Estonia

W ramach estońskich projektów pilotażowych JOY szczególny nacisk położono na **przyjaźń i poczucie przynależności do zespołu**.

W sprawozdaniu z projektu stwierdzono, że działania pilotażowe oparte na sztuce wzmocniły więzi przyjacielskie oraz poczucie przynależności wśród uczestników.

Estonia odgrywa również ważną rolę w zakresie upowszechniania i zapewnienia trwałości programu JOY poprzez Estońską Fundację Edukacji i Informacji Sportowej, w tym kierując pakietem roboczym WP5.

Stwarza to możliwość przełożenia praktyki na szersze kształcenie trenerów, działania informacyjne w sektorze sportowym oraz dialog na temat polityki.

W przypadku Estonii doświadczenia związane z projektem JOY sugerują połączenie metod stosowanych na poziomie klubowym z istniejącymi strukturami edukacji sportowej i informacji. Zamiast tworzenia odrębnego systemu JOY, zasady te można potencjalnie włączyć do programów rozwoju trenerów, wytycznych dla organizacji sportowych oraz lokalnych dyskusji dotyczących polityki.

Ważny jest również wielojęzyczny charakter Pakietu Edukacyjnego 2.0. Dostępność materiałów zarówno w języku estońskim, jak i angielskim zmniejsza praktyczne bariery w ich wykorzystaniu i sprzyja szerszemu zastosowaniu poza organizacjami bezpośrednio zaangażowanymi w projekt. Pakiet roboczy WP4 został wyraźnie zaprojektowany w celu opracowania ostatecznej wersji Pakietu Edukacyjnego we wszystkich sześciu językach projektu.

8.6 Możliwość zastosowania rozwiązań w innych krajach Europy

JOY nie powinno się przenosić poprzez proszenie innego kraju lub gminy o dokładne odtworzenie każdego działania.

Zamiast tego przeniesienie powinno zachować **podstawowe zasady**, dostosowując jednocześnie mechanizm działania.

Zasady, które wydają się najbardziej możliwe do przeniesienia, to:

- każde dziecko powinno być traktowane jako cenny uczestnik;
- poczucie przynależności jest zamierzonym rezultatem;
- trenerzy muszą posiadać zarówno kompetencje interpersonalne, jak i techniczne;
- konstruktywna informacja zwrotna powinna wspierać naukę i poczucie sprawczości;
- młodzi ludzie powinni mieć realne możliwości wniesienia swojego wkładu;
- relacje rówieśnicze można wykorzystać w pozytywny sposób;
- kreatywność może stanowić uzupełnienie tradycyjnej pedagogiki sportowej;
- odporność psychiczna rozwija się poprzez wyzwania, które zapewniają wsparcie;
- dostępność i dostępność finansowa mają znaczenie;
- należy monitorować doświadczenia związane z uczestnictwem.

Gmina, federacja lub klub pragnący wdrożyć program JOY może zatem zacząć od zidentyfikowania własnych wyzwań związanych z integracją oraz wyboru odpowiednich narzędzi JOY.

> Jest to zgodne z pierwotną filozofią współtworzenia: najpierw należy zrozumieć kontekst, a następnie dokonać wyboru, przetestować, poddać refleksji i dostosować.

09

Trwałość rezultatów i wdrażanie zaleceń

Trwałość oznacza coś więcej niż tylko pozostawienie dokumentów projektowych w Internecie po zakończeniu finansowania.

W Białej Księdze należy zatem rozróżnić między upowszechnianiem JOY a jego instytucjonalizacją. Trener pobierający pakiet edukacyjny to upowszechnianie; klub wdrażający praktyki JOY to realizacja; federacja włączająca kompetencje JOY do certyfikacji trenerów to instytucjonalizacja; a gmina zmieniająca kryteria finansowania w celu uznania klubów sprzyjających integracji to zmiana polityki.

Dla JOY zrównoważony rozwój oznacza, że pomysły przetestowane w ramach WP2–WP4 nadal wpływają na praktykę trenerską, rozwój klubów, edukację i politykę.

Wymaga to trzech form kontynuacji:

zrównoważony charakter zasobów

— utrzymanie dostępu do materiałów;

zrównoważony charakter praktyki

— dalsze stosowanie i dostosowywanie zasad JOY;

zrównoważony rozwój instytucjonalny

— włączanie skutecznych podejść do edukacji, standardów, finansowania i rutynowych procedur organizacyjnych.

9.1 Pakiet edukacyjny 2.0 i otwarte zasoby

Pakiet edukacyjny 2.0 stanowi główny mechanizm przenoszenia wiedzy zdobytej w ramach projektu do stałej praktyki.

Pakiet został opracowany z myślą o wspieraniu codziennego coachingu, a nie jako sztywny program krok po kroku. Coachowie mogą korzystać z materiałów zgodnie z bieżącymi potrzebami i wybierać odpowiednie ćwiczenia lub narzędzia do refleksji. W pakiecie wyraźnie zaznaczono, że nawet niewielkie zmiany w strukturze zajęć, informacji zwrotnej lub refleksji mogą wzmacniać pewność siebie, poczucie przynależności i długoterminowe zaangażowanie.

Jego praktyczna wartość polega na połączeniu teorii i przydatnych narzędzi.

Ostateczna wersja zasobów zawiera materiały dotyczące metod opartych na sztuce, psychologii pozytywnej, relacji trener–sportowiec, motywacji i informacji zwrotnej, wzajemnego wsparcia VIP, odporności psychicznej, e-portfolio, zapobiegania rezygnacji oraz praktycznych ćwiczeń.

Strona internetowa projektu ma pozostać centralnym punktem, za pośrednictwem którego publiczne materiały i wyniki badań będą dostępne dla trenerów, klubów, menedżerów i innych zainteresowanych stron. W ramach pakietu roboczego WP5 strona ta została konkretnie zdefiniowana jako mechanizm umożliwiający zainteresowanym stronom wdrażanie tego podejścia poza bezpośrednim konsorcjum.

Otwarty i wielojęzyczny dostęp ma kluczowe znaczenie dla trwałości projektu, ponieważ jego wykorzystanie nie powinno zależeć od dalszego uczestnictwa w pierwotnym partnerstwie.

9.2 Dialog z zainteresowanymi stronami i dialog na temat polityki sportowej

Jest mało prawdopodobne, aby zmiany polityki nastąpiły wyłącznie dzięki samej publikacji.

Białą księgę należy zatem traktować jako początek dialogu politycznego, a nie jako koniec procesu upowszechniania.

Wniosek w ramach programu Erasmus+ przewidywał wydarzenia o charakterze multiplikacyjnym z udziałem trenerów, wolontariuszy, nauczycieli wychowania fizycznego, osób pracujących z młodzieżą oraz decydentów, a także dedykowane zaangażowanie na poziomie polityki krajowej i/lub europejskiej. Wyznaczono cele w postaci pięciu wydarzeń upowszechniających i piętnastu wydarzeń dotyczących polityki.

Dialog z zainteresowanymi stronami powinien skupiać się na kwestiach związanych z wdrażaniem:

- Jakie problemy związane z integracją są najpilniejsze na poziomie lokalnym?
- Które zalecenia JOY zostały już częściowo wdrożone?
- Co mogłoby uniemożliwić wdrożenie?
- Która organizacja ma uprawnienia do zmiany odpowiednich zasad lub praktyk?
- Jakiego wsparcia potrzebują kluby i trenerzy?
- Jakie wskaźniki można realistycznie zebrać?

Dzięki temu wydarzenia z udziałem interesariuszy przestają być jednostronnymi prezentacjami projektu, a stają się procesem wspólnego opracowywania zasad. Celem jest przejście od rozpowszechniania do przyjęcia, od przyjęcia do wdrożenia, a od wdrożenia do instytucjonalizacji.

Należy również zachęcać lokalnych interesariuszy do identyfikowania możliwości dostosowania. Urzędnik gminny, federacja krajowa, organizacja zajmująca się sportem osób niepełnosprawnych, instruktor trenerów oraz organizacja rodziców mogą dostrzegać różne bariery.

Ich perspektywy wzajemnie się uzupełniają.

9.3 Sieci europejskie i upowszechnianie

Transnarodowy charakter projektu JOY stwarza możliwości kontynuacji działań na poziomie europejskim.

Pierwotna strategia zapewnienia trwałości przewidywała współpracę z komitetami olimpijskimi, Europejskim Tygodniem Sportu, innymi projektami Erasmus+ w dziedzinie sportu oraz szerszymi europejskimi inicjatywami na rzecz integracji. Przewidywała ona również wspólne opracowania dotyczące polityki, wydarzenia o charakterze upowszechniającym oraz inne mechanizmy współpracy w zakresie upowszechniania wyników.

To podejście oparte na sieciach powinno być kontynuowane.

Największym wkładem projektu JOY w Europie niekoniecznie jest utworzenie nowej stałej instytucji. Jest nim raczej udostępnienie elastycznych ram i praktycznych narzędzi, z których mogą korzystać istniejące sieci.

Potencjalnymi odbiorcami tych materiałów są zatem:

europejskie i krajowe federacje sportowe;
organizacje olimpijskie i paraolimpijskie;
sieci gminne;
instytucje kształcące trenerów;
uczelnie wyższe;
organizacje młodzieżowe;
organizacje zajmujące się niepełnosprawnością i integracją;
oraz przyszłe partnerstwa w ramach programu Erasmus+ Sport.

> Działania upowszechniające powinny w coraz większym stopniu skupiać się na **wykorzystaniu**, a nie tylko na zasięgu.

Liczba odwiedzin strony internetowej, liczba pobrań oraz widoczność w mediach społecznościowych są użytecznymi wskaźnikami komunikacji. Jednak ważniejsze z punktu widzenia trwałości jest to, czy organizacja wprowadza następnie zmiany w programie szkoleniowym, polityce klubu, standardach finansowania lub praktykach trenerskich.

W przyszłych działaniach następczych należy zatem w miarę możliwości gromadzić przykłady wdrożenia.

9.4 Utrzymanie i rozszerzenie programu JOY po zakończeniu finansowania w ramach programu Erasmus+

Pierwotny wniosek zawierał kilka konkretnych zobowiązań dotyczących trwałości.

Materiały projektowe miały pozostać dostępne w wielu językach za pośrednictwem strony internetowej projektu oraz kanałów programu Erasmus+. **Planowano, że strona internetowa będzie utrzymywana przez co najmniej trzy lata po zakończeniu projektu. Konsorcjum przewidywało również coroczne spotkania partnerów online przez trzy lata po zakończeniu projektu w celu kontynuacji upowszechniania wyników, oceny i przyszłej współpracy.**

Zobowiązania te stanowią użyteczną podstawę, jednak rozszerzenie zasięgu wymaga wyjścia poza samą konserwację projektu.

Możliwa ścieżka rozszerzenia projektu składa się z pięciu etapów.

Etap 1 – Upowszechnianie.
Istniejące zasoby są publikowane, tłumaczone, prezentowane i udostępniane w przystępny sposób.

Etap 2 – Wdrażanie.
Kluby, gminy, federacje lub osoby kształcące trenerów decydują się na wykorzystanie wybranych zasad lub narzędzi JOY.

Etap 3 – Wdrażanie.
Organizacje stosują to podejście w praktyce trenerskiej, polityce klubowej, mechanizmach uwzględniających opinie młodych ludzi lub gminnych systemach wsparcia.

Etap 4 – Instytucjonalizacja.
Federacje, instytucje edukacyjne lub gminy włączają zasady JOY do regularnych szkoleń, standardów, certyfikacji lub kryteriów finansowania.

Etap 5 – Rozszerzenie zasięgu.
Przykłady wdrożenia są udostępniane za pośrednictwem sieci krajowych i europejskich, a zalecenia są aktualizowane na podstawie dane wynikające z wdrożenia.

Rozszerzenie zasięgu nie powinno wymagać od każdej organizacji używania nazwy JOY w nieskończoność.

Głębszym miernikiem sukcesu byłoby to, że zasady JOY stałyby się tak głęboko zakorzenione w normalnej praktyce, że coaching sprzyjający włączeniu społecznemu byłby po prostu postrzegany jako **dobry coaching**.

10

Wnioski: Od „Joyful Sport" do polityki sportu integracyjnego

10.1 Zgodność z aktualnymi priorytetami polityki UE

Podejście JOY jest ściśle zgodne z obecnym kierunkiem polityki sportowej Unii Europejskiej. Plan pracy UE w zakresie sportu na lata 2024–2027 określa jako trzy obszary priorytetowe: uczciwość i wartości w sporcie, społeczno-ekonomiczne i zrównoważone wymiary sportu oraz uczestnictwo w sporcie i aktywności fizycznej poprawiającej zdrowie. Jego główne cele obejmują wzmacnianie bezpiecznego i opartego na wartościach sportu, wspieranie zrównoważonej i opartej na dowodach polityki sportowej, zwiększanie uczestnictwa oraz poprawę dostępności dla grup znajdujących się w trudnej sytuacji. JOY bezpośrednio przyczynia się do realizacji tych celów, traktując integrację, poczucie przynależności, dobre samopoczucie oraz pozytywne doświadczenia związane z uczestnictwem jako integralne wymiary wysokiej jakości sportu młodzieżowego, a nie jako dodatkowe lub opcjonalne rezultaty.

Konkluzje Rady z 2025 r. w sprawie zintegrowanego podejścia do sportu i aktywności fizycznej w kontekście edukacji stanowią jeszcze silniejsze powiązanie z filozofią JOY. W konkluzjach tych podkreślono znaczenie rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego dzieci i młodzieży oraz uznano motywację, pewność siebie i kompetencje fizyczne za podstawy zaangażowania w aktywność fizyczną przez całe życie. Co istotne, wyraźnie łączą one uczestnictwo przez całe życie z osobistą motywacją oraz **radością płynącą ze sportu i aktywności fizycznej**. Podkreślają również znaczenie tworzenia sprzyjających środowisk oraz uatrakcyjniania i ułatwiania dostępu do sportu dla dzieci i młodzieży. Priorytety te ściśle odzwierciedlają nacisk, jaki JOY kładzie na radość, poczucie przynależności, integrację i pozytywne doświadczenia jako czynniki wspierające ciągłe uczestnictwo.

Wnioski Rady wzmacniają również nacisk, jaki JOY kładzie na osoby i organizacje kształtujące codzienne otoczenie sportowe dzieci. Wzywają one do ściślejszej współpracy między sektorami sportu, edukacji, młodzieży i zdrowia oraz uznają znaczenie kompetencji nauczycieli, trenerów i innych osób pracujących z dziećmi i młodzieżą. Państwa członkowskie są zachęcane do zapewniania ciągłych szkoleń opartych na aktualnej wiedzy oraz do wzmacniania kompetencji emocjonalnych i etycznych wspierających zdrowie psychiczne i dobre samopoczucie dzieci. Wnioski zachęcają również do współpracy między szkołami a klubami sportowymi oraz wzywają do organizowania zajęć w bezpiecznym, dostępnym i sprzyjającym integracji środowisku. Priorytety te ściśle odpowiadają zaleceniom projektu JOY dotyczącym kształcenia trenerów, głosu młodzieży i wsparcia rówieśniczego, dobrego samopoczucia, dostępności oraz wspólnej odpowiedzialności władz publicznych, federacji, klubów i trenerów.

W ujęciu całościowym te zmiany w polityce UE wzmacniają znaczenie zaleceń JOY wykraczające poza sam projekt. JOY zapewnia praktyczne mechanizmy, dzięki którym obecne priorytety europejskie można przełożyć na codzienną praktykę w sporcie młodzieżowym: kryteria inkluzywności w finansowaniu publicznym, kompetencje relacyjne i pedagogiczne w kształceniu trenerów, mechanizmy zbierania opinii młodzieży i wsparcia rówieśniczego, dbałość o dobrostan psychiczny i poczucie przynależności oraz proporcjonalne monitorowanie uczestnictwa, doświadczeń i utrzymania zaangażowania. W tym sensie projekt JOY można postrzegać nie jako odrębny model polityczny, ale jako oparty na dowodach wkład w realizację istniejących priorytetów UE na rzecz bardziej inkluzywnych, dostępnych i pozytywnych doświadczeń sportowych dla dzieci i młodzieży.

10.2 Wniosek: Od sportu opartego na radości do polityki sportowej sprzyjającej włączeniu społecznemu

Inicjatywa JOY in SPORTS zrodziła się z prostej, ale istotnej obserwacji: sport może stanowić potężne środowisko sprzyjające zdrowiu, nauce, przyjaźni i poczuciu przynależności, jednak te pozytywne efekty nie pojawiają się automatycznie.

Doświadczenia dzieci zależą od środowisk tworzonych przez dorosłych i organizacje.

> Sport może sprzyjać integracji, ale może również wzmacniać wykluczenie.
> Rywalizacja może motywować, ale niekontrolowana presja może zniechęcać do udziału.
> Grupy rówieśnicze mogą budować poczucie przynależności, ale mogą też sprzyjać znęcaniu się i izolacji.
> Trenerzy mogą wzmacniać pewność siebie, ale sposób przekazywania informacji zwrotnej i zarządzania relacjami może również wpływać na to, czy młoda osoba zechce wrócić.

Z tego powodu integrację w sporcie młodzieżowym nie można traktować jako opcjonalnego działania dodanego do „prawdziwej" pracy w sporcie.

> Jest ona częścią tej prawdziwej pracy.

W ramach projektu JOY podjęto to wyzwanie poprzez połączenie współtworzenia, metod opartych na sztuce, pedagogiki pozytywnej, praktycznych wdrożeń pilotażowych, wsparcia rówieśniczego oraz coachingu refleksyjnego. W ramach pakietu roboczego WP2 zidentyfikowano i opracowano wstępne podejścia; w ramach WP3 przetestowano je w różnych europejskich środowiskach sportowych; natomiast w ramach WP4 zgromadzoną wiedzę przekształcono w Pakiet Edukacyjny 2.0.

Zakończona faza ewaluacyjna WP3 wykazała wysoki poziom uczestnictwa i zaangażowania, silne poczucie przynależności do zespołu oraz pozytywne emocje i zaangażowanie we wszystkich kontekstach partnerskich, dostarczając jednocześnie dowodów pozwalających na udoskonalenie ostatecznych materiałów edukacyjnych. Wyniki te należy interpretować z uwzględnieniem zastrzeżeń metodologicznych opisanych wcześniej w niniejszym dokumencie, jednak potwierdzają one spójny wniosek:

> **środowisko społeczne sportu ma znaczenie.**

W związku z tym projekt JOY wzywa decydentów do poszerzenia definicji wysokiej jakości sportu młodzieżowego.

Jakość powinna obejmować wyniki i rozwój techniczny, ale powinna również uwzględniać to, czy dzieci czują się mile widziane, bezpieczne, szanowane i zdolne do uczestnictwa.

Powinna uwzględniać to, czy trenerzy są przygotowani do wypełniania swoich obowiązków wychowawczych i interpersonalnych.

Powinna uwzględniać to, czy młodzież ma prawo głosu.

Powinna uwzględniać to, czy koszty, obiekty i praktyki organizacyjne nieumyślnie wykluczają niektóre grupy. Powinna ona również uwzględniać to, czy organizacje wyciągają wnioski, gdy dzieci odchodzą.

Odpowiedzialność za tę zmianę jest wspólna.

Instytucje europejskie mogą promować wspólne zasady i wymianę doświadczeń.

Władze krajowe mogą włączyć ideę integracji do strategii, szkoleń dla opiekunów oraz systemów finansowania.

Gminy mogą uzależnić wsparcie publiczne od spełnienia rozsądnych standardów integracyjnych.

Federacje mogą włączyć te oczekiwania do rozwoju klubów i trenerów.

Kluby mogą je uwidaczniać w codziennej praktyce.

Trenerzy mogą przełożyć je na relacje z dziećmi.

Sami młodzi sportowcy mogą wnieść swój wkład poprzez uczestnictwo, przekazywanie opinii i wzajemne wsparcie.

Celem nie jest ułatwianie uprawiania sportu przez młodzież ani eliminowanie rywalizacji i wyzwań.

Celem jest stworzenie środowiska, w którym wyzwania mogą się pojawiać **bez poświęcania godności, poczucia przynależności i dobrego samopoczucia**.

Pierwotna propozycja JOY zakładała podejście, które ogranicza dyskryminację, jednocześnie zwiększając poczucie radości dzieci ze sportu, i zawierała prośbę, by Biała Księga wyjaśniła zarówno, dlaczego jest to konieczne, jak i w jaki sposób można to wdrożyć.

PRZESŁANIE POLITYCZNE

Młodzi ludzie nie powinni mieć jedynie dostępu do sportu. Powinni mieć realną szansę na poczucie przynależności, rozwój i dalsze zaangażowanie. Kluby i trenerzy, którzy to umożliwiają, zwłaszcza dzieciom borykającym się z największymi barierami, powinni otrzymać uznanie, wsparcie i zasoby niezbędne do utrzymania i rozszerzenia swojej działalności.

Bibliografia

Poniżej znajduje się **robocza lista źródeł** wykorzystanych w Białej księdze. Łączy ona kluczowe źródła naukowe wykorzystane już w pakiecie edukacyjnym 2.0 z dokumentami projektu JOY.

Źródła dotyczące polityki europejskiej i zdrowia publicznego

Rada Unii Europejskiej. (2024). Rezolucja Rady oraz przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie planu prac Unii Europejskiej w dziedzinie sportu (1 lipca 2024 r. – 31 grudnia 2027 r.) (C/2024/3527). https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3527/oj

Rada Unii Europejskiej. (2025). Konkluzje Rady w sprawie zintegrowanego podejścia do sportu i aktywności fizycznej w kontekście edukacji (C/2025/2987). https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/2987/oj

Komisja Europejska. (2022). Specjalny Eurobarometr 525: Sport i aktywność fizyczna. https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668

Światowa Organizacja Zdrowia. (26 czerwca 2024 r.). Aktywność fizyczna [Arkusz informacyjny]. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity

Krajowe statystyki i dokumenty strategiczne

Finlandia

Ministerstwo Edukacji i Kultury (Finlandia). (2024). *Działalność sportowa w świetle statystyk: Podstawowe dane statystyczne z 2023 r.* (Publikacje Ministerstwa Edukacji i Kultury 2024:35). https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-002-6

Ministerstwo Edukacji i Kultury (Finlandia). (2025). *Działalność sportowa w świetle statystyk: Podstawowe dane statystyczne z 2024 r.* (Publikacje Ministerstwa Edukacji i Kultury 2025:26). https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-191-7

Polska – Ustawodawstwo

Rzeczpospolita Polska. (1990). *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*, art. 7. Tekst jednolity: Dziennik Ustaw 2024, poz. 1465. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2024/1465/text.html

Rzeczpospolita Polska. (2010). *Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie*, art. 27–28. Tekst jednolity: Dziennik Ustaw z 2020 r., poz. 1133. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2020/1133/text.html

Rzeczpospolita Polska. (2003). *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Tekst jednolity: Dziennik Ustaw z 2023 r., poz. 571. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2023/571/text.html

Rzeczpospolita Polska. (2023). *Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw*. Dziennik Ustaw z 2023 r., poz. 1606. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2023/1606/text/O/D20231606.pdf

Polska – Statystyki i programy

Główny Urząd Statystyczny (GUS). (b.d.). *Bank Danych Lokalnych: Wydatki w Dziale 926 – Kultura fizyczna*. Budżety gmin i miast na prawach powiatu, zbiór danych P3021. https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/wymiary/27/425/3021

Ministerstwo Sportu i Turystyki (Polska). (2026). *Dofinansowanie zadań 2026 – sport powszechny*. https://www.gov.pl/web/sport/dofinansowanie-zadan-2026---sport-powszechny

Gdyńskie Centrum Sportu. (15 lipca 2026 r.). *Otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego w zakresie szkolenia sportowego dzieci i młodzieży w koszykówce kobiet w 2026 roku*. https://www.gdyniasport.pl/pl/aktualnosci/otwarty-konkurs-ofert-na-wsparcie-realizacji-zadania-publicznego-w-zakresie-sportowego-szkolenia-dzieci-i-mlodziezy-w-koszykówce-kobiet-w-2026-roku

Estonia

Estoński Rejestr Sportu. (Dane z 2025 r.). *Statystyki: organizacje sportowe, uczestnicy, obiekty sportowe i kwalifikacje trenerskie*. Estońska Fundacja Edukacji i Informacji Sportowej. https://www.spordiregister.ee/en/statistika

Estonia Statistics. (2026). *Sport: Osoby uprawiające sport według wieku i płci, 2025 r.* (Tabela bazy danych statystycznych KU163). https://stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/culture/sports

Portugalia

Portugalski Urząd Statystyczny (INE). (2026). *Desporto em números – 2025 / Sport w liczbach – 2025*. Instituto Nacional de Estatística. https://www.ine.pt/ine_novidades/Desporto_Numeros_2025/index.html

Portugalski Instytut Sportu i Młodzieży (IPDJ). (2026). *Estatísticas e Dados do Desporto* [Statystyki i dane dotyczące sportu]. https://ipdj.gov.pt/estat%C3%ADsticas

Republika Portugalska. (2007). *Ustawa nr 5/2007 z dnia 16 stycznia – Ustawa ramowa o aktywności fizycznej i sporcie*. Dziennik Urzędowy. https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/5-2007-522787

Republika Portugalska. (2009). *Dekret z mocą ustawy nr 273/2009 z dnia 1 października* [Ramy prawne umów dotyczących programów rozwoju sportu]. Diário da República. https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/decreto-lei/273-2009-490964

Republika Portugalska. (2013). *Ustawa nr 75/2013 z dnia 12 września*, art. 23 [Ramy prawne dotyczące władz lokalnych i obowiązków gmin]. Diário da República. https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/75-2013-500023

Turcja

Republika Turcji, Ministerstwo Młodzieży i Sportu. (2025). *2024 Yılı Faaliyet Raporu* [Raport z działalności za rok 2024]. https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2024_yili_faaliyet%20raporu_28.02.pdf

Republika Turcji, Ministerstwo Młodzieży i Sportu. (b.d.). *Gençlik ve Spor İstatistikleri 2025* [Statystyki dotyczące młodzieży i sportu 2025]. https://yayinlar.gsb.gov.tr/EserDetay/404/genclik-ve-spor-istatistikleri-2024

Republika Turcji. (2005). *5393 Sayılı Belediye Kanunu*, art. 14 [Ustawa o gminach nr 5393]. Oficjalna interpretacja i stosowanie: Turecki Trybunał Obrachunkowy. https://www.sayistay.gov.tr/KararlarDaire/Detay/38853

Turecki Trybunał Obrachunkowy (Sayıştay). (b.d.). *Genel Kurul Kararı – Wsparcie gminne dla amatorskich klubów sportowych i przydział majątku gminnego* [Uchwała Zgromadzenia Ogólnego]. https://www.sayistay.gov.tr/KararlarGenelKurul/Detay/42134/

Źródła projektu JOY

JOY in SPORTS. *Wniosek w ramach programu Erasmus+: Wzmocnienie integracji i radości w klubach sportowych w Europie*, nr projektu 101134472. Wniosek określa komponent polityczny, planowane projekty pilotażowe, pakiet edukacyjny oraz białą księgę, a także łączy projekt z gminnymi standardami integracji.

JOY in SPORTS. *Pakiet edukacyjny dla trenerów 2.0: Zaangażowanie, integracja i kreatywność budują odporność psychiczną*. Pakiet przedstawia praktyczne ramy JOY, zasady trenerskie, model VIP, podejścia do budowania odporności psychicznej, e-portfolio oraz narzędzia zapobiegania rezygnacji z uprawiania sportu.

JOY in SPORTS. *Pakiety robocze*. Strona internetowa projektu JOY. Pakiet roboczy WP2 obejmuje mapowanie i przygotowania; WP3 – projekty pilotażowe; WP4 – opracowanie pakietu edukacyjnego; a WP5 – plan działania na rzecz wywierania wpływu na politykę.

JOY in SPORTS. *Raport z WP3 wkracza w końcową fazę sprawozdawczą*. Aktualizacja projektu, 2026 r. W aktualizacji poinformowano o zakończeniu oceny projektów pilotażowych w krajach partnerskich oraz o konsolidacji wyników.

JOY in SPORTS WP3 – *Faza pilotażowa projektu JOY in Sport pomyślnie zakończona: w całej Europie wzięło w niej udział ponad 519 młodych zawodników* https://joyinsports.com/wp-content/uploads/2026/05/WP3-report-publish-version.pdf

JOY in SPORTS. *Dokument końcowy D5.2 – Materiały upowszechniające*. Dokument ten opisuje grupy interesariuszy projektu JOY oraz strategię komunikacji i upowszechniania polityki.

Wybrane źródła naukowe wykorzystane w pakiecie edukacyjnym 2.0

Bresler, L. (2004). *Knowing Bodies, Moving Minds*. Springer.

Carron, A. V., Bray, S. R. i Eys, M. A. (2002). Spójność zespołu a sukces drużyny w sporcie. *Journal of Sports Sciences, 20*(2), 119–126.

Csikszentmihalyi, M. (2009). *Flow: The Psychology of Optimal Experience* (wydanie poprawione). Harper Perennial.

Fraser-Thomas, J., Côté, J. i Deakin, J. (2005). Programy sportowe dla młodzieży: droga do wspierania pozytywnego rozwoju młodzieży. *„Physical Education and Sport Pedagogy", 10*(1), 19–40.

Fleming, M. (2013). *Sztuka w edukacji: wprowadzenie do estetyki, teorii i pedagogiki*. Routledge.

Knijnik, J., Spaaij, R. i Jeanes, R. (2019). Odczytywanie i tworzenie gry: kreatywne i dialogiczne metody pedagogiczne w edukacji sportowej. *Umiejętności myślenia i kreatywność, 32*, 42–50.

W niniejszym pakiecie wykorzystano te źródła w celu uzasadnienia związku między kreatywnością, stanem flow, spójnością, rozwojem młodzieży i pedagogiką sportową.

Jowett, S. (2005). U podstaw skutecznego przywództwa sportowego leży relacja dwuosobowa trener–sportowiec. *The Psychologist, 18*(7), 412–415.

Jowett, S. (2007). Analiza współzależności i model 3+1C w relacji trener–sportowiec. W: S. Jowett i D. Lavallee (red.), Psychologia społeczna w sporcie (s. 15–27). Human Kinetics.

Jowett, S. (2017). Skuteczność trenerska: relacja trener–sportowiec w centrum uwagi. Current Opinion in Psychology, 16, 154–158. https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.05.006

Jowett, S. i Shanmugam, V. (2016). Coaching relacyjny w sporcie: jego podstawy psychologiczne i skuteczność praktyczna. W: *Routledge International Handbook of Sport Psychology*. Routledge.

Seligman, M. E. P. (2011). *„Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being*". Free Press.

Bibliografia

Seligman, M. E. P. (2018). PERMA i elementy składowe dobrostanu. The Journal of Positive Psychology, 13(4), 333–335. https://doi.org/10.1080/17439760.2018.1437466

Źródła te stanowią podstawę omówienia w pakiecie edukacyjnym relacji trener–sportowiec oraz psychologii pozytywnej.

Gould, D. i Voelker, D. K. (2010). Rozwój przywództwa w sporcie młodzieżowym: Wykorzystanie doświadczenia bycia kapitanem drużyny. *„Journal of Sport Psychology in Action", 1*(1), 1–14.

Smith, A. L. (2003). Relacje rówieśnicze w kontekście aktywności fizycznej: mniej uczęszczana ścieżka w badaniach nad psychologią sportu i ćwiczeń fizycznych wśród młodzieży. *„Psychology of Sport and Exercise", 4*(1), 25–39.

González-Hernández, J., Gomariz-Gea, M., Valero-Valenzuela, A. i Gómez-López, M. (2020). Zasoby sprzyjające odporności psychicznej u młodych sportowców i ich związek z lękiem w różnych dyscyplinach sportów zespołowych. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(15), 5569.

Luthar, S. S., Cicchetti, D. i Becker, B. (2000). Konstrukt odporności psychicznej: krytyczna ocena i wytyczne dla przyszłych badań. *„Child Development", 71*(3), 543–562.

Wilczyńska, D., Walczak-Kozłowska, T., Alarcón, D., Zakrzewska, D. i Jaenes, J. C. (2022). Wymiary relacji sportowiec–trener oraz lęk sportowy jako czynniki prognostyczne zmian w dobrostanie psychomotorycznym i motywacyjnym dzieci uprawiających sport. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19*(6), 3462.

Murphy, J., Woods, C. B., Dijk, D. i Seghers, J. (2018). *Czynniki i działania zapobiegające rezygnacji z uprawiania sportu przez młodzież: wyniki szybkiego przeglądu i opinie ekspertów*. Kongres Międzynarodowego Towarzystwa Aktywności Fizycznej i Zdrowia 2018.

Deci, E. L. i Ryan, R. M. (2000). „Co" i „dlaczego" dążenia do celów: ludzkie potrzeby i samostanowienie w zachowaniu. *Psychological Inquiry, 11*(4), 227–268.

Załącznik 1

Lista kontrolna JOY dotycząca polityki dla gmin

Niniejsza lista kontrolna ma służyć jako **praktyczne narzędzie do samooceny**, a nie jako obowiązkowy instrument certyfikacyjny. Gmina może z niej korzystać podczas opracowywania programów dotacji, partnerstw, umów dotyczących obiektów lub strategii w zakresie sportu młodzieżowego.

Obszar	Kluczowe pytanie dla gminy	Sugerowane minimalne oczekiwania
Zaangażowanie w realizację polityki	Czy nasza polityka w zakresie sportu młodzieżowego wyraźnie uwzględnia integrację, niedyskryminację i dobro dzieci?	Zasady te są określone w dokumentach dotyczących finansowania i polityki.
Równy dostęp	Czy dzieci mogą uczestniczyć w zajęciach niezależnie od niepełnosprawności, płci, pochodzenia lub sytuacji społeczno-ekonomicznej?	Bariery są okresowo identyfikowane, a działania planowane.
Przystępność cenowa	Czy opłaty, wymagania dotyczące sprzętu i dojazdu wykluczają niektóre rodziny?	W miarę możliwości dostępne są opcje wsparcia lub opcje po obniżonych kosztach.
Dostępność	Czy obiekty finansowane ze środków publicznych są fizycznie i praktycznie dostępne?	Dostępność stanowi część procesu planowania i oceny obiektów.
Standardy finansowania	Czy kluby otrzymujące wsparcie gminne stosują praktyki sprzyjające włączeniu społecznemu i czy kluby ponoszące wyższe koszty związane z włączeniem społecznym otrzymują wsparcie?	Kryteria przyznawania dotacji i udostępniania obiektów uwzględniają integrację, a tam, gdzie bariery są największe, przewidują ukierunkowane działania w zakresie budowania potencjału lub dodatkowe wsparcie.

Lista kontrolna dotycząca polityki JOY dla gmin

Obszar	Kluczowe pytanie dla gminy	Sugerowane minimalne oczekiwania
Przeciwdziałanie dyskryminacji	Czy kluby objęte wsparciem posiadają procedury dotyczące przeciwdziałania dyskryminacji, rasizmowi i znęcaniu się?	Istnieje jasna procedura oraz wyznaczona osoba odpowiedzialna.
Ochrona dzieci	Czy dzieci mogą bezpiecznie zgłaszać swoje obawy?	Istnieją odpowiednie procedury zgłaszania i ochrony.
Kompetencje trenerów	Czy trenerzy otrzymują wsparcie w rozwijaniu kompetencji w zakresie integracji i relacji międzyludzkich?	Dostępne są możliwości szkoleniowe, a uczestnictwo w nich jest promowane.
Głos sportowców	Czy konsultuje się z młodymi ludźmi na temat ich doświadczeń sportowych?	Kluby stosują dostosowane do wieku mechanizmy przekazywania opinii lub angażowania zawodników.
Wsparcie rówieśnicze	Czy celowo promuje się pozytywne relacje między rówieśnikami?	Kluby są zachęcane do stosowania praktyk mentorskich lub opartych na programach typu VIP.
Dobre samopoczucie	Czy dobre samopoczucie dzieci jest uznawane za element jakości sportu?	Kryteria jakości wykraczają poza wyniki zawodów.
Ścieżki uczestnictwa	Czy młodzież może uczestniczyć w zajęciach zarówno rekreacyjnych, jak i wyczynowych?	Tam, gdzie to możliwe, istnieje więcej niż jedna ścieżka uczestnictwa.
Utrzymanie uczestników	Czy wiemy, kto rezygnuje ze sportu wspieranego przez gminę i dlaczego?	Przeglądane są podstawowe informacje dotyczące utrzymania uczestnictwa i rezygnacji.
Równowaga danych	Czy można zidentyfikować różnice w uczestnictwie między grupami bez zbędnego gromadzenia danych osobowych?	Stosuje się proporcjonalny monitoring.
Zaangażowanie rodziców	Czy rodziny otrzymują informacje na temat pozytywnych zachowań w sporcie młodzieżowym?	Kluby angażują rodziców w kształtowanie oczekiwań i wartości.
Współpraca zainteresowanych stron	Czy służby sportowe, edukacyjne, młodzieżowe i socjalne współpracują ze sobą w odpowiednich przypadkach?	Okresowo odbywa się dialog międzysektorowy.
Ciągłe doskonalenie	Czy kluby otrzymują wsparcie w zakresie doskonalenia, a nie są jedynie oceniane?	Dostępne są szablony, szkolenia, mentoring oraz przykłady dobrych praktyk.
Przegląd polityki	Czy kryteria włączenia są weryfikowane wspólnie z klubami i młodzieżą?	Polityka jest okresowo aktualizowana na podstawie informacji zwrotnych i dowodów.

Sugerowana zasada podejmowania decyzji przez gminy

Zamiast stosować prosty model „zaliczone/niezaliczone”, gminy mogłyby klasyfikować każdy obszar jako:

„Ugruntowany”	W fazie rozwoju	Jeszcze nieustabilizowany	Nie dotyczy
konsekwentnie wdrażany i poparty dowodami.	częściowo wdrożony; istnieje plan poprawy.	konieczne podjęcie działań.	uzasadnione w danym kontekście.

Dzięki temu lista kontrolna wspiera proces doskonalenia, a nie karze organizacje, które dopiero rozpoczynają swoją drogę ku inkluzywności.

Załącznik 2

Lista kontrolna JOY dotycząca polityki dla klubów i federacji sportowych

Niniejsza lista kontrolna zamienia założenia projektu JOY w pytania, które klub lub federacja może zadać sobie w odniesieniu do własnych praktyk.

A. Poczucie przynależności i inkluzywność

- ☐ Każdy nowy uczestnik otrzymuje jasne i serdeczne powitanie.
- ☐ Trenerzy starają się poznać imiona dzieci i zwracają się do nich po imieniu.
- ☐ Dzieci rozumieją oczekiwania i wartości drużyny.
- ☐ Różnice w zakresie zdolności, niepełnosprawności, kultury, płci lub pochodzenia społeczno-ekonomicznego są traktowane z szacunkiem.
- ☐ Istnieje jasna procedura postępowania w przypadku dyskryminacji, znęcania się i wykluczenia.
- ☐ Trenerzy zwracają uwagę na uczestników, którzy regularnie są pomijani podczas zajęć.
- ☐ Zajęcia można dostosować tak, aby różni młodzi ludzie mogli w nich aktywnie uczestniczyć.

B. Relacje trenerskie

- ☐ Trenerzy rozumieją, że ich relacje z zawodnikami wpływają na motywację, pewność siebie i samopoczucie.
- ☐ Informacja zwrotna dotyczy działań i procesu uczenia się, a nie osobistej wartości dziecka.
- ☐ Trenerzy doceniają wysiłek, postępy, umiejętność rozwiązywania problemów i pracę zespołową, a nie tylko wyniki.

- ☐ Dzieci mają możliwość zadawania pytań i wyrażania swoich obaw.
- ☐ Trenerzy zachowują szacunek nawet w sytuacjach zawodowych, w których panuje duża presja.
- ☐ Trenerzy wiedzą, gdzie szukać wsparcia, gdy dana kwestia wykracza poza ich kompetencje.

C. Głos sportowca

- ☐ Zawodnicy są okresowo pytani o swoje odczucia.
- ☐ Młodzież może wnosić pomysły odpowiednie dla swojego wieku.
- ☐ Uczestnicy wiedzą, do kogo się zwrócić, jeśli czują się zagrożeni lub wykluczeni.
- ☐ Informacje zwrotne od dzieci prowadzą do podjęcia konkretnych działań, gdy jest to stosowne.
- ☐ Udział młodzieży nie zastępuje odpowiedzialności dorosłych za zapewnienie bezpieczeństwa.

D. Relacje rówieśnicze i model VIP

- ☐ Nowi uczestnicy otrzymują wsparcie od członków zespołu.
- ☐ Zachęca się do pozytywnego przywództwa rówieśniczego.
- ☐ Rola przywódcza nie jest automatycznie ograniczona do sportowca osiągającego najlepsze wyniki.
- ☐ Role w ramach modelu VIP/wsparcia rówieśniczego mogą się zmieniać.
- ☐ Liderzy rówieśniczy uczą się, jak motywować kolegów z drużyny, a nie ich kontrolować.
- ☐ Dorośli ponoszą odpowiedzialność za poważne przypadki znęcania się, kwestie bezpieczeństwa lub dyskryminacji.

Pakiet edukacyjny opisuje role VIP jako wsparcie społeczne, wsparcie motywacyjne, wsparcie w wykonywaniu zadań oraz pomost komunikacyjny.

E. Dobrostan psychiczny i odporność psychiczna

- ☐ Błędy traktuje się jako normalny element procesu uczenia się.
- ☐ Od sportowców nie oczekuje się, że będą ukrywać wszelkie oznaki stresu lub niepokoju.
- ☐ Trenerzy znają podstawowe strategie, które mogą wspierać regulację emocjonalną.
- ☐ Trening stwarza wyzwania bez systematycznego poniżania lub wywoływania strachu.
- ☐ Trenerzy wiedzą, kiedy może być potrzebne profesjonalne wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego.
- ☐ Kwestia dobrego samopoczucia jest omawiana w sposób dostosowany do wieku.

F. Zapobieganie rezygnacji

- ☐ Klub rejestruje przypadki odejścia młodych uczestników.
- ☐ W stosownych przypadkach pyta się o powód odejścia.
- ☐ Klub okresowo analizuje, czy wzorce rezygnacji wskazują na przeszkody, którym można zapobiec.
- ☐ W miarę możliwości oferowane są różne poziomy zaangażowania.
- ☐ Wymagania czasowe są dostosowane do poziomu zaawansowania i wieku uczestników.
- ☐ Uwzględnia się koszty i bariery finansowe.
- ☐ Rodzice otrzymują wsparcie, aby umożliwić dalszy udział w zajęciach.

Pakiet edukacyjny 2.0 wyraźnie zaleca politykę przeciwdziałania rezygnacjom i podkreśla znaczenie czynników związanych z rówieśnikami, rodzicami, trenerami oraz dostępnością.

G. Współpraca z rodzicami

- ☐ Rodzice otrzymują proste wskazówki dotyczące pozytywnych zachowań w sporcie młodzieżowym oraz zdrowej rywalizacji.
- ☐ Rodzice mają jasno określony kanał komunikacji, za pomocą którego mogą zgłaszać praktyczne przeszkody, obawy lub wczesne oznaki spadku zaangażowania.
- ☐ Kluby pytają rodziny o przeszkody związane z kosztami, transportem, sprzętem i harmonogramem, gdy jest to stosowne.
- ☐ Komunikacja z rodzicami kładzie nacisk na integrację, szacunek i poczucie przynależności, a nie wyłącznie na wyniki sportowe.

H. Doskonalenie trenerów

- ☐ Trenerzy przechodzą szkolenie wprowadzające dotyczące zasad integracji obowiązujących w klubie.
- ☐ Integracja stanowi część ciągłego rozwoju zawodowego.
- ☐ Trenerzy mają możliwość prowadzenia dyskusji z innymi trenerami lub korzystania z mentoringu.
- ☐ Zachęca się do refleksji nad własną praktyką.
- ☐ Trenerzy mogą korzystać z e-portfolio JOY lub podobnej metody refleksji.
- ☐ Wolontariusze otrzymują wsparcie odpowiednie do zakresu swoich obowiązków.
- ☐ Trenerzy mają dostęp do mentoringu lub wsparcia ze strony innych trenerów w przypadku złożonych sytuacji związanych z integracją, dobrostanem lub ochroną.

☐ Przy przydzielaniu obowiązków związanych z integracją uwzględnia się obciążenie pracą i samopoczucie trenera.

I. Odpowiedzialność organizacyjna

☐ Za koordynację działań w zakresie integracji i ochrony odpowiedzialna jest wyznaczona osoba.

☐ Zasady są przekazywane w zrozumiałym języku.

☐ Dzieci i rodzice wiedzą, w jaki sposób rozpatrywane są zgłaszane obawy.

☐ Kierownictwo klubu okresowo analizuje dane dotyczące uczestnictwa, utrzymania członków oraz wrażeń z zajęć.

☐ Dobre praktyki są dzielone między zespołami i trenerami.

☐ Kwestia integracji jest uwzględniona w planowaniu strategicznym i operacyjnym.

Załącznik 3

Zalecane wskaźniki

Poniższe wskaźniki mają charakter **orientacyjny** i nie stanowią wymogu, aby każda organizacja gromadziła wszystkie z nich.

Małe kluby powinny zacząć od niewielkiej liczby praktycznych wskaźników. Gminy i federacje mogą gromadzić szerszy zestaw wskaźników, jeśli jest to właściwe.

Obszar	Sugerowany wskaźnik	Przykładowy wskaźnik	Źródło danych	Sugerowana częstotliwość
Dostęp	Całkowity udział młodzieży	Liczba zarejestrowanych młodych uczestników	Dane rejestracyjne	Roczne
Dostęp	Reprezentacja	Udział według odpowiednich kategorii wiekowych/grupowych, o ile jest to zgodne z prawem i właściwe	Dane rejestracyjne	Roczne
Dostępność	Dostępne możliwości	Odsetek programów ocenionych jako dostępne/możliwe do dostosowania	Przegląd klubów	Roczne
Przystępność cenowa	Wsparcie finansowe	Liczba/odsetek osób korzystających z obniżonych opłat lub innego wsparcia	Dane administracyjne	Roczne
Poczucie przynależności	Poczucie przynależności	„Czuję, że jestem częścią tego zespołu/klubu”	Krótka anonimowa ankieta	1–2 razy w roku
Bezpieczeństwo i szacunek	Bezpieczeństwo psychologiczne	„W tym zespole czuję się bezpiecznie, będąc sobą”	Krótka ankieta	1–2 razy w roku

Zalecane wskaźniki

Obszar	Sugerowany wskaźnik	Przykładowy wskaźnik	Źródło danych	Sugerowana częstotliwość
Bezpieczeństwo i szacunek	Środowisko oparte na szacunku	„Ludzie w tym zespole traktują mnie z szacunkiem”	Krótka ankieta	1–2 razy w roku
Głos	Poczucie, że jestem wysłuchany	„Mój trener słucha moich opinii”	Krótka ankieta	1–2 razy w roku
Poczucie przynależności	Wsparcie ze strony kolegów z drużyny	„Moi koledzy z drużyny pomagają mi i dodają otuchy”	Krótka ankieta	1–2 razy w roku
RADOŚĆ	Pozytywne doświadczenia sportowe	„Lubię uprawiać ten sport”	Krótka ankieta	1–2 razy w roku
RADOŚĆ	Zamiar kontynuowania	„Chciałbym kontynuować w przyszłym sezonie”	Krótka ankieta	Roczne
Wskaźnik utrzymania	Roczna retencja	Odsetek powracających młodych członków	Dane rejestracyjne	Roczne
Wskaźnik utrzymania	Wskaźnik rezygnacji	Odsetek osób opuszczających program przed przewidywanym punktem przejściowym	Dane rejestracyjne	Roczne
Wskaźnik utrzymania	Przyczyny rezygnacji	Główne przyczyny podane przez samych respondentów	Pytanie końcowe/ankieta	Bieżąca
Bezpieczeństwo i szacunek	Zgłoszone zdarzenia	Liczba/rodzaj zgłoszeń	System ochrony	W trakcie realizacji + przegląd roczny
Bezpieczeństwo i szacunek	Zgłoszone zdarzenia	Liczba/rodzaj zgłoszeń dotyczących dyskryminacji	System ochrony	Bieżąca
Postępy	Postępowanie w sprawie	Odsetek zgłoszonych spraw, w których podjęto udokumentowane działania następcze	Dokumentacja klubowa	Roczne
Wsparcie dla trenerów	Szkolenia z zakresu integracji	Odsetek trenerów młodzieżowych, którzy ukończyli odpowiednie szkolenia	Dokumentacja szkoleń	Roczne

Zalecane wskaźniki

Obszar	Sugerowany wskaźnik	Przykładowy wskaźnik	Źródło danych	Sugerowana częstotliwość
Wsparcie dla trenerów	Udział w refleksjach	Odsetek trenerów korzystających z refleksji/oceny rówieśniczej	Dokumentacja trenerów	1–2 razy w roku
Głos	Formalny opinie młodych ludzi	Liczba drużyn/klubów stosujących konsultacje ze sportowcami lub podejście VIP	Przegląd organizacyjny	Roczne
Współpraca z rodzicami	Zrozumienie ze strony rodziców	Świadomość rodziców dotycząca wartości klubu i oczekiwań dotyczących zachowania	Krótka ankieta	Roczne
Ciągłe doskonalenie	Postępy w realizacji listy kontrolnej JOY	Liczba kryteriów: ustalone/w trakcie opracowywania/jeszcze nieustalone	Samoocena	Roczne

Proponowany zestaw podstawowych wskaźników JOY

> **Organizacjom, które potrzebują bardzo prostego punktu wyjścia, JOY zaleca sześć głównych wskaźników:** Jest to propozycja praktycznych ram monitorowania, a nie zatwierdzone narzędzie psychometryczne. Konieczne byłyby dalsze testy w celu ustalenia rzetelności, trafności i przydatności w różnych kontekstach.

DOSTĘP

uczestnictwo i usuwanie barier.

PRZYNALEŻNOŚĆ

poczucie akceptacji i przynależności do zespołu lub klubu.

BEZPIECZEŃSTWO I SZACUNEK

bezpieczeństwo psychiczne, godność i brak upokorzeń.

GŁOS	RADOŚĆ	ZATRZYMANIE
poczucie, że jest się wysłuchanym i że można wnieść swój wkład.	radość, motywacja i chęć kontynuowania.	kto zostaje, kto odchodzi i dlaczego.

Wskaźniki te celowo łączą wyniki administracyjne z rzeczywistymi doświadczeniami dzieci. Szczegółowy zestaw wskaźników może być następnie selektywnie wykorzystywany przez gminy, federacje lub większe kluby.

Zasady interpretacji

Wskaźników tych nie należy nigdy interpretować w sposób mechaniczny.

Wysoki wskaźnik retencji nie jest dowodem na to, że każdy sportowiec rozwija się pomyślnie.

Niska liczba zgłoszonych przypadków znęcania się niekoniecznie oznacza, że znęcanie się nie ma miejsca; dzieci mogą nie wiedzieć, jak to zgłosić, lub nie czuć się wystarczająco bezpiecznie, by to zrobić.

Wzrost liczby zgłoszeń po wprowadzeniu mechanizmu zabezpieczającego może świadczyć o wzroście zaufania.

Podobnie różnice między zespołami powinny początkowo skłaniać do zadawania pytań, a nie do nakładania sankcji.

Zalecany cykl wygląda następująco:

Pomiar → Słuchanie → Zrozumienie → Poprawa → Wsparcie.

Celem monitoringu JOY nie jest zatem tworzenie rankingów „klubów najbardziej sprzyjających integracji". Ma on pomóc organizacjom dostrzec to, co w przeciwnym razie pozostałoby niewidoczne, oraz stale poprawiać jakość doświadczeń sportowych dzieci.

W ujęciu całościowym trzy załączniki przekładają główny argument Białej księgi na praktyczny łańcuch działań:

oczekiwania gmin → praktyka organizacyjna → mierzalne doświadczenia i wyniki.

Jest to również zgodne z pierwotną ambicją programu Erasmus+, aby wykroczyć poza ramy konsorcjum JOY poprzez zalecenia dotyczące polityki, gminne standardy integracji, szkolenia trenerów i ciągłe upowszechnianie wyników.

Załącznik 4

Dowody dotyczące zaangażowania w politykę, upowszechniania i wdrażania programu JOY

Potwierdzone działania i dowody potwierdzające stan na **dzień 31 października 2026 r.** przedstawiono w **załączniku 4 – Dowody zaangażowania w politykę, upowszechniania i wdrażania projektu JOY**. W załączniku tym rozróżniono upowszechnianie, zaangażowanie interesariuszy, przyjęcie lub testowanie, wdrażanie, instytucjonalizację oraz zmianę polityki, aby zapewnić, że sama widoczność lub uczestnictwo nie są traktowane jako dowód wdrożenia polityki. Działania są w toku i będą kontynuowane do zakończenia projektu 31 grudnia 2026 r. Każdy partner jest odpowiedzialny za realizację działań i składanie sprawozdań z nich w swoim kraju.

Kraj / partner	Spotkania dotyczące polityki	Organizacje i gminy, z którymi nawiązano kontakt	Ministerstwa / federacje / organizacje olimpijskie lub paraolimpijskie… itd.	Wdrożenie lub przetestowanie pakietu edukacyjnego 2.0 przez co najmniej 8 organizacji spoza konsorcjum	Zmiany w zasadach działania lub strukturze organizacyjnej	Wydarzenia służące upowszechnianiu rezultatów i uczestnicy
Turcja – YOSC	Odbyły się spotkania z przedstawicielami Prowincjonalnej Dyrekcji ds. Młodzieży i Sportu w Yalova oraz Prowincjonalnej Dyrekcji ds. Rodziny i Usług Społecznych w celu przedstawienia programu JOY in Sport i omówienia możliwości wykorzystania jego zasobów. Nawiązano również kontakt z Ministerstwem Młodzieży i Sportu oraz TBESF. Ministerstwo Młodzieży i Sportu udzieliło odpowiedzi 20 października 2026 r., wyjaśniając, że uwagi i sugestie otrzymane pocztą elektroniczną są przekazywane do odpowiednich departamentów. W odpowiedzi wskazano również, że formalne wnioski należy kierować do CİMER.	Wśród organizacji, z którymi nawiązano współpracę, znalazły się: Uniwersytet w Yalova, BİKAMDER, Wojewódzki Urząd ds. Młodzieży i Sportu w Yalova, Wojewódzki Urząd ds. Rodziny i Usług Socjalnych, Wojewódzki Urząd ds. Edukacji Narodowej oraz TBESF. Działania objęły miasta Yalova, Çınarcık, Orhangazi (w prowincji Bursa) oraz Bandırma (w prowincji Balıkesir), docierając do dzieci, rodzin, uczniów, nauczycieli i trenerów. BİKAMDER, organizacja non-profit działająca w dziedzinie zdrowia, wsparła organizację przyjemnych zajęć praktycznych dla dzieci i rodzin. W Orhangazi organizacja YOSC zaprezentowała projekt podczas wydarzenia zorganizowanego przez Uniwersytet w Yalova oraz Wojewódzki Urząd Edukacji Narodowej.	Nawiązano kontakt z Ministerstwem Młodzieży i Sportu oraz Turecką Federacją Sportową Osób Niepełnosprawnych Fizycznie (TBESF). Zaangażowano również Wojewódzki Okręg Młodzieży i Sportu w Yalova poprzez serię spotkań. TBESF opublikowała informacje na temat pakietu edukacyjnego, a pakiet 2.0 został zaprezentowany podczas szkolenia trenerów federacji w dniu 27 września 2026 r. Program „JOY in Sport” został również zaprezentowany podczas wydarzenia IWBF w dniach 24–27 kwietnia 2025 r., co pozwoliło rozszerzyć jego rozpowszechnianie na międzynarodową sieć sportową.	Zajęcia w ramach programu „JOY in Sport” zostały wykorzystane podczas zajęć na uczelniach, zapewniając studentom praktyczne doświadczenie. Zajęcia te zostały również zaprezentowane i przećwiczone z dziećmi i rodzinami w ramach współpracy z organizacją BİKAMDER. Przykłady te pokazują praktyczne zastosowanie zajęć JOY oraz zainteresowanie ich dalszym wdrażaniem. Formalne przyjęcie lub przetestowanie pakietu 2.0 przez podmioty zewnętrzne wymaga jeszcze potwierdzenia.	Dyskusje instytucjonalne i współpraca stworzyły możliwości przyszłego wykorzystania zasobów projektu. Przedstawiciele oświadczyli, że przekażą Pakiet Edukacyjny 2.0 odpowiedzialnym decydentom. Poszczególni trenerzy wyrazili zamiar wykorzystania tych zajęć i polecenia ich kolegom.	Yalova, „Hareket Et, Rengini Bul” (14 maja 2024 r.; około 120 uczestników); zajęcia BİKAMDER (22 listopada 2024 r.; około 30); wydarzenie w Çınarcık zorganizowane wspólnie przez Uniwersytet w Yalova i YOSC, podczas którego zaprezentowano projekt i zademonstrowano ćwiczenia studentom i wykładowcom uniwersyteckim (3 maja 2026 r.; 37 osób); wydarzenie w Orhangazi (5 maja 2025 r.; około 50 osób); oraz IV Kongres Studentów Fizjoterapii i Rehabilitacji Południowej Marmary w Bandırma (5 sierpnia 2026 r.; około 300 osób). Łączna liczba uczestników tych pięciu wydarzeń wyniosła około 537 osób. Dalsze działania upowszechniające: Pakiet 2.0 został zaprezentowany 34 trenerom podczas szkolenia TBESF w dniu 27 września 2026 r. Program „JOY in Sport” został również zaprezentowany podczas wydarzenia IWBF w dniach 24–27 kwietnia 2025 r.
Finlandia – TUAS i TuTo	Dialog na szczeblu politycznym podczas sympozjum im. Erkki Alaja (16 kwietnia 2026 r.); rozmowy z przedstawicielami Fińskiego Komitetu Olimpijskiego i Młodzieżowego Komitetu	48 klubów piłkarskich podczas Pucharu Wiosennego ÅIFK; TuTo, LiikU ry, federacje sportowe, trenerzy i kluby z Turku i Helsinek	Przedstawiciele Fińskiego Komitetu Olimpijskiego i Młodzieżowego Komitetu Olimpijskiego; reprezentowane różne federacje sportowe	Stowarzyszenie LiikU ry otrzymało materiały (29 września 2026 r.); spotkanie z władzami miasta Turku oraz seminarium internetowe zaplanowane na 11	Dyskusja na temat przyszłego wdrożenia w klubach i rozpowszechniania w sieci; nie odnotowano żadnych zakończonych zmian w polityce.	4 zrealizowane działania publiczne z datą w 2026 r. wraz z frekwencją: sympozjum ~60; Puchar Wiosenny – setki (liczba nieprecyzyjna); Dzień Rodziny TuTo ~1 500; Dzień Olimpijski ~7 000. Działania promocyjne LiikU 29 września (liczba

Dane dotyczące zaangażowania, rozpowszechniania i wdrażania polityki JOY

Kraj / partner	Spotkania dotyczące polityki	Organizacje i gminy, z którymi nawiązano kontakt	Ministerstwa / federacje / organizacje olimpijskie lub paraolimpijskie... itd.	Wdrożenie lub przetestowanie pakietu edukacyjnego 2.0 przez co najmniej 8 organizacji spoza konsorcjum	Zmiany w zasadach działania lub strukturze organizacyjnej	Wydarzenia służące upowszechnianiu rezultatów i uczestnicy
	Olimpijskiego (7 września 2026 r.); spotkanie i seminarium internetowe z przedstawicielami służb sportowych miasta Turku odpowiedzialnymi za kluby sportowe, szkoły i edukację wczesnoszkolną (zaplanowane na 11 listopada 2026 r.)			listopada 2026 r. jeszcze się nie odbyły. Stowarzyszenie LiikU wywiera wpływ, buduje sieci kontaktów, podnosi kompetencje i promuje codzienną aktywność fizyczną w południowo-zachodniej Finlandii. Cztery kluby sportowe, które przetestowały i wdrożyły Pakiet Edukacyjny 2.0: TuTo, Kaarinan Ura Ry (lekkoatletyka), ÅIFK oraz Salon Pallo.		nieznana). Co najmniej 5 wydarzeń, w których uczestniczyło ~8 560 osób, plus Puchar Wiosenny i LiikU
Portugalia – CSA	Spotkanie z burmistrzem w marcu 2026 r. (1 udokumentowane spotkanie); nie było to wyraźnie określone jako formalne spotkanie dotyczące polityki. Spotkanie z radnym gminy w celu promowania projektów wśród podmiotów sportowych w mieście/powiercie. Spotkanie z zarządem klastra szkolnego w Alcobaça w celu promowania projektu w ramach zajęć z gimnastyki.	Gmina Alcobaça/burmistrz; krajowe zawody w piłce ręcznej i puchar w sporcie na wózkach; regionalne zawody w piłce ręcznej plażowej.	Obecność portugalskiego sekretarza stanu ds. sportu na pucharze w piłce ręcznej na wózkach; kontekst piłki ręcznej i sportu na wózkach	Uczniowie przedszkoli i szkół podstawowych w ramach klastra szkolnego Alcobaça; działania przeprowadzone w następujących szkołach: Vestiaria; Alcobaça; Ataíja; Maiorga; Aljubarrota; Évora de Alcobaça. Każda szkoła liczy średnio 60 uczniów	Działania uświadamiające i dystrybucja kart QR JOY	3 zaplanowane wydarzenia promujące sport (7 czerwca, 20 czerwca, 18–19 lipca 2026 r.) oraz marcowe spotkanie z burmistrzem i przedstawicielami prasy. Potencjalna liczba odbiorców: ~1 500 i 200; piłka ręczna plażowa
Estonia – EFSEI	Co najmniej 3 spotkania z instytucjonalnymi interesariuszami: posiedzenie zarządu Komisji	Wydarzenie w Tallinie; Estoński Komitet Olimpijski, Ministerstwo Kultury, federacje sportowe i kluby, ESTCIS, Centrum Kompetencji ds.	Ministerstwo Kultury; Komisja ds. Kwalifikacji Trenerów Estońskiego Komitetu Olimpijskiego (EOK);	Dyskusja Komisji ds. Kwalifikacji Trenerów EOK na temat wykorzystania ćwiczeń z Pakietu 2.0 w	Propozycja przyznawania punktów kwalifikacyjnych dla trenerów za	Wydarzenie upowszechniające w Tallinie (21 kwietnia 2026 r.): 70 uczestników. Spotkanie członków Komisji ds. Kwalifikacji Trenerów (28

Dane dotyczące zaangażowania, rozpowszechniania i wdrażania polityki JOY

Kraj / partner	Spotkania dotyczące polityki	Organizacje i gminy, z którymi nawiązano kontakt	Ministerstwa / federacje / organizacje olimpijskie lub paraolimpijskie... itd.	Wdrożenie lub przetestowanie pakietu edukacyjnego 2.0 przez co najmniej 8 organizacji spoza konsorcjum	Zmiany w zasadach działania lub strukturze organizacyjnej	Wydarzenia służące upowszechnianiu rezultatów i uczestnicy
	Kwalifikacyjnej Trenerów Estońskiego Komitetu Olimpijskiego (EOK) (25 września 2026 r.); spotkanie ESTCIS w celu przetestowania pakietu edukacyjnego w szkołach i przedszkolach; spotkanie Estońskiej Fundacji Antydopingowej i Etyki Sportowej w celu ustalenia zasad postępowania i praw rodziców;	Aktywności Fizycznej. Wymieniono członków Komisji ds. Oceny Trenerów.	Estońska Fundacja Antydopingowa i Etyki Sportowej / ESTCIS; przedstawiciele federacji sportowych.	procesie kwalifikacji trenerów. Zainteresowanie ze strony Estońskiego Centrum Kompetencji ds. Aktywności Fizycznej (CCPA) włączeniem Pakietu edukacyjnego do zasobów dla nauczycieli wychowania fizycznego w szkołach i przedszkolach. CCPA było również zainteresowane stworzeniem dodatkowych filmów powiązanych z Pakietem edukacyjnym.	wykorzystanie ćwiczeń z pakietu 2.0; w trakcie dyskusji; propozycja ESTCIS dotycząca przetestowania pakietu edukacyjnego w szkołach i przedszkolach w ramach prowadzonych prac.	października 2026 r.; 75 uczestników).
Polska – INNOCAMP	Co najmniej 3 spotkania z instytucjonalnymi interesariuszami: kierownictwo Wydziału Sportu Urzędu Miasta Gdańska, koordynowane przez pana Zbigniewa Weinara; wiceburmistrz Gdyni odpowiedzialny za edukację, sport i sprawy młodzieży; Ashoka Polska w Warszawie. Dodatkowo oddzielne spotkania z mniejszymi fundacjami i klubami sportowymi w Gdyni	Gminy Gdańsk i Gdynia; Wydział Sportu Urzędu Miasta Gdańska; kluby sportowe finansowane przez gminę w Gdańsku; mniejsze fundacje i kluby sportowe działające w Gdyni; Ashoka Polska w Warszawie w ramach programu „Sports for Changemakers". Łączna liczba poszczególnych klubów i fundacji, z którymi nawiązano kontakt, nie została określona.	Zaangażowano miejskie władze ds. sportu i edukacji w Gdańsku i Gdyni. Nie potwierdzono konsultacji z żadnym ministerstwem krajowym, federacją sportową ani organem olimpijskim/paraolimpijskim.	Pakiet edukacyjny 2.0 został rozpowszechniony za pośrednictwem klubów sportowych finansowanych przez gminę Gdańsk oraz sieci „Sports for Changemakers" organizacji Ashoka. Odnotowano współpracę z fundacjami i klubami sportowymi z Gdyni, np. klubem karate „NIDAN", SMS „Stolem" Gniewino oraz ARKA GDYNIA RUGBY. Akademia Sportowa w Gdańsku wdrożyła pakiet i przetestowała go z	W Gdańsku i Gdyni ustanowiono kanały współpracy i rozpowszechniania na szczeblu miejskim. Organizacja Ashoka wsparła szersze rozpowszechnianie poprzez swój istniejący program.	Zakończono działania upowszechniające poprzez spotkania gminne, lokalne fundacje, kluby sportowe oraz Ashoka Polska; liczba uczestników nie została podana. Jedno wydarzenie upowszechniające zaplanowano na połowę listopada 2026 r. w Szkole nr 57 w Gdańsku, przy wsparciu Urzędu Miasta Gdańska oraz Europejskiego Centrum Solidarności

Dane dotyczące zaangażowania, rozpowszechniania i wdrażania polityki JOY

Kraj / partner	Spotkania dotyczące polityki	Organizacje i gminy, z którymi nawiązano kontakt	Ministerstwa / federacje / organizacje olimpijskie lub paraolimpijskie... itd.	Wdrożenie lub przetestowanie pakietu edukacyjnego 2.0 przez co najmniej 8 organizacji spoza konsorcjum	Zmiany w zasadach działania lub strukturze organizacyjnej	Wydarzenia służące upowszechnianiu rezultatów i uczestnicy
				udziałem zagranicznych studentów kierunków związanych z edukacją sportową i trenerską.		

Stan dowodów w ramach całego projektu na dzień 31.10.2026 r.

Kategoria sprawozdania	Stan dowodów
Kraj / partner	Stan dowodów w ramach całego projektu – Konsorcjum JOY
Spotkania dotyczące polityki	Zaangażowanie w zakresie polityki i instytucji udokumentowano we wszystkich pięciu krajach partnerskich (Turcja, Finlandia, Portugalia, Estonia i Polska), z udziałem władz miejskich, organów zarządzających sportem, struktur zajmujących się kwalifikacjami trenerów oraz sieci innowacji społecznych. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele samorządów lokalnych, interesariusze Komitetu Olimpijskiego oraz krajowe organizacje sportowe. Łączna liczba formalnych spotkań dotyczących polityki wymaga jeszcze weryfikacji.
Organizacje i gminy, z którymi nawiązano kontakt	Wielokrajowe działania informacyjne z udziałem gmin, uczelni, klubów sportowych, federacji, organizacji trenerskich, szkół, organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz sieci innowacji społecznych. Do kluczowych partnerów instytucjonalnych i interesariuszy należą gminy Gdańsk, Gdynia i Alcobaça, Komisja ds. Kwalifikacji Trenerów Estońskiego Komitetu Olimpijskiego oraz komisje ds. oceny trenerów w federacjach sportowych, fińskie sieci sportowe, turecki Uniwersytet w Yalova, BİKAMDER oraz program Ashoka „Sports for Changemakers" – partner zajmujący się upowszechnianiem wyników, wspierający szersze działania informacyjne. Łączna liczba unikalnych organizacji nie została jeszcze skonsolidowana.
Ministerstwa / federacje / organizacje olimpijskie lub paraolimpijskie	Współpraca obejmuje Fiński Komitet Olimpijski i Komitet Olimpijski Młodzieży, Komisję Kwalifikacyjną Trenerów Estońskiego Komitetu Olimpijskiego, Estońskie Centrum Kompetencji ds. Aktywności Fizycznej, międzynarodowe sieci koszykówki na wózkach oraz miejskie władze sportowe w kilku krajach partnerskich. Odnotowano również udział portugalskiego sekretarza stanu ds. sportu w wydarzeniu upowszechniającym. W Turcji nawiązano kontakt z Ministerstwem Młodzieży i Sportu oraz Turecką Federacją Sportową Osób Niepełnosprawnych Fizycznie (TBESF). W ramach spotkań zaangażowano również Prowincjonalną Dyrekcję ds. Młodzieży i Sportu w Yalova. Współpraca ta polega raczej na konsultacjach, nawiązywaniu kontaktów i upowszechnianiu informacji niż na potwierdzonym poparciu instytucjonalnym.
Zewnętrzne wdrożenie lub testowanie pakietu edukacyjnego 2.0	Pakiet edukacyjny 2.0 udostępniono klubom sportowym, organizacjom trenerskim, sieciom miejskim oraz partnerom społeczeństwa obywatelskiego w krajach uczestniczących w projekcie. Program „Sports for Changemakers" organizacji Ashoka wspiera rozpowszechnianie pakietu poprzez swoją ugruntowaną sieć kontaktów. Dyskusje dotyczące włączenia pakietu do programów szkoleniowych dla trenerów oraz działalności klubowej wskazują na potencjalne zainteresowanie. Cztery fińskie kluby (TuTo, Kaarinan Ura Ry, ÅIFK i Salon Pallo) podobno przetestowały i wdrożyły pakiet, a Akademia Sportowa w Gdańsku informuje o wdrożeniu i testowaniu. Formalne wdrożenie zewnętrzne lub niezależnie udokumentowane testy wymagają jeszcze potwierdzenia.

Kategoria sprawozdania	Stan dowodów
Zmiany w polityce i organizacji	Projekt wzmocnił współpracę między organizacjami sportowymi, gminami, instytucjami edukacyjnymi i partnerami zajmującymi się innowacjami społecznymi. W Estonii zaproponowano uznanie działań w ramach pakietu edukacyjnego 2.0 w ramach kwalifikacji trenerskich. Współpraca gmin w zakresie upowszechniania w Polsce oraz zaangażowanie interesariuszy Komitetu Olimpijskiego w Finlandii stanowią potencjalne ścieżki przyszłego wdrożenia instytucjonalnego. Nie potwierdzono jeszcze żadnych zakończonych formalnych zmian w polityce.
Wydarzenia służące upowszechnianiu rezultatów i uczestnicy	W pięciu krajach partnerskich zrealizowano liczne działania upowszechniające, w tym wydarzenia sportowe, spotkania z interesariuszami, sympozja, działania społecznościowe oraz nawiązywanie kontaktów między instytucjami. Zgodnie z udokumentowanymi danymi liczba uczestników wydarzeń wyniosła około 8 560 osób w Finlandii w przypadku wydarzeń, w których frekwencja została oszacowana (z wyłączeniem Spring Cup i działań upowszechniających LiikU), około 537 osób w Turcji oraz 145 osób w ramach wydarzenia upowszechniającego w Tallinie w Estonii i posiedzenia Komisji ds. Kwalifikacji Trenerów; w Portugalii odnotowano potencjalny zasięg wynoszący 1 500 osób, a w Polsce zasięg nie został oszacowany. Sieć „Sports for Changemakers" organizacji Ashoka stanowi dodatkowy kanał upowszechniania. Kolejne wydarzenie planowane jest w Gdańsku w listopadzie 2026 r.

Upowszechnianie i trwałość w skali całego projektu: Projekt JOY stanowi przykład wielopoziomowego zaangażowania w pięciu krajach europejskich, łącząc oddolne organizacje sportowe z władzami miejskimi, instytucjami edukacyjnymi, organami zarządzającymi sportem oraz sieciami innowacji społecznych. Zaangażowanie programu „Sports for Changemakers" organizacji Ashoka jako partnera ds. upowszechniania zwiększa możliwości szerszego zasięgu w Europie oraz dalszego wykorzystania pakietu edukacyjnego 2.0 po zakończeniu projektu. Chociaż formalne przyjęcie polityki jest nadal w trakcie opracowywania, nawiązane relacje instytucjonalne i kanały upowszechniania stanowią podstawę dla przyszłego wdrażania, powielania i trwałości.

O konsorcjum JOY

Konsorcjum projektowe składa się z 6 członków z 5 różnych krajów:

INNOCAMP PL
– Innocamp Polska

Uniwersytet Nauk Stosowanych w Turku LTD (TUAS)
– https://www.turkuamk.fi/

Cister Sport de Alcobaça
– Cister Sport Alcobaça Andebol

Klub Sportowy Yalova Ortopedikler
– https://www.facebook.com/yalovaosk/

Turun Toverit RY
– https://www.tuto.fi/

Estońska Fundacja Edukacji i Informacji Sportowej
– www.spordiinfo.ee

Partnerzy stowarzyszeni:

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. J. P. L. – https://awf.gda.pl/

Lounais-suomen Liikunta Ja Urheilu Ry – https://www.liiku.fi/yhteystiedot/

Fiński Komitet Olimpijski – https://www.olympiakomitea.fi/en/

Turecka Federacja Sportu Osób Niepełnosprawnych Fizycznie – https://www.instagram.com/tbesf/?hl=en

Uniwersytet w Yalova – https://www.yalova.edu.tr/en

Więcej informacji można znaleźć na stronie głównej projektu: www.joyinsports.com. Media społecznościowe: Facebook i Instagram.

Niniejszy „raport" został opracowany w ramach projektu JOY in SPORTS – Wzmocnienie integracji i radości w klubach sportowych w Europie, projekt ERASMUS+ nr 101134472/JOY21/08/2023. Został opublikowany jako zasób ogólnodostępny i można go bezpłatnie pobrać pod adresem:

www.joyinsports.com

Projekt JOY in SPORTS jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu Erasmus+ Sport i ma na celu promowanie integracji, entuzjazmu i radości ze sportu wśród dzieci poprzez opracowywanie narzędzi opartych na sztuce i zorientowanych na praktykę dla trenerów i organizacji sportowych.

Odpowiedzialność za treść niniejszej publikacji ponoszą autorzy. Wyrażone poglądy niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko Unii Europejskiej ani Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Ani Unia Europejska, ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Opublikowano 31.10.2026

AUTORSTWO I WKŁAD

Funded by the European Union. Views and options expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).